

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2025

B 8/2026 rd

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2025

Justitiekanslersämbetet
PB 20, 00023 STATSRÅDET
justitiekanslern.fi

ISSN 0356-3219

Ombrytning: Mainostoimisto Visuviestintä Oy, Taina Ståhl
Tryckeri: PunaMusta Oy

Helsingfors 2026

Till riksdagen och statsrådet

I enlighet med 108 § 3 mom. i grundlagen ger jag riksdagen och statsrådet en berättelse om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser om hur lagstiftningen har följts år 2025.

Inom ramen för justitiekanslerns laglighetskontroll inriktades verksamheten fortsättningsvis mot den strukturella laglighetskontrollen. Under året behandlades och avgjordes betydligt fler ärenden som inletts på eget initiativ än åren innan. Ett väsentligt inslag i den strukturella laglighetskontrollen utgörs också av den laglighetskontroll som riktar sig mot lagberedningen, där man framför allt granskar att grundlagen och de internationella förpliktelserna om de mänskliga rättigheterna iakttas, att rätten till inflytande tillgodoses, att lagstiftningen är konsekvent och att EU-rätten iakttas korrekt. Inom laglighetskontrollen av lagberedningen ökade likaså ärendemängden under verksamhetsåret, eftersom det gavs fler utlåtanden och gjordes fler förhandsgranskningar av regeringspropositioner än året innan. Också antalet klagomål som togs till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen ökade i förhållande till året innan.

Arbetsituationen vid justitiekanslersämbetet var i slutet av år 2025 något sämre än året innan, på grund av de ökade ärendemängderna. Under året avgjordes färre klagomålsärenden än vad som inkom. Klagomålens behandlingstider förlängdes också en aning. Vid utgången av året fanns det betydligt fler laglighetskontrollärenden under behandling än under några av de senaste åren.

Till de centrala händelserna under året hörde personsiftet på justitiekanslerposten. Juris doktor Tuomas Pöysti var verksam som justitiekansler 1.1–30.4.2025. Juris doktor, professor Janne Salminen inledde sin verksamhet som justitiekansler i statsrådet 1.9.2025. Biträdande justitiekansler var juris doktor och vicehäradshövding Mikko Puumalainen. Referendarierådet, juris licentiat och vicehäradshövding Petri Martikainen har i egenskap av avdelningschef förordnats till ställföreträdare för biträdande justitiekanslern, och var under år 2025 verksam i denna uppgift i 236 dagar.

Helsingfors, den 13 mars 2026

Justitiekansler **Janne Salminen**

Kanslichef **Tuula Majuri**

Innehåll

Till riksdagen och statsrådet	3
1 Inledningsanföranden	9
Justitiekansler Janne Salminen	
Fokus på lagstiftningens kvalitet och på de rättsliga ramarna för lagberedningen	10
Ramarna för god lagberedning	10
Lagberedning enligt Venedigkommissionens nya Rule of Law-checklista	12
Grundlagsutskottets färskaste ställningstagande rörande lagberedningens kvalitet	13
Justitiekanslerns ställningstaganden rörande lagberedningen	15
Framtidsutsikter	17
Biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen	
Våld mot kvinnor och våld i nära relationer: varför sker förändringen mot det bättre så långsamt?	20
Flera myndigheter har en viktig roll – ofta är polisens verksamhet central	21
Brister i kunskapsområdet gällande grundläggande frågor	23
Riskbedömning och skydd av offren	25
Om besöksförbud	27
En förändring kan ske	28
Vi ger inte upp	30

2	Allmän översikt över verksamhetsåret	33
	Väsentliga frågor inom justitiekanslerns laglighetskontroll.....	34
	Arbetsituationen.....	36
	Internationellt samarbete.....	37
3	Övervakningen av republikens presidents och statsrådets ämbetsåtgärder	41
	I KORTHET Övervakningen av beslutsfattande.....	42
	Avgöranden.....	44
	I KORTHET Laglighetskontrollen rörande lagberedningen.....	58
	Utlåtanden om författningsförslag.....	60
	I KORTHET Justitiekanslerns roll vid statsrådssammanträden och presidentföredragningar.....	62
4	Övervakning av rättsskipningen	67
	I KORTHET Övervakning av domstolarna och åklagarna.....	68
	Avgöranden.....	72
	Fel som konstaterats vid granskningen av tingsrätternas straffdomar.....	80
	ARTIKEL Laglighetskontrollen av domstolarna.....	84
	I KORTHET Övervakning av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd.....	88
5	Laglighetskontrollen av myndigheter och andra som sköter offentliga uppgifter	93
	I KORTHET Övervakningen av myndigheternas verksamhet.....	94
	Avgöranden.....	99
6	Visselblåsarskyddet	115
	I KORTHET Visselblåsarskyddet.....	116
	Justitiekanslersämbetets centraliserade rapporteringskanal och dess funktion.....	118

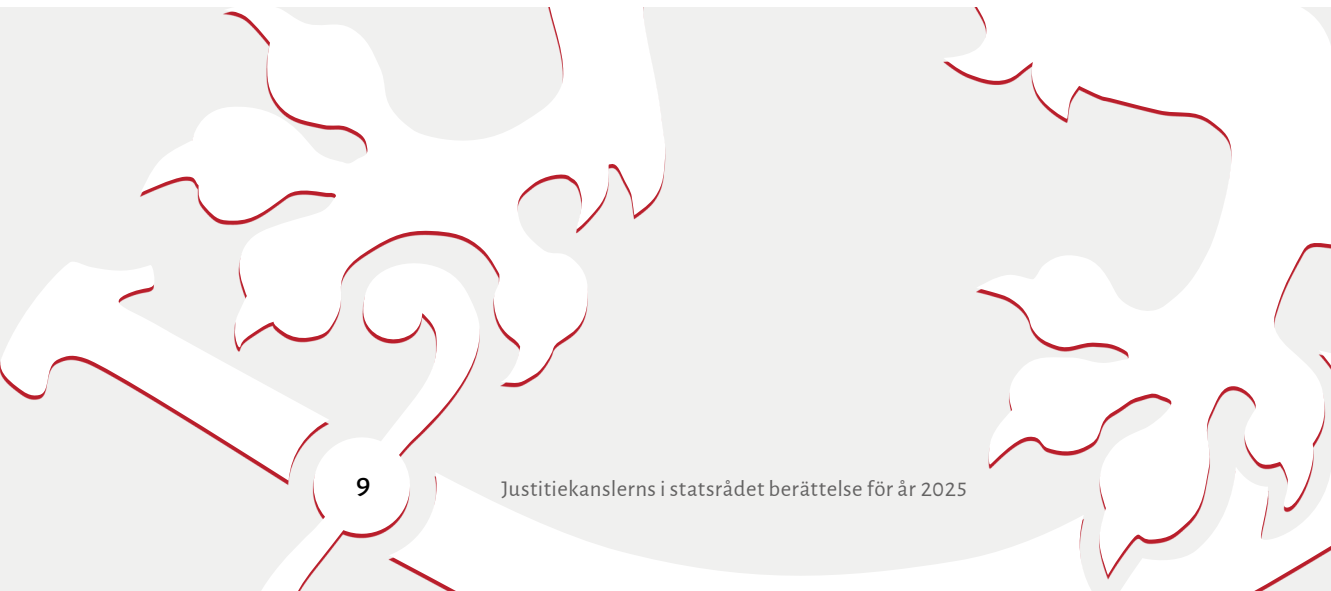
7 Bilagor	121
Bilaga 1. Publicerade laglighetskontrollavgöranden rörande olika förvaltningsområden	122
Bilaga 2. Utlåtanden	133
Bilaga 3. Laglighetskontrollbesök	139
Bilaga 4. Statistik	140
Bilaga 5. Justitiekanslersämbetets organisation	155

För lagberedningens del
sker justitiekanslerns
laglighetskontroll
både på förhand och
i efterhand.

1 Inledningsanföranden

■ Justitiekansler Janne Salminen

Fokus på lagstiftningens kvalitet och på de rättsliga ramarna för lagberedningen

Ramarna för god lagberedning

I en rättsstat definierar lagstiftningen grunderna för utövningen av offentlig makt samt dess mål och gränser, liksom även relationerna mellan enskilda aktörer. Den lagbundenhet som berör utövningen av offentlig makt och myndigheternas verksamhet är förankrad i rättsstatsprincipen. Rättsstatsprincipen, som definieras i 2 § 3 mom. i Finlands grundlag, beskriver dessa två aspekter så att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och så att lag noggrant ska iakttas i all offentlig verksamhet. Denna bestämmelse innefattar legalitetsprincipen och lagbundenhetsprincipen. Sådana befogenheter som utgör grunden för utövning av offentlig makt ska alltså basera sig på en lag som har antagits av riksdagen. Bestämmelsen innefattar således ett krav på att maktutövningen ska vila på en demokratisk grund.

Ledningen av lagstiftningsarbetet hör ur parlamentarismens synvinkel till statsrådets viktigaste uppgiftshelheter.

Lagstiftningen har även i övrigt en väsentlig betydelse i vårt samhälle. Detta betonar ytterligare författningsberedningens roll. Stiftandet av riksdagslagar utgör i Finland en del av riksdagens beslutsfattande. I vid mening inleds lagstiftningsprocessen alltid med lagberedning, som i huvudsak sker inom statsrådet. Ledningen av lagstiftningsarbetet hör ur parlamentarismens synvinkel till statsrådets viktigaste uppgiftshelheter.

De berörda ministerierna har en central ställning i lagberedningsprocessen (GrUU 19/2016 rd och exempelvis det färskas GrUB 6/2025 rd). Sådana brister och direkta fel som uppkommer tidigt under lagberedningsprocessen är svåra att rätta till under senare skeden av processen. En bärande tanke är generellt att en god process resulterar i lagar av god kvalitet.

Det finns endast lite lagstiftning om själva lagberedningsprocessen. Man har över lag förhållit sig återhållsamt till ett förrättsligande av lagberedningen. Detta är inte bara ett finländskt särdrag. Man har velat att regleringen av beredningen ska basera sig på flexibla normer, vilket följer bland annat av den politiska dimension som hör till lagberedningen samt av den stora variationen bland lagförslagen.

Det är obestridligt och hör till demokratin att stiftandet av lagar i sig i första hand ter sig som politisk verksamhet. Detta får emellertid inte fördunkla det faktum att stiftandet av lagar också innefattar rättsliga element, som ställvis dessutom är dominerande. Detta är fallet också för lagberedningens del. Efter att lagarna har trätt i kraft hör naturligtvis själva lagarna, men dessutom också lagberedningsmaterialet, som en av lagarnas tolkningskällor, till det rättsliga material som utgör grunden för domstolarnas och myndigheternas avgöranden.

I några färskas akademiska studier har jag försökt uppmärksamma dessa rättsliga ramar, som säkerställer lagberedningens kvalitet och därmed även kvaliteten på den lagstiftning som lagstiftningsprocessen resulterar i (se bland annat Hanna Hämmäläinen och Janne Salminen, *Lainvalmistelun oikeudelliset puitteet*, *Lakimies* 2/2024, s. 194–222, och Hanna Hämmäläinen och Janne Salminen, *Inclusive participation in law-making: good governance or a constitutional obligation? The Theory and Practice of Legislation*, Vol. 13, 2025, s. 213–235). Avsikten har varit att uttryckligen betona det rättsliga ramverket för lagberedningen och även de statsförfattningsrättsliga förpliktelser som hör samman också med lagberedningen. I studierna har det varit fråga om att det har funnits ett behov av att hitta tydligt förpliktande grunder för innehållet i olika styrande instrument.

Även om styrningen av lagberedningen i huvudsak bygger på olika typer av principbeslut, anvisningar, rekommendationer och handböcker, handlar det inte enbart om flexibel reglering med karaktären av rekommendationer. Syftet med

de nämnda typerna av reglering är nämligen i första hand att formulera viktiga statsförfattningsrättsliga premisser för lagberedningen, som i själva verket i sista hand kan härledas från grundlagen. När det gäller lagberedningen och dess kvalitet finns det likaså relativt omfattande praxis som har formulerats av riksdagens grundlagsutskott och även av de högsta laglighetsövervakarna.

Lagberedning enligt Venedigkommissionens nya Rule of Law-checklista

Europarådets Venedigkommission, det vill säga Europeiska kommissionen för demokrati genom lag, har på den nyligen reviderade Rule of Law-checklistan (16.12.2025, CDL-AD(2025)002) enligt min mening fäst större vikt än förut också vid de processer genom vilka lagstiftningen utarbetas. Checklistan innehåller flera punkter som berör lagberedning.

Även Venedigkommissionen framställer lagberedningsprocesserna som en koppling mellan rättsstatsprincipen och demokratin. Processerna främjar ansvarsfullhet och tryggar det allmänna intresset, samtidigt som de skyddar alla människors rättigheter. De begränsar oundvikligen också majoritetens makt. Den oro som hänför sig till det ovan beskrivna och som är förknippad med den så kallade "winner takes it all"-attityden framträder starkare än förut i kommissionens checklista. Kommissionen betonar exempelvis element som hänför sig till maktbalansen, liksom allmänt den oberoende högsta laglighetskontrollens betydelse. Dessa element kan utnyttjas också i samband med lagberedningen.

Även kommissionen konstaterar att lagstiftningens kvalitet i stor utsträckning beror på lagstiftningsprocessens kvalitet. Av processen krävs effektivitet, öppenhet, delaktighet och självfallet demokrati. Enligt kommissionen ska lagstiftningens förarbeten vara lättillgängliga, och de ska vid behov kompletteras med utförliga motiveringar och konsekvensbedömningar. Utgångspunkten är att vedertagna lagstiftningsförfaranden ska följas. Kommissionen konstaterar vidare att oppositionens roll bör erkännas i samband med lagstiftningsförfarandena och att det ska ges möjlighet till riktade och transparenta höranden av de intressentgrupper som lagförslaget berör samt av civilsamhället, tankesmedjor och allmänheten, i de fall då det är ändamålsenligt.

Kommissionen betonar att offentlig debatt, som ger allmänheten möjligheter att delta i skötseln av offentliga ärenden och påverka utgången i dem, utgör ett väsentligt inslag i ett demokratiskt samhälle. Lagförslagen bör vara offentligt tillgängliga i god tid innan de läggs fram för lagstiftaren, eller åtminstone i samband med deras föredragning, så att offentlig debatt och respons möjliggörs.

Grundlagsutskottets färska ställningstagande rörande lagberedningens kvalitet

Grundlagsutskottets ställningstaganden rörande lagars grundlagsenlighet innefattar en tämligen stor mängd iakttagelser som berör lagberedningens kvalitet.

I detta sammanhang finns det skäl att uppmärksamma ett viktigt färskt ställningstagande av grundlagsutskottet, som ingår i betänkandet GrUB 6/2025 rd om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsrådet (RP 137/2025 rd). Ställningstagandet berör regeringspropositionens förslag om att ställningen för rådet för bedömning av lagstiftningen skulle regleras i den lagstiftning som berör statsrådet.

I betänkandet uppmärksammas det att utskottet i sin praxis flera gånger har fäst vikt vid behovet av att bedöma lagförslagens konsekvenser. Såsom utskottet konstaterar, har detta aktualiserats under flera valperioder (se exempelvis GrUU 16/2023 rd och GrUU 44/2014 rd). Det handlar därmed inte om någon ny fråga. Utskottet hänvisar dessutom till att det i dess praxis har visat sig att det bland de bristfälligt beredda lagförslagen även har påträffats omfattande lagstiftningsprojekt av stor samhällslig betydelse. Det har hänt att också betydande lagstiftningsprojekt har överlämnats till riksdagen utan adekvata konsekvensbedömningar eller motiveringar rörande lagstiftningsordningen (GrUB 3/2016 rd och GrUU 16/2016 rd). Utskottet konstaterar att konsekvensbedömningarna i samband med lagberedningen ger information om verkningarna av olika alternativ. Syftet är att beslutsfattarna ska få tillförlitlig information om alternativa lösningar och om följderna av dem. Utskottet konstaterar med hänvisning till sitt tidigare betänkande (GrUB 3/2016 rd) att goda konsekvensbedömningar förbättrar lagstiftningens kvalitet.

Utskottet kopplar därmed på ett mer allmänt plan samman frågan om konsekvensbedömningen med lagstiftningens kvalitet. Samtidigt förhåller sig utskottet dock avvisande till att utöka den rättsliga reglering som berör lagberedningen. Grundlagsutskottet konstaterar uttryckligen att utskottet betraktar sådana utvecklingsförlopp som skulle innebära ett överdrivet förrättsligande av lagberedningen som en risk. Utskottet konstaterar vidare att i ett demokratiskt system där regeringen är beroende av riksdagens förtroende, är det ”väsentligt att lagförslagens roll som redskap för att regeringen ska nå sina politiska mål förblir ett centralt element i lagberedningen”. Bakgrunden till detta utgörs av överväganden där det, något betänkligt med avseende på det ovan angivna, lades fram förslag om att det skulle vara möjligt att begränsa regeringens befogenheter att överlämna lagförslag till riksdagen.

Med anknytning till diskussionen om vad det över huvud taget finns skäl att fokusera på i lagstiftningsarbetet, betonar grundlagsutskottet att man i samband med förbättrandet av lagberedningens kvalitet i första hand bör koncentrera sig på själva författningarna och därefter på författningsförslagets motiveringar. Ur utskottets synvinkel är det uppenbart att författningsförslagets statsförfattningsrättsliga bedömning ska ges en central roll. Lagstiftningen bör beredas så att den blir förenlig med grundlagen och står i samklang med den övriga rättsordningen samt så att den blir tydlig och begriplig. Såsom utskottet framhåller förekommer det kontinuerligt också sådana fall där utskottet tvingas uppmärksamma bland annat oklarheter i lagförslagen och brister i motiveringen rörande lagstiftningsordningen.

Som konstaterat utgör de uppfattningar som grundlagsutskottet nyligen har gett uttryck för en direkt fortsättning på den tidigare linjen. Under den senaste tiden har man igen diskuterat exempelvis de samlade verkningarna av ändringar som har föreslagits beträffande nivån för de grundläggande fri- och rättigheterna och av andra kommande reformer. Utskottet har konstaterat att det faktum att reformer som hör till en och samma sakhet genomförs genom separata regeringspropositioner kan innebära att utskottet tvingas bedöma en viss proposition utifrån bristfälliga uppgifter och vid sin bedömning inte har möjlighet att beakta de kumulativa verkningarna av olika propositioner. Utskottet har även påpekat

att man bör sträva efter att samtida reformer som hör till samma lagstiftningshelhet samlas i en och samma regeringsproposition, eller att det utförs en övergripande bedömning av konsekvenserna av sådana reformer som har anknytning till samma grundläggande fri- och rättigheter.

Enligt mina iakttagelser kopplar grundlagsutskottet ur ett statsförfattningsrättsligt perspektiv exempelvis bedömningen av propositioners samverkan, men även mer allmänt regeringspropositionernas kvalitet, förutom till riksdagens ställning som lagstiftare också till dess rätt att få information enligt 47 § i Finlands grundlag. Grundlagsutskottet har under den närmaste tiden också i sitt betänkande om justitiekanslerns berättelse 2024 (GrUB 2/2026 rd) lyft fram uttryckligen behovet att i lagberedningen koncentrera sig på själva lagförslaget och motiveringen till det samt motiveringen till lagstiftningsordningen.

Justitiekanslerns ställningstaganden rörande lagberedningen

Som en del av justitiekanslerns uppgift att övervaka lagligheten av statsrådets ämbetsåtgärder övervakar justitiekanslern lagstiftnings kvaliteten exempelvis med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Justitiekanslern kan befatta sig också med iakttagandet av olika anvisningar som berör lagberedningen. För lagberedningens del sker justitiekanslerns laglighetskontroll både på förhand och i efterhand.

För lagberedningens del sker justitiekanslerns laglighetskontroll både på förhand och i efterhand.

Den övervakning som riktar sig mot beslutsfattandet i statsrådet berör skedet innan lagarna stiftas. Dessutom omfattar laglighetskontrollen statsrådets och republikens presidents beslutsfattande då lagarna stadfästs. Inom ramen för justitiekanslerns laglighetskontroll rörande regeringspropositionerna bedöms

det huruvida propositionen i fråga om sin form och sitt innehåll i rättsligt avseende har beretts korrekt för att kunna överlåtas till riksdagen, samt huruvida framför allt de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna har beaktats tillräckligt väl i samband med beredningen. Detta sker genom förhandsgranskning av författningarna – genom de utlåtanden som ges om utkastet till regeringspropositioner och genom förhandsgranskningen av lagförslagen, samt genom den övervakning som sker både vid statsrådets sammanträden och därförinnan.

Lagberedningen omfattas dock även av efterhandskontroll till den del det gäller förfarandena. Lagligheten övervakas också med hjälp av klagomål och genom att ärenden undersöks på eget initiativ samt genom laglighetskontrollbesök. Detta utvidgar laglighetsövervakarens möjligheter att granska lagberedningens kvalitet ännu efter att lagarna har stiftats. I samband med den laglighetskontroll av lagberedningen som justitiekanslern utövar i efterhand är det möjligt att ta upp strukturella problem som berör lagberedningen och konsekvensbedömningen samt den korrekta skötseln av ministeriernas uppgifter vid lagberedningen, liksom ansvaret för dessa uppgifter. I princip innefattar också den övriga laglighetskontrollen mycket liknande faser och samma slags metoder.

Inom den högsta laglighetskontrollen har det delgetts ett stort antal ställningstaganden som berör lagberedningen. Ställningstagandena ligger i mycket hög grad i linje exempelvis med de aspekter som har presenterats av Venedigkommissionen.

Ställningstagandena berör dels organiseringen av själva lagberedningen och i synnerhet förhållandet till riksdagen, dels frågor som uttryckligen gäller lagberedningens kvalitet. De ställningstaganden som berör lagberedningens organisering gäller i stor utsträckning problem som är förknippade med utläggning av lagberedningen samt förhållandet mellan statsrådets och riksdagens befogenheter. Organiseringen påverkas också av strama tidtabeller, och i ställningstagandena har man bland annat behandlat situationer där statsrådet har skyndat vidare till verkställighetsfasen trots att riksdagens arbete i anslutning till ärendet ännu pågår.

Ställningstagandena rörande lagberedningens kvalitet gäller särskilt olika dimensioner av det förfarande som berör hörandet. Det handlar exempelvis om den tid som har avsatts för hörande, den information som remissinstanserna har tillgång till samt om olika språkversioner, men också om iakttagandet av uttryckliga lagstadgade skyldigheter att höra berörda aktörer. En kategori för sig är de ärenden där det är fråga om att beredningen i sak är bristfällig eller ofullbordad. Likaså yppas det inom statsrådet tidvis problem med koordineringen av olika lagstiftningsprojekt, som man har varit tvungen att ingripa i.

Vanligtvis motiveras de ställningstaganden som hänför sig till olika utlåtanden och avgöranden med anvisningar som berör beredningen, men viktigast av allt är att de regelmässigt motiveras med grundlagsbestämmelser som berör exempelvis fördelningen av statliga uppgifter, det demokratiska beslutsfattandet och principerna om god förvaltning.

Framtidsutsikter

Jag har här närmast mig temat utifrån mina tidigare studier och med beaktande av justitiekanslerns uppdrag, med särskild betoning på rättsliga aspekter och med stöd av den tidigare praxis som uppkommit inom ramen för den högsta laglighetskontrollen.

En av de frågor som hänför sig till förbättrandet av lagberedningens kvalitet berör problematiken kring att mäta kvalitet. Med hjälp av kvalitetsmätning är det möjligt att bedöma såväl nuläget i fråga om lagberedningens kvalitet som dess utveckling över en viss tid. Samtidigt måste man dock konstatera dels att det inte går att mäta kvalitet på ett entydigt sätt, och dels att det ändå inte är omöjligt att göra kvalitetsmätningar. Man kan närma sig kvalitetsfrågan ur olika perspektiv. Det har redan tidigare utvecklats användbara indikatorer för lagberedningens kvalitet, som berör exempelvis faktaunderlaget, delaktigheten, processens smidighet och konsekvensbedömningen.

Inom ramen för sitt arbete deltar justitiekanslern inte i den egentliga lagberedningen vid ministerierna. Själva beredningsarbetet utförs av ministerierna. Inom statsrådet måste ministerierna därför exempelvis se till att de har tillräckligt med yrkeskunnig personal som klarar av att identifiera och förstå också frågor som är förknippade med grundlagen. Grundlagsfrågor kan inte skjutas fram för senare utredning i riksdagen, samtidigt som man bör kunna undvika att dryfta obefogade grundlagsfrågor.

I sitt ovan beskrivna färska betänkande efterlyser riksdagens grundlagsutskott att grundläggande frågor inom lagberedningen ska uppmärksammas. Enligt utskottet bör man inom lagberedningen framför allt fästa vikt vid själva författningsförslaget och dess motiveringar, och se till att ny lagstiftning bereds så att den blir förenlig med grundlagen och står i samklang med den övriga rättsordningen samt blir tydlig och begriplig – vilka är alldeles grundläggande saker. Min egen erfarenhet som sakkunnig i riksdagens utskottssammanträden stöder grundlagsutskottets ståndpunkt.

Även om det finns riktigt lyckade lagstiftningsprojekt, stöter man tyvärr ibland i samband med förhandsgranskningen av författningarna på lagstiftningsprojekt som är så bristfälligt beredda att det förekommer problem gällande alla dessa grundläggande saker. I dessa fall råkar man i justitiekanslerns verksamhet ut för besvärliga gränsdragningar mellan laglighetskontroll och lagberedning.

Det skulle vara bra om man vid ministerierna också utvecklar sina egna interna kvalitetssäkringsfunktioner. Antalet iakttagelser som justitiekanslern gör i samband med den så kallade listagranskningen – och den försiktiga ökningen av dessa iakttagelser – tyder på att det skulle finnas behov av sådana funktioner. Likaså måste man även framöver satsa på att utveckla lagberedningen och exempelvis laggranskningen vid statsrådet.

Det skulle vara bra om man vid ministerierna också utvecklar sina egna interna kvalitetssäkringsfunktioner.

Lagberedningen är redan mättad med olika typer av anvisningar. Dessutom förhåller man sig med fog kritiskt till ett tilltagande förrättsligande av den. Bland den stora mängden anvisningar kunde det finnas behov av någon form av koncentrerad sammanställning av reglerna för tillvägagångssätten, som kunde utarbetas genom att de befintliga anvisningarna kopplas närmare samman med varandra exempelvis med hjälp av riksdagens grundlagsutskotts praxis och eventuellt också med hjälp av frågor som sammanfattar de ståndpunkter som omfattats inom den högsta laglighetskontrollen. För lagberedningen och för utvecklandet av den behövs ett arbetssätt där man förbinder sig vid att följa anvisningarna.

■ Biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen

Våld mot kvinnor och våld i nära relationer: varför sker förändringen mot det bättre så långsamt?

Myndigheternas åtgärder för att bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer har varit en central fråga som stått i fokus för min laglighetskontroll sedan år 2018. Företeelsen orsakar en ansevärd mängd lidande och smärta bland människor såväl i Finland som globalt.

I Istanbulkonventionen¹ föreskrivs ett flertal åtgärder med hjälp av vilka man strävar efter att befatta sig med problemet. Genomförandet av konventionen övervakas av det oberoende expertorganet Grevio, det vill säga Europarådets expertgrupp för bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet.² Jag träffade gruppen under dess första besök i Finland år 2018. Mötet var en viktig väckarklocka. Jag insåg då att konventionen kräver nya åtgärder också av Finland, och att ett effektivt genomförande av åtgärderna de facto kan bidra till att förbättra situationen.

I november 2018 utförde jag ett laglighetskontrollbesök hos Polisstyrelsens laglighetsövervakning. Av justitiekanslerns berättelse för samma år³ framgår följande: "...Som särskilda frågor presenterades polisens åtgärder i anslutning till Istanbulkonventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld

1 Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (FördrS 53/2015).

2 The Group of experts on action against violence against women and domestic violence.

3 Se Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2018, B 2/2019 rd, s. 176.

i hemmet och i anslutning till konventionens verkställighet.” Före besöket hade jag bitt om en redogörelse för saken, och jag minns att jag under besöket ställde en fråga om vilka förändringar verkställigheten av konventionen medför särskilt för polisens fältarbete. Jag var nog inte nöjd med det svar som jag fick då, och jag har därefter fått anledning att ytterligare granska denna fråga i flera av mina avgöranden.

Flera myndigheter har en viktig roll – ofta är polisens verksamhet central

Den laglighetskontroll som jag har utfört i anslutning till våld mot kvinnor och våld i nära relationer har riktat sig särskilt mot polisens verksamhet. Det är dock viktigt att notera att också andra myndigheter, exempelvis inom social- och hälsovården, småbarnspedagogiken och undervisningsväsendet, har metoder och ansvar för att identifiera och förebygga denna typ av våld.

Mitt avgörande från år 2019⁴ om polisens skyldighet att registrera en brottsanmälan om misshandel i en nära relation visade ändå hur central polisens roll är vid bekämpningen av våld i nära relationer – oavsett om det är fråga om en engångshändelse, upprepat våld eller våld som håller på att eskalera. Då någon ingriper i utövningen av våld visar det för våldsutövaren att beteendet inte är acceptabelt. Det kan vara möjligt att bryta våldsdynamiken och även förhindra att våldet eskaleras genom att offret motiveras att söka stödtjänster, genom att polisen gör en bedömning av offrets helhets-situation och skyddsbehov samt genom att effektiva åtgärder vidtas för realisering av straffansvaret. Effekterna av dessa åtgärder är större ju snabbare man klarar av att ingripa.

Då någon ingriper i utövningen av våld visar det för våldsutövaren att beteendet inte är acceptabelt.

4 En brottsanmälan ska registreras i fråga om misshandel som sker i en nära relation OKV/1325/1/2018.

I det avgörande som jag meddelade under verksamhetsåret gällande bedömning av risken för våld och skyddande av offret blev det återigen uppenbart vilken oersättlig roll polisen har – eller borde ha – när det gäller att skydda offret.⁵ Ofta har polisen de bästa kunskaperna och möjligheterna att utföra riskbedömning. Flera av de åtgärder som är centrala med tanke på skyddande av offret, såsom tvångsmedel och besöksförbud, kräver dessutom i regel aktivitet från polisens sida.

Varje enskild myndighet bär inte heller ett isolerat ansvar för saken, utan det är fråga om ett helhetsansvar där myndigheterna agerar i samarbete med varandra och samordnar sina olika åtgärder. Detta hör dock även i övrigt till sedvanlig och god myndighetsverksamhet och god förvaltning, men det behövs särskilt i samband med bekämpningen av våld i nära relationer. Ibland behöver våldsoffer få långsiktigt och uthålligt stöd, samt få hjälp att ta sig vidare i servicekedjan.

Tredje sektorn och andra aktörer, såsom Brottsofferjouren, samt mer omfattande samarbetsstrukturer, exempelvis det så kallade MARAK-samarbetet för riskbedömning av våld i parrelationer, stödjer och kompletterar på ett väsentligt sätt myndighetsverksamheten. I två av mina avgöranden har jag även utvärderat MARAK-modellen och rekommenderat att anvisningarna och regleringen rörande den ska preciseras.⁶

Risken med dessa samarbetsstrukturer är emellertid att de inte räknas till myndigheternas kärnverksamhet och därmed kan vara i farozonen i samband med resursnedskärningar. Nedskärningarna utgör ett ännu allvarigare hot mot den så kallade tredje sektorn. En betydande del både av de våldsförebyggande tjänsterna och av de specialiserade tjänsterna tillhandahålls av olika organisationer. Dessa svarar nästan uteslutande för vissa tjänster, såsom arbetet bland gärningsmän och tjänster som tillhandahålls efter skyddshemsfasen, och till denna del finns inte heltäckande kunskaper inom den offentliga sektorn. Myndigheterna klarar sig inte på egen hand i samband med bekämpningen av våld i nära relationer.⁷

5 Riskbedömning rörande våld och skyddande av offret OKV/1905/10/2022.

6 En polisinrättnings förfarande vid riskbedömningen av våld i en nära relation OKV/488/70/2025; skäl för bedömning av behovet av reglering och anvisningar om MARAK-modellen OKV/175/1/2017.

7 Biträdande justitiekanslerns laglighetskontrollbesök hos Institutet för hälsa och välfärd OKV/162/71/2025.

Brister i kunnandet gällande grundläggande frågor

Flera av mina avgöranden visar att våld i nära relationer är ett mångfacetterat och ibland också oförutsett problem inom myndighetsverksamheten. Situationen kan vara förknippad med vissa omständigheter som förklarar svårigheterna med att nå bestående resultat. Till viss del är det fråga om svårigheter som är anknutna till myndighetsverksamheten och som förekommer allmänt också inom andra områden som omfattas av laglighetskontrollen. Till dessa hör såväl förekomsten av enstaka fel som mer omfattande strukturella problem, såsom bristande resurser och kunnande. Bristerna särskilt i polisens kunnande har emellertid varit oförutsedda, eftersom de har kunnat gälla även mycket grundläggande frågor inom polisverksamheten. De tydligaste exemplen på sådana brister gäller försummelser vid registreringen av begäranden om utredning av våld i nära relationer och i arrangemangen kring den därmed anknutna åtalsrätten.⁸ Redan år 2011 överfördes lindrig misshandel som begåtts i nära relationer från att vara målsägandebrott till att lyda under allmänt åtal.

Detta aktualiserades även i större omfattning när jag under verksamhetsåret på eget initiativ granskade förundersökningar som i informationssystemet för polisärenden hade klassificerats som våld i nära relationer och som enligt anteckningarna i systemet hade avslutats på grund av avsaknad av straffyrkanden från målsägandens sida.⁹ Undersökningen av saken inleddes i januari under verksamhetsåret, då jag deltog i och höll ett anförande under ett webinarium som ordnades av diskrimineringsombudsmannen.¹⁰ Vid samma seminarium presenterades statistiska uppgifter¹¹ som berörde förundersökningar gällande våld i nära relationer. Uppgifterna visade att polisen även efter 2011 års lagändring

8 Detta aktualiserades exempelvis i följande avgöranden: En brottsanmälan ska registreras angående misshandel i nära relationer OKV/1325/1/2018, och registrering av en brottsanmälan angående våld i nära relationer OKV/2205/10/2024.

9 Polisens förfarande vid förundersökningar av misshandel i nära relationer OKV/934/70/2025.

10 Biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen's anförande vid diskrimineringsombudsmannens webinarium 14.1.2025 rörande hanteringen av våld mot kvinnor i straffprocessen: "Väkivallan riskinarviointiveloitetta ja uhrien suojelua on vahvistettava naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjunnassa" ("Skyldigheten att bedöma risken för våld och att skydda offren bör stärkas vid bekämpningen av våld mot kvinnor och våld i nära relationer"). Anförandet har publicerats på webbplatsen justitiekanslern.fi.

11 Hantering av våldsbrott mot kvinnor i straffprocessen, på finska. Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2025:1.

upprepade gånger hade avslutat förundersökningar gällande våld i nära relationer på grund av avsaknad av straffyrkanden från målsägandenas sida. Eftersom detta inte borde ha varit möjligt, började jag undersöka saken på eget initiativ.¹²

Mitt beslut berörde ett urval förundersökningar från en tidsperiod på ett halvt år (1.10.2024–31.3.2025), som enligt sin klassificering gällde våld i nära relationer och som hade avslutats på grund av avsaknad av straffyrkanden från målsägandenas sida. Största delen av förundersökningsbesluten var lagstridiga, och sådana förekom vid nästan alla polisinsättningar. Jag betraktade problemet som vidsträckt och långvarigt. Efter att jag framställt en begäran om utredning tog polisinsättningarna upp 40 förundersökningar för fortsatt undersökning.

Det har visat sig förekomma brister också vid tillgodoseendet av de skyldigheter som föreskrivs i förundersökningslagen att bedöma målsägandens behov av särskilt skydd samt att underrätta målsäganden om hans eller hennes rättigheter.¹³ Då det inte har gjorts några anteckningar om åtgärderna, är det svårt att i efterskott bedöma vad det har varit fråga om. Har det över huvud taget vidtagits några åtgärder, eller är det bara fråga om att man har glömt att göra anteckningar om dem? Det är direkt ironiskt att man under verksamhetsåret försummade att göra anteckningar också i en förundersökning som leddes av en specialåklagare, där det tjänstefel som undersöktes uttryckligen gällde polisens försummelse att vidta förundersökningsåtgärder och göra anteckningar om dem.¹⁴

I det beslut som jag meddelade i mars under verksamhetsåret bad jag Polisstyrelsen utreda hur polisinsättningarna hade genomfört tillsynen över att det görs sådana anteckningar över förundersökningsåtgärder anknutna till målsägandens rättigheter som uppmärksammades i Polisstyrelsens årsberättelse rörande laglighetskontrollen år 2023. Polisstyrelsen uppgav att man därefter på eget initiativ hade inlett en utredning om saken inom ramen för laglighetskontrollen.¹⁵

12 Polisens förfarande vid förundersökningar av misshandel i nära relationer OKV/934/70/2025.

13 Bedömning av risken för våld och skyddande av offret OKV/1905/10/2022.

14 Förundersökningens längd, protokollsanteckningar och avslutande utsaga OKV/490/70/2025.

15 Då detta skrivs (28.10.2025) är Polisstyrelsens utredning inte ännu slutförd.

Riskbedömning och skydd av offren

Ett lika allvarligt problem utgörs av okunskapen om och bristen på förståelse av de särdrag som berör framför allt våld mot kvinnor men även andra former av våld i nära relationer.¹⁶ Detta aktualiserades under verksamhetsåret på ett tragiskt sätt i ett avgörande som berörde bedömning av risken för våld och skyddande av offret (OKV/1905/10/2022). I det aktuella fallet blev en kvinna mördad av sin före detta manliga vän efter att ha blivit förföljd av mannen i ett års tid. Kvinnan hade gjort flera brottsanmälningar om saken till polisen.

Polisinrättningen konstaterade i sitt utlåtande med anledning av klagomålet att

”...den aktuella typen av efterhandsbedömning ofta leder till att andra frågor betonas, då faktagrunden senare har kompletterats. Vid efterhandsgranskningen av ett sådant ärende är det också ofta möjligt att skönja tecken på omständigheter som i sig inte står i strid med de senare händelserna, men som ändå inte gjort dessa senare händelser förutsebara.

... enligt polisinrättningens uppfattning framgår det inte av förundersökningsmaterialet i någotdera av de två brottmål för vars del förundersökning förrättats vid polisinrättningen några omständigheter som, utifrån den då till buds stående informationen, skulle ha gett fog för att misstänka att den misstänkte skulle komma att begå ett allvarligt brott mot målsägandens liv eller hälsa.

Utifrån förundersökningsmaterialet som helhet har den misstänktes handlande mot målsäganden för polisen framstått snarare som omfattande och långvarigt trakasserier.”¹⁷

16 Detta har behandlats utförligt i ett avgörande gällande bedömning av risken för våld och skyddande av offret OKV/1905/10/2022.

17 Bedömning av risken för våld och skyddande av offret OKV/1905/10/2022 s. 35.

Jag kunde inte omfatta denna uppfattning. Efter att jag ännu gjort en uppräknig av det flertal händelser som föregick brottet mot liv,¹⁸ konstaterade jag följande:

”Polisen hade (således) kännedom om ett flertal bakgrundsfaktorer som enligt forskningen kan förebåda en eskalering av våldet. Det gjordes emellertid ingen helhetsbedömning av dessa fakta, händelser och riskfaktorer. Polisen baserade sin uppfattning på de enskilda händelser som var föremål för undersökning och behandlade situationen närmast som att kvinnan blev utsatt för förföljelse eller trakasseri.

Det gjordes dock inte i något skede alls någon systematisk bedömning av risken för våld mot kvinnan, det togs inte hänsyn till hur allvarlig risken var och det utarbetades ingen plan för hantering av säkerhetsriskerna. Också förföljelse är en händelsekedja där enskilda gärningar bildar ett fortlöpande händelseförlopp. Redan antalet meddelanden som mannen hade skickat till kvinnan överskred 2 000.”

Vissa av de strukturella omständigheter som hör samman med våld i nära relationer och skyddande av offren är något mer dolda, men ändå möjliga att identifiera med de metoder som laglighetskontrollen erbjuder. Exempel på sådana omständigheter är brister i lagstiftningen eller i myndigheternas anvisningar. Dessa kan ha mycket djupgående betydelse.

I det aktuella fallet, som gällde brott mot liv, blev det nämligen uppenbart att vår gällande förundersökningslag är mycket avog gentemot offret. Lagen tryggar snarare straffprocessens smidighet än offrets ställning, eftersom de skyddsåtgärder som föreskrivs i lagen inte är avsedda att erbjuda offret övergripande skydd utan gäller straffprocessen. Enligt 11 kap. 9 a § i förundersökningslagen, som gäller personlig bedömning av målsäganden, ska förundersökningsmyndigheten ”utan ogrundat dröjsmål pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång”

¹⁸ Bedömning av risken för våld och skyddande av offret OKV/1905/10/2022 s. 36.

I artikel 51 i Istanbulkonventionen, som berör riskbedömning och riskhantering, konstateras däremot följande om samma sak:

”1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att alla berörda myndigheter gör en bedömning av om liv riskeras, hur allvarlig situationen är och risken för upprepat våld i syfte att förhindra detta och vid behov ge samordnat skydd och stöd.”

Det finns alltså en uppenbar konflikt mellan förundersökningslagen och konventionens förpliktelser. Polisen har en skyldighet att vidta åtgärder för att skydda offret också utanför förundersökningen och rättegången.

Om besöksförbud

Ett system som ger polisen skyldighet att ingripa omedelbart är besöksförbudssystemet. För polisens del är det uttryckligen fråga om en skyldighet att meddela ett tillfälligt besöksförbud och att göra detta på eget initiativ. Lagen om besöksförbud har reviderats genom en lagändring (202/2023) som trädde i kraft 1.10.2023. Efter lagändringen förutsätter meddelandet av ett tillfälligt besöksförbud på initiativ av en anhållningsberättigad tjänsteman inte längre att den som ska skyddas av förbudet själv är oförmögen att ansöka om det.

I och med ändringen av lagen om besöksförbud kan domstolen nuförtiden meddela också ett tekniskt övervakat besöksförbud. Polisen har en central roll även vid meddelandet av ett sådant förbud. Ett tekniskt övervakat besöksförbud kan nämligen inte sökas av den person som söker skydd, utan domstolen kan fatta beslut om det endast på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman.

I mitt beslut (OKV/1905/10/2022) bad jag Polisstyrelsen lämna in en utredning om hur den reviderade lagen om besöksförbud har tillämpats hos polisen samt om vilka anvisningar och vilken utbildning polispersonalen har fått angående lagändringen. Tills vidare har tyngdpunkten för åtgärdernas del legat vid utbildning.

Jag konstaterade i mitt avgörande (OKV/965/70/2023) att det med tanke på polisverksamheten och medborgarnas jämlikhet är viktigt att följa upp exempelvis om det förekommer avsevärda skillnader mellan praxisen vid olika polisinrättningar och bland annat i vilken omfattning polisen efter revideringen av lagen på eget initiativ har meddelat tillfälliga besöksförbud eller ansökt om tekniskt övervakade besöksförbud. I samband med den laglighetskontroll som berör våld i nära relationer och sexualbrott är det väsentligt att utreda både vad myndigheterna har gjort och vad de har underlåtit att göra. Exempelvis när det gäller meddelandet av besöksförbud kan de fall som visar sig vara till störst nytta med tanke på utvecklandet av laglighetskontrollen och polisens verksamhet återfinnas bland dem där inga åtgärder har vidtagits trots att det skulle ha funnits förutsättningar för det.

En förändring kan ske

Jag konstaterade i mitt avgörande (OKV/1905/10/2022) att

”man snabbt måste börja utreda behovet av lagändringar rörande riskbedömningen och riskhanteringen, så att författningarna, kunnandet och myndigheternas praxis slutligen utvecklas så att dessa svarar mot de internationella förpliktelser som Finland har förbundit sig vid och så att brottsoffren kan skyddas mot våld effektivare än förut.”

Europeiska unionen har antagit ett direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer, som innehåller detaljerade bestämmelser bland annat om en individuell bedömning för att identifiera brottsoffrets skyddsbehov. Medlemsstaterna ska genomföra direktivet senast år 2027.¹⁹

Genomförandet av direktivet ger möjligheter att vidta åtgärder som erbjuder ett starkare skydd för dem som blir offer för våld i nära relationer.

19 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

När det gäller att bekämpa våld i nära relationer handlar det inte bara om lagstiftning. Det handlar också om problem som har att göra med snedvridningar i myndigheternas verksamhetskultur och attityder. Inom ramen för laglighetskontrollen yppar sig dessa problem då och då slumpmässigt i de utredningar som lämnas in av tjänstemän. De beslut som jag meddelat inom ramen för laglighetskontrollen visar att polisen ändå har metoder för att skydda offren, vilket inte får överskuggas av frustration eller cynism. Bruket av dessa metoder borde utgöra en del av polisens grundläggande kunnande.

När det gäller att bekämpa våld i nära relationer handlar det inte bara om lagstiftning. Det handlar också om problem som har att göra med snedvridningar i myndigheternas verksamhetskultur och attityder.

Bekämpningen av våld i nära relationer försvåras av offrens svåra ställning. Offren anför inte klagomål: de är antingen döda eller skräckslagna eller så kämpar de för att hålla ihop sina liv, eller alternativt upplever de sig inte som offer. Styrkan med klagomålsförfarandet är emellertid att möjligheten att anföra klagomål inte är bunden till offerrollen, utan att också offrets närstående och andra skydds nätverk kan tillgripa klagomål och föra myndigheternas förfarande till laglighetsövervakaren för bedömning.

Exempelvis anförde en anhörig till den person som dött till följd av våld i en nära relation klagomål över polisens förfarande (OKV/1905/10/2022). Avgörandet av detta klagomål visade bland annat på ovan refererade väsentliga brister i lagstiftningen rörande våld i nära relationer. Till följd av ett klagomål som anfördes av ett lokalt skyddshem år 2018 undersöktes inom ramen för laglighetskontrollen ett konkret fall som avslöjade flera brister i polisens förfarande när det gäller våld i nära relationer. Också ett annat klagomål som anfördes av ett mödra- och skyddshem år 2024²⁰ var viktigt, men samtidigt nedslående. Det visade nämligen på en

²⁰ Registrering av en brottsanmälan angående misshandel i en nära relation OKV/2205/10/2024.

upprepning av samma slags fel som inträffat år 2018, trots att bland annat polisens anvisningar har förnyats och utbildningen utökats till följd av mitt avgörande från år 2019.²¹

Vi ger inte upp

De avgöranden som berör våld i nära relationer är på många sätt beroende av förundersökningens kvalitet och snabbhet. Dessa faktorer uppmärksammas ofta inom laglighetskontrollen. I de fall som jag har behandlat har självfallet också sedvanliga frågor rörande polisverksamheten aktualiserats, såsom hanteringen av stora mängder ärenden och deras inbördes prioritering samt omsättningen bland undersökningsledarna och även utmattningen bland dem. Vid förundersökningen kan våld i nära relationer emellertid inte behandlas på samma sätt som vilka andra brott som helst, och man kan inte heller närma sig saken på samma sätt som man närmar sig sedvanliga brott mot liv och hälsa. Särdragen för dessa brott identifieras dock inte alltid.

När det gäller utredningens kvalitet och snabbhet finns det också en koppling mellan brott rörande våld i nära relationer och sådana människohandels- och sexualbrott som jag undersökt – där det även förekommit försummelser vid utredningen av sexualbrott riktade mot barn och unga.²² Särskilt när det gäller människohandel har dess identifiering krävt utvecklingsarbete hos polisen.

Dessa typer av brott förenas dessutom av att offren hör till de mest utsatta kategorierna av människor. År 2024 hörde människohandel, våld i nära relationer och sexualbrott inte längre till tyngdpunktsområdena för polisens inre laglighetskontroll. Även i polisens egen granskningsberättelse för år 2023 konstaterades emellertid ännu att det förekom många problem rörande kvaliteten på förundersökningen av sexualbrott. Många av de avgöranden som under verksamhetsåret föranledde åtgärder inom min egen laglighetskontroll gällde också våld mot kvinnor.

21 En brottsanmälan ska registreras angående misshandel i en nära relation OKV/1325/1/2018.

22 Polisens och åklagarens förfarande samt undersökning av människohandelsbrott OKV/1233/70/2021 och OKV/1956/90/2021; Polisens förfarande vid förundersökning av våld i nära relationer och sexualbrott OKV/325/70/2022.

Mina avgöranden har visat att det fortfarande finns ett stort behov av laglighetskontroll rörande bekämpning och utredning av brott som riktar sig mot de mest utsatta kategorierna av människor, både inom polisen och utanför den.

I mitt anförande i justitiekanslerns berättelse för år 2020 skrev jag om bekämpningen av våld mot kvinnor och våld i nära relationer.²³ Ämnet har tyvärr inte förlorat sin aktualitet. Det har talats mycket om saken, och medierna rapporterar nästan varje vecka om sådana tragiska händelser som hänför sig till våld i nära relationer. Enligt dessa nyheter verkar det helt enkelt inte ske någon väsentlig förbättring av situationen. De kan dock även vara fråga om vilken synvinkel som väljs: vi läser om de gånger då man misslyckas med att skydda offret, men inte om de fall där man har lyckats förhindra våldsbrott.

Utöver polisen finns det också många andra myndigheter, medborgarorganisationer och enskilda människor som kontinuerligt arbetar för att bekämpa våld. Också laglighetsövervakarna hör till denna kategori. Såsom det framgår av mina avgöranden, finns det möjligheter att förbättra lagstiftningen, se över polisens anvisningar samt öka polisens utbildning ytterligare och få till stånd en förändring mot det bättre. Polisens nya anvisning om polisens agerande i fall som berör våld i nära relationer²⁴ är ett lovande exempel på denna utveckling. De goda anvisningarna borde nu äntligen förankras i själva polisarbetet.

23 Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2020, B 17/2021 rd, s. 25–27, ”Justitiekanslern som upprätthållare och utvecklare av rättsstaten”.

24 Polisstyrelsen har 24.10.2025 utfärdat en ny anvisning om polisens agerande i fall av våld i nära relationer (POL-2025-39511), som är avsedd för alla anställda hos polisen. Anvisningen innefattar konkreta direktiv om identifiering och registrering av fall av våld i nära relationer, om de stöd-, skydds-, riskbedömnings- och utredningsåtgärder som ska vidtas i samband med den inledande och egentliga undersökningen, samt om registrering av åtgärderna och avslutande av förundersökningen. Som bilaga till anvisningen finns ett brev för servicehandledning till kunderna och checklistor för patruller på fältet och brottsutredare.

2 Allmän översikt över verksamhetsåret

2 Allmän översikt över verksamhetsåret

Väsentliga frågor inom justitiekanslerns laglighetskontroll

Inom ramen för justitiekanslerns laglighetskontroll fortsatte man år 2025 med att effektivera övervakningen och dess verkningsfullhet samt med att i allt högre grad rikta in verksamheten på strukturell laglighetskontroll.

Inom statsrådsövervakningen ökade ärendemängderna särskilt när det gällde granskningen av författningar, i och med att antalet begäranden om utlåtanden om författningsförslag och antalet förhandsgranskningar av författningarna ökade då regeringens lagstiftningsarbete fortskred. Justitiekanslerns ställningstaganden var likaså fler än året innan. Antalet begäranden om rättelser som framställdes vid den så kallade listagranskningen höll sig fortsättningsvis på en hög nivå (22 procent av de behandlade ärendena). En betydande del (80 procent) av justitiekanslerns rättelsebegäranden gällde rättelser av rättslig art i föredragningsdokumenten. Nato-medlemskapet, Rysslands fortsatta anfallskrig mot Ukraina samt det utrikes- och säkerhetspolitiska läget återspeglade sig i hög grad på justitiekanslerns arbete inom den ärendekategori som hänförde sig till övervakning av statsrådet.

Biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen lät vid föredragningen av ett beslutsförslag som gällde stadfästandet av en lag 18.6.2025 anteckna sin åsikt i statsrådets protokoll, på det sätt som avses i 2 § 2 mom. i lagen om justitiekanslern i statsrådet. Beslutsförslaget gällde stadfästandet av en lag om ändring av 7 § i lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa.²⁵

25 Den åsikt som biträdande justitiekanslern lät anteckna i statsrådets protokoll lydde enligt följande: ”Riksdagen har godkänt regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 7 § i lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa (RP 18/2025 rd; RSv 59/2025 rd) som ett sådant avgränsat undantag från grundlagen som avses i 73 § i grundlagen. Lagen är gällande med oförändrat innehåll fram till utgången av år 2026.

Grundlagsutskottet konstaterade i samband med sitt utlåtande om förslaget till den lag som nu föreslås bli stadfäst, att dess reglering inte är förenlig med Finlands internationella förpliktelser om de mänskliga rättigheterna. Grundlagsutskottet hänvisade också till de artiklar i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och i EU:s grundfördrag som är av betydelse i detta sammanhang samt till EU-lagstiftningen.

Med stöd av den lag som föreslås bli stadfäst är det möjligt att fatta beslut om begränsning av möjligheterna att ansöka om internationellt skydd vid en avgränsad del av Finlands riksgrens och i dess omedelbara närhet. Till de ovillkorliga grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna hör rätten att ansöka om internationellt skydd och förbudet mot omänsklig behandling. Dessa är förpliktande för statsrådets allmänna sammanträde i samband med beslutsfattandet om eventuella begränsningar och ska beaktas vid den prövning genom vilken risken för kränkningar av ovillkorliga grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter kan undvikas.”

Under verksamhetsåret sysselsatte klagomålsärendena laglighetskontrollen mer än åren innan, eftersom antalet klagomål som togs till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen ökade ytterligare (1 658 år 2025, 1 411 år 2024, 1 268 år 2023). Åtgärdsavgörandenas andel av alla klagomål som föranledde utredningsåtgärder var 14 procent (13 procent år 2024). I de avgöranden som föranledde påföljder förordnades det inte i något fall att åtal skulle väckas, men i 13 fall gavs en anmärkning och i 103 fall delgavs en uppfattning. De största antalen klagomål riktades under verksamhetsåret mot polisen, de allmänna domstolarna, statsrådet och kommunalförvaltningen. Under verksamhetsåret överfördes 335 sådana klagomålsärenden som avses i 3 § i lagen om fördelningen av uppgifter mellan justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman (330/2022) till justitieombudsmannen (419 år 2024).

År 2025 avgjordes osedvanligt många ärenden som tagits till undersökning på eget initiativ (55), på grund av personskitet på justitiekanslerposten. Under verksamhetsåret inleddes 30 ärenden på eget initiativ (43 år 2024). Avgörandena föranledde i sju fall tilldelande av en anmärkning, i 33 fall delgivning av en uppfattning, i två fall framläggande av ett förslag om utvecklande av rättsreglerna och i ett fall en framställning om gottgörelse. Nio laglighetskontrollbesök genomfördes.

Antalet ärenden rörande domares tjänstebrott ökade fortsättningsvis en aning. Hovrätterna, åklagarna och polisen underrättar justitiekanslern om sådana tjänstebrott som domare misstänktes ha begått. Av verksamhetsårets avgöranden rörande domares tjänstebrott föranledde 18 åtgärder, varav det i ett fall var fråga om väckande av åtal, i 15 fall om tilldelande av en anmärkning och i två fall om delgivning av en uppfattning.

Enligt lagen om justitiekanslern i statsrådet ska justitiekanslern granska tingsrätternas straffdomar. Granskningen av straffdomar är en särskild uppgift som har anvisats endast justitiekanslern. År 2025 granskades drygt 3 000 av tingsrätternas straffdomar. Granskningen ledde till att 93 ärenden togs till närmare undersökning. Under verksamhetsåret fattades det beslut om åtgärder i 28 fall, varav det i ett fall var fråga om väckande av åtal, i 12 fall om tilldelande av en anmärkning och i 15 fall om delgivning av en uppfattning.

Det hör till justitiekanslerns särskilda uppgifter att övervaka den verksamhet som bedrivs av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd. Justitiekanslern övervakar att det tillsynssystem som förbundet Finlands Advokater upprätthåller, det vill säga den tillsynsnämnd som finns i anslutning till förbundet, samt rättegångsbiträdesnämnden fungerar klanderfritt. Vid övervakningen av advokater höll sig antalet inledda ärenden fortsättningsvis på en hög nivå (734 år 2025, 847 år 2024). Under året avgjordes 662 ärenden (884 år 2024).

Den uppgift att upprätthålla en centraliserad extern rapporteringskanal som har anvisats justitiekanslersämbetet i den så kallade visseblåsarlagen (1171/2022) sysselsatte ämbetsverket mindre än beräknat i och med att antalet rapporter fortsättningsvis höll sig på en låg nivå. Justitiekanslersämbetet ger i maj 2026 en sådan årlig rapport till Europeiska kommissionen som avses i 38 § i visseblåsarlagen beträffande verksamhetsåret 2025. Årsrapporten innefattar en sammanställning av de behöriga myndigheternas uppgifter om antalet rapporter, vem de riktat sig mot, hur de har behandlats och vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av dem.

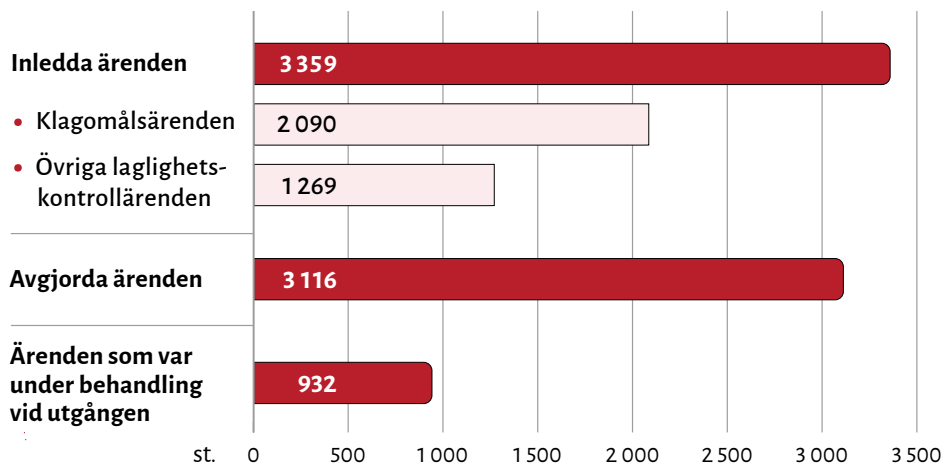
Arbetsituationen

Arbetsituationen vid justitiekanslersämbetet var vid utgången av år 2025 en aning mer utmanande än året innan, eftersom det år 2025 inleddes fler laglighetskontrollärenden än vad som avgjordes. Vid utgången av år 2025 fanns det 932 anhängiga ärenden vid justitiekanslersämbetet (590 vid utgången av år 2024).

I bilaga 5 till berättelsen finns information om justitiekanslersämbetets organisation, personal och ekonomi.

Arbetsituationen

Vid utgången av år 2025 var 932 ärenden under behandling vid justitiekanslersämbetet, varav 31 klagomålsärenden hade varit under behandling i mer än ett år.

Internationellt samarbete

Justitiekansler Janne Salminen deltog 23.10.2025 i sammankomsten för de baltiska och nordiska ländernas justitieombudsmän och justitiekanslerer i Vilnius i Litauen, där huvudtemat utgjordes av laglighetsövervakarnas verksamhet inom ramen för multiprofessionella mandat.

Justitiekansler Salminen deltog i det expertmöte som EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) ordnade i Wien 25–26.11.2025, där man samtalade om rättsstatsutvecklingen ur den rättsliga sektorns perspektiv (FRA expert consultation on the rule of law and fundamental rights).

Justitiekansler Salminen träffade de centralasiatiska republikernas justitieombudsmän vid den sammankomst som ordnades av Helsingfors universitet och justitieministeriet 28.11.2025 (där han höll ett inledningsanförande om Parisprinciperna).

Biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen deltog i Uzbekistans justitieombudsmannainstitutions 30-årsjubileum i Tashkent 27–28.5.2025 genom att hålla ett anförande vid festseminariet 27.2.2025 samt genom att delta i justitieombudsmannens kanslis utbildning 3.3.2025 och i diskussionsmötet vid Tashkent State Law University 4.3.2025.

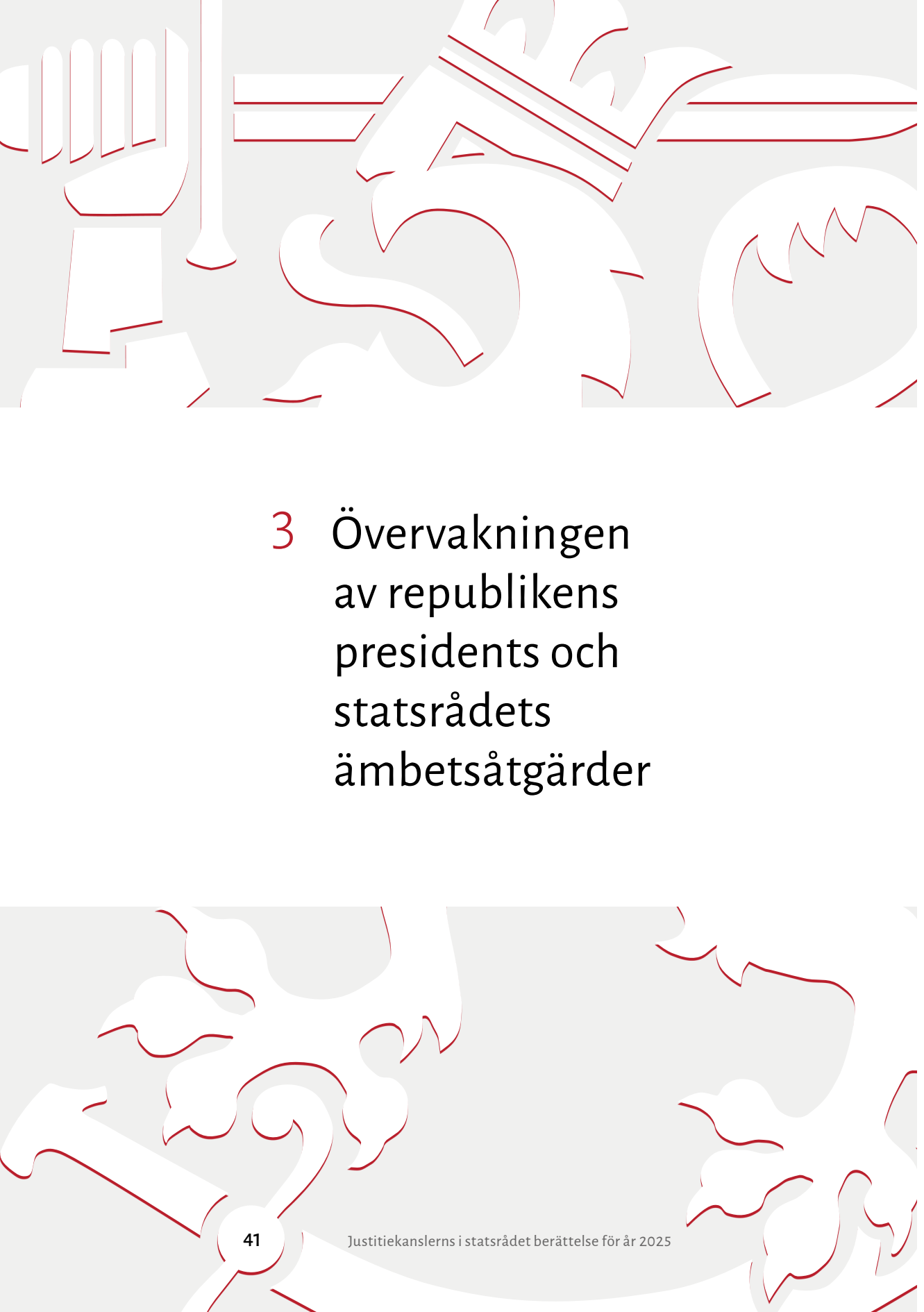
Biträdande justitiekansler Puumalainen deltog också i ett rundabordssamtal i Vilnius i Litauen 24–25.9.2025 rörande minoriteterna i Östersjöområdet.

I likhet med åren innan deltog justitiekanslersämbetet i utarbetandet av Europeiska kommissionens rättsstatsrapport för år 2025. Rättsstatsbedömningen utgör en del av Europeiska unionens rättsstatsmekanism.

Vid övervakningen av beslutsfattandet är det i huvudsak fråga om förhandskontroll. Vid övervakningen strävar man efter att säkerställa att de rättsliga frågor som hänför sig till beslutsförfarandet har utretts redan innan ärendena föredras vid statsrådets allmänna sammanträde eller vid presidentföredragningen.

3 Övervakningen av republikens presidents och statsrådets ämbetsåtgärder

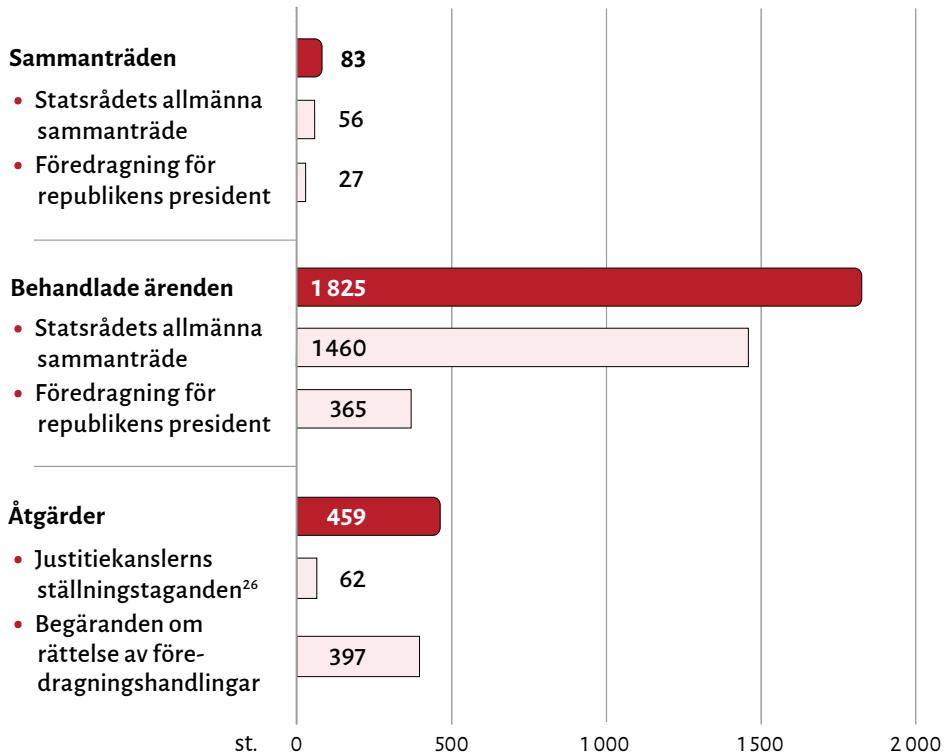

Övervakningen av beslutsfattande

- Justitiekanslern övervakar att de beslut som fattas av statsrådet och av republikens president är lagenliga. Däremot kan justitiekanslern inte hindra beslutsfattandet.
- Om justitiekanslern upptäcker att det finns något att anmärka på i fråga om beslutsfattandets lagenlighet, ska justitiekanslern framställa en motiverad anmärkning angående saken. Om anmärkningen inte beaktas, ska justitiekanslern låta anteckna sin ståndpunkt i statsrådets protokoll och vid behov även vidta andra åtgärder.
- Vid övervakningen av beslutsfattandet är det i huvudsak fråga om förhandskontroll. Vid övervakningen strävar man efter att säkerställa att de rättsliga frågor som hänför sig till beslutsförfarandet har utretts redan innan ärendena föredras vid statsrådets allmänna sammanträde eller vid presidentföredragningen.
- Under beslutens beredningsskede ger justitiekanslern på begäran av ministerierna inom ramen för laglighetskontrollen utlåtanden och ställningstaganden om beslutsutkasten och beslutsförfarandet.
- Alla dokument som behandlas vid statsrådets allmänna sammanträden och vid presidentföredragningarna förhandsgranskas vid justitiekanslersämbetet.
- Justitiekanslern är närvarande vid statsrådets allmänna sammanträden och vid presidentföredragningarna samt, då laglighetskontrollen kräver det, vid regeringens överläggningar, i utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet (UTVA) och vid ministerutskottets och republikens presidents gemensamma sammanträden (TP-UTVA).
- Justitiekanslern behandlar klagomål som berör beslutsfattande.
- Ifall det efter att ett beslut har fattats finns anledning att misstänka att beslutsförfarandet varit felaktigt, kan justitiekanslern undersöka saken också i efterhand.
- Justitiekanslern granskar de protokoll som förs vid statsrådets allmänna sammanträden och vid presidentföredragningarna.

Statsrådets allmänna sammanträden och föredragningar för republikens president

Klagomål

Avgöranden rörande statsrådet och ministerierna

213 avgöranden

²⁶ Justitiekanslern ger i enlighet med 108 § i grundlagen under beredningsfasen på begäran av ministerierna ställningstaganden i fråga om ärenden som ska behandlas vid sammanträdena, samt ger på eget initiativ ställningstaganden i samband med granskningen av föredragningshandlingar. Ställningstaganden som är av betydelse med avseende på utövningen av offentlig makt diarieförs.

Avgöranden

Justitiekanslern granskade utrikesministeriets personalförvaltning

Justitiekanslern granskade utrikesministeriets personalförvaltning och de informationssystem som berör den. Han gjorde två laglighetskontrollbesök hos ministeriet. Under det första laglighetskontrollbesöket utgjordes temat bland annat av de fel som upprepats i samband med vissa tjänsteutnämningssärenden och som justitiekanslern blivit tvungen att befatta sig med exceptionellt ofta. De tjänstemän som hade föredragit utnämningssärendena hade ofta inte heller haft kännedom om ärendena. Justitiekanslern betonade att ärendets föredragande svarar för beredningen av utnämningförslaget och att utrikesministeriet måste vidta åtgärder för att se till att utnämningprocesserna och föredragningsdokumenten blir förenliga med lagstiftningen och anvisningarna.

Dessutom konstaterade justitiekanslern att det finns skäl för ministeriet att kritiskt granska personalförvaltningens organisation, eftersom de särdrag som är förknippade med utrikesministeriets personalförvaltning ökar risken för olika slags intressekonflikter och ojämnt förfarande. Det finns skäl för ministeriet att särskilt fästa vikt vid att tjänstemännen blir jämnt bemötta i det system som bygger på personalrotation, exempelvis vid hanteringen av anmälningar om osakligt bemötande och vid beslutsfattandet om återkrav av ersättningar för utrikesrepresentation. För att förbättra förvaltningens transparens borde ministeriet utöka dokumentationen om processerna och avgörandena inom personalförvaltningen.

Under besöket diskuterades också utrikesministeriets förfarande att med stöd av avtal om köptjänster överföra uppgifter som hänför sig till tillsättandet av tjänster till privata tjänsteproducenter. Ifall det är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift, ska en sådan överföring enligt grundlagen grunda sig på lag eller på ett bemyndigande som anges i lag. Justitiekanslern uppmanade ministeriet att granska de personalförvaltningsuppgifter som ministeriet överfört till privata tjänsteproducenter, för att försäkra sig om att överföringarna varit förenliga med grundlagen.

Temat för det andra laglighetskontrollbesöket utgjordes av ministeriets informationsförvaltning i samband med personalärenden. Ministeriet hade haft svårigheter att leverera begärda dokument som berörde personalärenden inom de tidsfrister som föreskrivs i offentlighetslagen. Det hade emellertid skett en positiv utveckling vid bemötandet av dokumentbegäranden, och ministeriet hade under år 2024 klarat av att bemöta dem korrekt (OKV/704/71/2024 och OKV/2967/71/2024; ärendena avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Taru Kuosmanen).

Export av vapen och produkter med dubbla användningsområden till Israel

Justitiekanslern avgjorde sex klagomål som gällde exporttillstånd för vapen och produkter med dubbla användningsområden till Israel. För avgörandet av klagomålen begärde justitiekanslern utredning från försvarsministeriet och utrikesministeriet.

Enligt justitiekanslern hör det till ministeriernas skyldigheter att iakttä försiktighet vid tillståndsprövningen. Vid tillståndsprövningen måste man också bedöma huruvida köparlandet uppfyller internationella förpliktelser och följer internationell humanitär rätt.

Justitiekanslern ansåg på grundval av ministeriernas utredningar att det inte fanns fog för att misstänka att Finland skulle ha exporterat vapen eller produkter med dubbla användningsområden till Israel i strid med internationell rätt eller EU-rätt. Justitiekanslern uppmärksammade emellertid ministerierna på behovet av att i fortsättningen särskilt beakta de begränsningar som i internationell rätt (i synnerhet vapenhandelsfördraget) och i EU-rätten (i synnerhet Europeiska unionens råds gemensamma ståndpunkt 2008/944/GUSP) uppställs för exporten av produkter i sådana fall där det finns fog för att misstänka att destinationslandet har brutit eller bryter mot skyldigheter som följer av internationell rätt eller av internationell humanitär rätt (OKV/1198/10/2025 m.fl.; ärendena avgjordes av justitiekansler Janne Salminen och föredrogs av Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Utlåtandetjänsten var förknippad med flera problem

Biträdande justitiekanslern gav utrikesministeriet en anmärkning på grund av brister i samband med utlåtandetjänsten. Biträdande justitiekanslern hade redan år 2024 uppmärksammat utrikesministeriet på att dess anvisningar i utlåtandetjänsten var otydliga och vilseledande. Anvisningarna hade försvagat klagandenas grundlagsenliga rätt till inflytande, och anvisningarna var inte heller förenliga med förvaltningslagen. Anvisningarna var emellertid fortfarande oklara, vilket uppdagades också via klagomålen. Dessutom hade det dröjt så länge innan en klagandes förfrågning hade besvarats att tidsfristen för givande av utlåtandet redan hade löpt ut då utrikesministeriet gav sitt svar.

Biträdande justitiekanslern tog på nytt ärendet till behandling på eget initiativ. Han konstaterade att utrikesministeriet hade försummat sin skyldighet att se till att anvisningarna blev lagenliga, vilket utvisade antingen vårdslöshet eller likgiltighet från ministeriets sida, eller både och. Utrikesministeriet hade därmed inte heller främjat individernas möjligheter att delta i samhällsverksamheten och påverka det beslutsfattade som berör dem själva.

Biträdande justitiekanslern uppmärksammade också miljöministeriet på dess skyldighet att se till att de anvisningar som ges i utlåtandetjänsten och utlåtandenas behandling främjar tillgodoseendet av människors rätt till inflytande. Miljöministeriet hade inte, i strid med sina anvisningar och i strid med klagandens begäran, publicerat klagandens utlåtande i utlåtandetjänsten. Senare uppmärksammade också biträdande justitiekanslerns ställföreträdare miljöministeriet på dess skyldighet att se till att de anvisningar om lämnande av utlåtanden som ges i utlåtandetjänsten främjar tillgodoseendet av människors rätt till inflytande. I ett klagomål hade det hänvisats till flera begäranden om utlåtanden som miljöministeriet hade publicerat i tjänsten, men där biträdande justitiekanslerns tidigare synpunkter inte hade beaktats.

Även justitiekanslern uppmärksammade sedermera också justitieministeriet på skyldigheten att se till att de anvisningar om lämnande av utlåtanden som ges i utlåtandetjänsten främjar tillgodoseendet av människors rätt till inflytande. I ett klagomål hade det hänvisats till två begäranden om utlåtanden som justitie-

ministeriet hade publicerat i tjänsten, men där de synpunkter som biträdande justitiekanslern och biträdande justitiekanslerns ställföreträdare tidigare hade framfört inte hade beaktats (biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen avgöranden OKV/2250/70/2024 m.fl. och OKV/2973/10/2024, biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainens avgörande OKV/1001/10/2025 och justitiekansler Janne Salminens avgörande OKV/1864/10/2025, samtliga ärenden föredrogs av Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Justitieministern handlade inte lagstridigt

Justitiekanslern konstaterade att justitieminister Meri inte hade handlat lagstridigt i sin tjänsteutövning då hon gett yttranden till medierna efter att riksdagen hade godkänt medborgarinitiativet om så kallade omvändelseterapier. Det inkom flera klagomål om saken till justitiekanslern. Även om frågan också föll inom ramen för ministerns yttrandefrihet, ansåg justitiekanslern att frågan var så nära förknippad med ministerns uppgifter att det fanns skäl att pröva klagomålen.

Meri hade efter att riksdagen godkänt medborgarinitiativet konstaterat till medierna att frågan inte kan drivas vidare vid justitieministeriet, närmast på grund av avsaknad av resurser. Meri hade i sina yttranden också fört fram att det inte förelåg konsensus om frågan mellan regeringspartierna. I sin utredning till justitiekanslern preciserade Meri emellertid att intervjuyttrandena inte betyder att medborgarinitiativet inte skulle bedömas i enlighet med riksdagens vilja vid justitieministeriet. Meri konstaterade att erforderliga lagberedningsåtgärder kommer att vidtas då det finns tillgängliga resurser för det. Justitiekanslern ansåg att denna precisering var behövlig med avseende på statsförfattningen.

Justitiekanslern ansåg emellertid att justitieministerns tidigare yttranden i viss mån var problematiska, eftersom man av dem kunde få en bild av att frågan inte nödvändigtvis kommer att framskrida alls vid justitieministeriet. Yttrandena kunde betraktas oöverbägda eftersom de kunde ge en felaktig bild av medborgarinitiativets syfte och av riksdagens ställning som högsta statsorgan. Yttrandena kunde också ge en bild av att justitieministern inte respekterade riksdagens ställning som högsta statsorgan eller inte styrde lagberedningen i enlighet med dess

vilja. Justitiekanslern delgav justitieministern sin uppfattning (OKV/723/10/2025 m.fl.; ärendena avgjordes av justitiekansler Janne Salminen och föredrogs av Minna Ruuskanen).

Inrikesministeriets och dess politiska lednings förfarande vid beredningen av 2025 års flyktingkvot

Justitiekanslern beslutade på eget initiativ undersöka beredningen av 2025 års flyktingkvot, eftersom han förhöll sig allvarligt till de misstankar som framförts om att inrikesministeriets politiska ledning skulle ha gjort sig skyldig till att utfärda diskriminerande anvisningar för beredningen och strävat efter att prioritera kristna flyktingar på bekostnad av flyktingar från muslimska länder. Till saken hörde att diskrimineringsombudsmannen 5.3.2025 hade gett ett ställningstagande som berörde misstänkt diskriminering på grund av religion i strid med diskrimineringslagen i samband med beredningen av 2025 års flyktingkvot. Det hade också anförts ett klagomål om saken.

Av utredningen framgick det att inrikesministerns specialmedarbetare under den tid beredningen pågick självständigt hade ändrat flyktingkvotens fördelning mellan olika flyktinggrupper. Det fanns dock inte bevis för att medarbetaren på ett förbjudet sätt skulle ha gett betydelse åt den religion som personerna i flyktinggrupperna tillhörde. Motiveringarna till förfarandet var emellertid bristfälliga och gav upphov till misstankar om diskriminering. Justitiekanslern konstaterade att ärendets beredning därmed hade varit misslyckad. Han uppmärksammade specialmedarbetaren på myndigheternas skyldighet att främja jämlikhet och på kraven på god förvaltning samt på att myndigheterna ska kunna motivera sin verksamhet på ett objektiva godtagbart sätt.

Dessutom uppmärksammade justitiekanslern minister Rantanen på att ministern ska leda och utöva tillsyn över sina specialmedarbetares verksamhet tillräckligt väl för att kunna säkerställa att de politiska riktlinjerna slås fast under ministeransvar. Justitiekanslern uppmärksammade ministern på att det är ministern som ska slå fast riktlinjerna för viktiga frågor, ge anvisningar till tjänstemännen samt godkänna sina medarbetares avgöranden. Såväl ministrarna som deras politiska

medarbetare och assisterande tjänstemän ska säkerställa att ministrarnas politiska styrning inte innehåller diskriminerande element och se till att det inte heller uppkommer misstankar om diskriminering.

Justitiekanslern hade emellertid inte anledning att misstänka att Rantanen i egenkap av minister skulle ha gjort sig skyldig till lagstridigt förfarande i sin tjänsteutövning eller till försummelse av sin tjänsteplikt. Han hade inte heller rättsliga grunder för att konstatera att den tjänsteman vid inrikesministeriet som berett flyktingkvotärendet skulle ha handlat lagstridigt i sin tjänsteutövning.

Justitiekanslern betonade att man vid beredningen av kommande flyktingkvotärenden och i samband med revideringen av utlänningslagen ska beakta de ovan angivna synpunkterna samt de aspekter som berör diskrimineringslagstiftningens tillämpning. Det skulle vara motiverat att statsrådets allmänna sammanträde skulle slå fast riktlinjerna för flyktingkvotens fördelning, varvid riktlinjerna skulle dokumenteras och slås fast enligt vedertagna former. Alternativt borde det i utlänningslagen föreskrivas att inrikesministeriet fastställer riktlinjerna för flyktingkvotens fördelning (OKV/549/70/2025 och OKV/2706/10/2024; ärendena avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Paula Laine-Nordström).

Bedömning av giltighetstiden för statsrådets gällande gränsbeslut

Justitiekanslern avgjorde ett antal klagomål som gällde stängning av gränsövergångsställen vid östgränsen och koncentrerings av statsrådets beslut rörande ansökningar om internationellt skydd. Justitiekanslern delgav inrikesministeriet sin uppfattning om de rättsliga grunderna och gränserna för tryggheten av den nationella säkerheten, om att gränsbeslutet med jämna mellanrum ska behandlas på nytt vid statsrådets allmänna sammanträde och om att offentlighetsprincipen ska iakttas.

I ett antal klagomål konstaterades det att en fortsatt stängning av gränsövergångsställena inte uppfyller det krav som grundlagsutskottet ställt på att åtgärden ska vara avgränsad och kortvarig. Denna åtgärd utgör inte heller det lindrigaste

effektiva alternativet efter att gränssäkerhetslagen trätt i kraft. I klagomålen uppmärksammades ställningen för personer med rysk bakgrund när det gäller rörelsefriheten och familjelivsskyddet. Dessutom konstaterades det i klagomålen att hemlig underrättelseinformation utgör ett hinder för medborgarnas faktiska möjlighet att bedöma gränsbeslutets lagenlighet och grunderna för beslutet i det rådande läget.

Enligt justitiekanslern har statsrådet prövningsrätt vid bedömningen av huruvida villkoren för gränsbeslutet uppfylls. Justitiekanslern konstaterade på grundval av den information och lägesbedömning han fått tillgång till att det fortsättningsvis hade angetts ett godtagbart syfte och en vägande grund för det gällande gränsbeslut som fattats med stöd av gränsbevakningslagen, och att begränsningen även uppfyllde kraven på nödvändighet och proportionalitet. Det hade inte skett något lagstridigt i ärendet, och prövningsrätten hade inte heller överskridits eller missbrukats på ett sätt som skulle ha stått i strid med förvaltningens rättsprinciper.

Även om det enligt justitiekanslern inte vid den aktuella tidpunkten fanns något rättsligt hinder för det gällande gränsbeslutet, ansåg han dock att det är viktigt att gränsbeslutet fortsättningsvis utvärderas regelbundet såväl utifrån den aktuella lägesbilden som utifrån den utveckling som sker i fråga om tolkningspraxisen rörande EU-rätten och de internationella fördragen.

Justitiekanslern uppmärksammade dessutom att gränsbeslutet enligt grundlagsutskottets utlåtande och kommissionens meddelande inte får bli permanent. Såväl av denna anledning som för att den behörighet att avgöra vittsyftande och principiellt viktiga ärenden som i grundlagen anförtros statsrådets allmänna sammanträde ska respekteras både i sak och i formellt avseende, ska inrikesministeriet överväga att med jämna mellanrum på nytt föra gränsbeslutet till behandling vid statsrådets allmänna sammanträde. De rättsliga och andra motiveringar som vid olika tidpunkter angetts för gränsbeslutet blir därigenom också föremål för offentlig bedömning i enlighet med offentlighetsprincipen.

För att öppenheten ska säkerställas både för myndighetsverksamhetens del och i fråga om motiveringarna till sådana åtgärder som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna, ansåg justitiekanslern i varje fall att det är nödvändigt att

inrikesministeriet regelbundet ger allmänheten tillgång till sådan uppdaterad information om saken som i fråga om sin noggrannhet motsvarar promemorian rörande det gällande gränsbeslutet (OKV/3100/10/2024 m.fl.; ärendet avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Heli Honkapää).

Finansministeriets förfarande vid bedömning av beskattningskalkylers konsekvenser

Biträdande justitiekanslern delgav finansministeriet sin uppfattning om betydelsen av förvaltningslagens rättsprinciper och den rätt till inflytande som föreskrivs i grundlagen i samband med konsekvensbedömningar.

Det hade anförts klagomål över motiveringen till regeringens riktlinjer gällande lindring av samfundsbeskattningen och i synnerhet över kvaliteten och tillförlitligheten av den konsekvensbedömning som hade lagts fram tillsammans med riktlinjerna. I klagomålen konstaterades det bland annat att antagandet om självfinansieringsgraden i samband med samfundsbeskattningen var orealistiskt högt mot bakgrund av forskningen, och att en konsekvensbedömning som inte bygger på empirisk evidens strider mot god förvaltningssed. I sin utredning anförde ministeriet att det i promemoriorna gällande konsekvensbedömningarna hade konstaterats att antagandena var förknippade med stor osäkerhet och att åtgärdernas faktiska konsekvenser kunde vara betydligt mindre eller större än vad som antagits.

Enligt biträdande justitiekanslern stärks förtroendet för beslutsfattandet av att en öppen konsekvensbedömningsprocess och av att det valda realiseringsalternativet motiveras med ett övertygande faktaunderlag. Det är viktigt att konsekvensbedömningarna för skatternas del är korrekta, såväl med tanke på statsfinanserna som med tanke på god förvaltning. Den detaljerade konsekvensbedömningen sker i samband med beredningen av de regeringspropositioner som överlämnas till riksdagen, men informerande om konsekvenserna av eventuella politiska åtgärder förmedlas redan innan regeringspropositionen överläts främjar sakkunnig- och medborgardebatten samt tillgodoseendet av individernas rätt till inflytande.

Biträdande justitiekanslern ansåg att finansministeriet inte hade handlat lagstridigt. Den utredning han fått visade att finansministeriet höll på att inleda ett utredningsarbete för att bland annat kartlägga behovet av att komplettera anvisningarna om den konsekvensbedömning som hör till lagberedningen med ministeriets egna anvisningar. Biträdande justitiekanslern delgav ministeriet sin uppfattning om betydelsen av de rättsprinciper som anges i förvaltningslagen och den rätt till inflytande som föreskrivs i grundlagen, för att i tillämpliga delar beaktas i samband med detta utredningsarbete, och han bad ministeriet tillstå honom sina eventuella anvisningar efter att de färdigställts (OKV/1089/10/2025 och OKV/1123/10/2025; ärendena avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Heli Honkapää).

En minister äventyrade korrektheten vid beredningen av tobakslagen

Justitiekanslern uppmärksammade före detta undervisningsminister Henriksson på vikten av korrekt lagberedning. Justitiekanslern ansåg att den före detta ministern genom sitt handlande hade äventyrat korrektheten vid beredningen av tobakslagen.

I ett antal klagomål riktades det kritik mot att Henriksson i egenskap av undervisningsminister hade försökt gynna ett företag som framställer nikotinpåsar genom att inkludera smakalternativ för produkter som framställs av detta företag som tillåtna smaker i lagförslaget. Henriksson och hennes medarbetare hade inte informerat den tjänsteman som ansvarade för beredningen av tobakslagen, ministern för social trygghet, som föredrog lagen, eller riksdagen om bakgrunden till den förteckning över tillåtna smaker som tagits in i lagförslaget. Enligt justitiekanslern uppkom det i denna situation fog för att ifrågasätta lagberedningens korrekthet. Henrikssons förfarande var inte förenligt med grundlagens jämlikhetsprincip. Justitiekanslern betonade att en regeringsproposition ska innefatta en redogörelse för alla bestämmelser och omständigheter som eventuellt kan vara av betydelse i sammanhanget, så att riksdagen kan ta ställning till dem. Den politiska styrningen av lagberedningen ska inte heller äventyra det ansvar för ärendenas beredning som ankommer på respektive ministerium.

Enligt justitiekanslern hade före detta minister Henrikssons specialmedarbetare handlat under ministrernas ledning, och därför gav specialmedarbetarens handlande inte anledning till några åtgärder inom ramen för laglighetskontrollen. Inte heller minister Grahn-Laasonens förfarande eller förfarandet hos den tjänsteman som föredrog ändringen av tobakslagen gav anledning till några åtgärder. Justitiekanslern sände sitt beslut också till statsministern för kännedom och för att beaktas i samband med styrningen av lagberedningen (OKV/2525/10/2024 m.fl.; ärendena avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Laura Luikku).

Beredningen av förordningar vid jord- och skogsbruksministeriet

Justitiekanslern förpliktade jord- och skogsbruksministeriet att säkerställa att lagstiftarens vilja efterlevs vid beredningen av förordningar som preciserar lagen om djurvälstånd samt förordningarnas övergångsbestämmelser. I ett antal klagomål riktades det kritik mot jord- och skogsbruksministeriets förfarande vid beredningen av förordningar. I klagomålen riktades det kritik dels mot att de förordningar som ministeriet hade berett och som skulle utfärdas med stöd av lagen om djurvälstånd innefattade exceptionellt långa övergångstider. Justitiekanslern konstaterade att ministerierna har prövningsrätt när det gäller hur de genom förordningarna tillgodoser lagstiftarens vilja. Vid prövningen är det möjligt att ta hänsyn å ena sidan till att djurens lidande minimeras och å andra sidan till att de skyldigheter som åläggs djurhållare är rimliga. Däremot var de övriga motiveringar som ministeriet hade lagt fram för de exceptionellt långa övergångstiderna inte godtagbara.

Justitiekanslern bad jord- och skogsbruksministeriet senast 1.10.2025 meddela vilka åtgärder ministeriet hade vidtagit i ärendet. Ministeriet meddelade att avsikten är att vid den fortsatta beredningen av förordningarna rörande djurvälstånd beakta justitiekanslerns avgörande, så att man för tidsfristernas del beaktar såväl att djurens lidande minimeras som att de kostnader och övriga skyldigheter som åläggs djurhållare är rimliga (OKV/444/10/2025; ärendet avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Susanna Lindroos-Hovinheimo).

I klagomålen riktades det kritik inte bara mot ministeriets förfarande vid beredningen av förordningar som utfärdas med stöd av lagen om djurvälstånd utan också mot beredningen av den därmed förknippade förordningen om skydd av pälsdjur. Enligt en klagandes bedömning innehöll den pälsdjursförordning som var under beredning bestämmelser om en sådan inskränkning av näringsfriheten som borde regleras på lagnivå. Enligt klaganden hade ministeriet dessutom försummat att tillgodose riksdagens rätt till information i samband med besvarandet av ett skriftligt spörsmål angående pälsdjursförordningen.

Justitiekanslern konstaterade att lagen om djurvälstånd har behandlats i grundlagsutskottet, som inte betraktade lagens bemyndiganden att utfärda förordningar som problematiska. Det behöriga ministeriet har prövningsrätt vid beredningen av förordningar, inom de ramar som lagen föreskriver. När det gäller skriftliga spörsmål uppställer riksdagens arbetsordning ramarna för riksdagsledamöternas spörsmål och för besvarandet av dem. Arbetsordningen innehåller emellertid inga bestämmelser om hur eller med vilken noggrannhet ett skriftligt spörsmål ska besvaras. Svaren på skriftliga spörsmål är ofta tämligen korta, och de kan också innehålla politiska betoningar. Enligt justitiekanslerns iakttagelser hade jord- och skogsbruksministeriet inte handlat lagstridigt. Han ansåg det emellertid viktigt att den uppfattning om längden på de övergångstider som hänförs till förordningarna, vilka uppmärksammats i hans tidigare avgörande, beaktas vid den fortsatta beredningen av pälsdjursförordningen, som sker under tjänsteansvar. Detsamma gäller enligt honom de synpunkter som biträdande justitiekanslern framfört i sitt utlåtande om utkastet till pälsdjursförordning. Justitiekanslern bad jord- och skogsbruksministeriet lämna in pälsdjursförordningen och föredragningspromemorian gällande den för förhandsgranskning innan ärendet föredras för statsrådets allmänna sammanträde (OKV/1327/10/2025 och OKV/1329/10/2025; ärendena avgjordes av justitiekansler Janne Salminen och föredrogs av Heli Honkapää).

Förfarandet vid ett ministerium vid utnämningen av medlemmar i besvärsnämnder

Enligt biträdande justitiekanslern är den gällande praxisen vid utnämningen av medlemmar i de besvärsnämnder som behandlar utkomstskyddsärenden ägnat att äventyra god förvaltning och oberoende rättsskipning. Biträdande justitiekanslern undersökte på eget initiativ social- och hälsovårdsministeriets förfarande vid tillsättandet av medlemmar med uppdraget som bisyssla vid besvärsnämnderna för social trygghet, arbetspensionsärenden och olycksfallsärenden. Många av de ordförande och lagfarna medlemmar som har uppdraget som bisyssla har via sin huvudsyssla en koppling till ministeriet. Ministeriets tjänstemän kan därmed samtidigt ha uppgifter som hänför sig till både beredning och verkställighet av lagstiftningen. Dessutom utövar de ministerietjänstemän som har utnämnts till vice ordförande vid besvärsnämnderna för arbetspensionsärenden och olycksfallsärenden vid sidan av sin tjänsteutövning styrningsmakt som berör nämndernas ekonomi, och de har också möjligheter att påverka nämndernas verksamhetsmetoder.

Biträdande justitiekanslern bedömde att förfarandet för val av medlemmar i besvärsnämnderna inte tryggar nämndernas oavhängighet. Han ansåg att det är problematiskt att man vid bedömningen av medlemmarnas bisysslor inte fäster tillräckligt stor vikt vid huruvida det samtidiga arbetet vid ministeriet och vid besvärsnämnden är ägnat att försvaga förtroendet för besvärsnämnden och över lag för förvaltningen. Det slutna förfarandet för utnämning av medlemmar i nämnderna ger dessutom, tillsammans med de arvoden som betalas för uppdraget, ett intryck av att det finns ett nätverk av tjänstemän som drar försorg om varandras intressen. Detta är problematiskt med tanke på förvaltningens öppenhet och väcker till och med en fråga om huruvida det föreligger strukturell korruption. Också de utmaningar som är förknippade med tillgången till läkarledamöter vittnar om ett alltför slutet ansökningsförfarande och om eventuella legitimitetsproblem. Då social- och hälsovårdsministeriet föreslog att en av ministeriets ledande tjänstemän skulle utses till ersättare för ordföranden i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, bedömde ministeriet inte heller tjänstemannens jäv i enlighet med rättegångsbalkens jävsgrunder för domare, vilket likaså har försvagat nämndens oavhängighet och legitimitet.

Biträdande justitiekanslern konstaterade att utnämningen av nämndernas medlemmar borde utvecklas så att det garanterar att valet av medlemmar sker öppet och oavhängigt. Han bad social- och hälsovårdsministeriet senast 30.9.2025 meddela om sina åtgärder för att garantera en öppen praxis vid valet av medlemmar samt trygga en mer oberoende ställning för nämnderna.

Ministeriet meddelade att man hade vidtagit åtgärder med anledning av beslutet och skulle utreda och utvärdera olika utvecklingsalternativ. I fortsättningen ska utnämningarna genomföras genom öppna anmälningsförfaranden, och det säkerställs att ingen förordnas till en uppgift där han eller hon skulle tillämpa en förmånslag som han eller hon själv har berett. Dessutom beaktas risken för problematiska trippelroller, där samma person skulle vara verksam vid ministeriet i tjänsteutövning som gäller förmånsärenden samt som besvärsnämndens vice ordförande och medlem i dess förvaltningssektion (OKV/2739/70/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Maija-Liisa Goebel).

Miljöministeriets specialsakkunniges förfarande i egenskap av föredragande vid stadfästandet av en lag

Justitiekanslern uppmärksammade allvarligt en föredragande vid miljöministeriet på det grundlagsenliga kravet på att en lag som antagits av riksdagen ska föredras för stadfästelse i oförändrad form. Föredraganden hade strukit en ikraftträdande bestämmelse ur en lag som hade antagits av riksdagen. Vid statsrådets allmänna sammanträde och vid föredragningen för republikens president avvek lagen från den lag som hade antagits av riksdagen och inkluderats i riksdagens svar. Saken uppdagades vid förhandsgranskningen av föredragningslistor vid justitiekanslersämbetet. Föredragningslistan drogs bort från statsrådets allmänna sammanträde och presidentföredragningen. Biträdande justitiekanslern beslutade undersöka ärendet på eget initiativ.

Enligt grundlagen är det riksdagen som utövar lagstiftningsmakt i Finland. Av grundläggande statsförfattningsrättsliga skäl kan en föredragande inte ändra en lag som ingår i riksdagens svar innan den stadfästs, och detta måste varje före-

dragande vid statsrådet ha kännedom om. Lagberedningen är en central del av statsrådets verksamhet, och där krävs omsorg och noggrannhet. Justitiekanslern konstaterade att föredragandens förfarande stred mot grundlagen. Det var fråga om ett mycket grundläggande och allvarligt fel. Justitiekanslern tog emellertid hänsyn till att ärendet var exceptionellt invecklat samt till att felet inte hade orsakat någon skada (OKV/1212/70/2025; ärendet avgjordes av justitiekansler Janne Salminen och föredrogs av Laura Luikku).

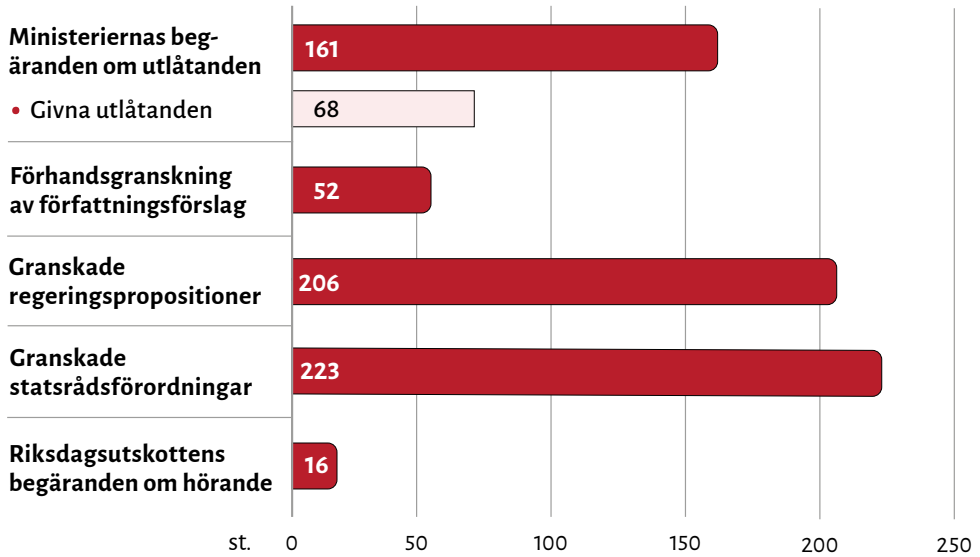
Laglighetskontrollen rörande lagberedningen

Justitiekanslern

- övervakar lagenligheten och iakttagandet av god lagberedningssed i samband med lagberedningen, men deltar inte i beredningen,
- övervakar i synnerhet att grundlagen och de internationella förpliktelserna om de mänskliga rättigheterna iakttas, att rätten till inflytande tillgodoses, att lagstiftningen är konsekvent och att EU-rätten beaktas på behörigt sätt,
- följer systematiskt regeringens planer rörande lagberedningen och ministeriernas begäranden om utlåtanden,
- ger inom ramen för laglighetskontrollen utlåtanden om författningsförslag, både på begäran och på eget initiativ,
- granskar regeringens propositioner i beredningens slutskede, både på eget initiativ och på begäran av ministerierna,
- granskar alla regeringspropositioner och statsrådsförordningar innan de föredras vid statsrådets allmänna sammanträde,
- övervakar att den respons som har getts i utlåtandena och vid förhandsgranskningen beaktas i samband med beslutsfattandet vid statsrådets allmänna sammanträden, samt
- ger sakkunnigutlåtanden på begäran av riksdagens utskott.

Laglighetskontroll av författningsförslag

Utlåtanden om författningsförslag

Betänkande av Ålandsarbetsgruppen 2023: Utredning av vissa frågeställningar i anslutning till Ålands självstyrelse i utveckling

Justitiekanslern gav ett utlåtande till justitieministeriet om Ålandsarbetsgruppens 2023 betänkande, som gällde utredning av vissa frågeställningar i anslutning till utvecklandet av Ålands självstyrelse. Justitiekanslern förhöll sig kritisk till de regleringsalternativ som presenterats i utredningen och som skulle begränsa tillämpningen av grundlagen i landskapet, i synnerhet till de delar som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna. Han framförde också vissa ställningstaganden rörande bestämmelserna om landshövdingen på Åland samt rörande undantagsförhållanden (OKV/3009/21/2024; utlåtandet gavs av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Laura Luikku).

Förlängningen av giltighetstiden för lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa krävde precisering och komplettering av motiveringarna

Inrikesministeriet föreslog att giltighetstiden för lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa skulle förlängas till utgången av år 2026. Säkerhetsläget i Finlands närmiljö har enligt justitiekanslerns uppfattning allmänt taget snarare försämrats än förbättrats efter att lagen stiftades. Justitiekanslern ansåg att utgångspunkten för propositionsutkastets rättsliga bedömning bör vara att det är fråga om en ytterst exceptionell lag. Nödvändighetskravet och sistahandskravet gäller därmed också lagens giltighetstid, och dessa omständigheter bör bedömas utifrån samma utgångspunkter som när lagen stiftades. Åtgärder av dessa slag ska vara temporära. Regeringspropositionens motivering till varför lagens giltighetstid över huvud taget behövde förlängas och varför lagen skulle vara gällande fram till utgången av år 2026 var ännu otillräckliga. Detta gäller också lägesbilden och bedömningen av hotet för instrumentaliserad inresa.

Även andra realiseringsalternativ borde ha granskats i större omfattning och grundligare än vad som var fallet. Detta gällde i synnerhet propositionens förhållande till EU-rätten. Nödvändighetskravet förutsätter att man i regeringspropositionen bedömer varför de befintliga och nya förfaranden som anges i unionslagstiftningen inte är tillräckliga.

Justitiekanslern betonade att iakttagandet av de internationella förpliktelserna om de mänskliga rättigheterna ska tryggas så väl som möjligt och att man ska sträva efter att lagen inte i konkreta situationer medför några kränkningar av individens grundläggande fri- och rättigheter eller mänskliga rättigheter. I regeringspropositionen borde man av denna anledning granska också i vilken mån lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa i praktiken har påverkat möjligheterna att ansöka om asyl eller i andra hand internationellt skydd. Han ansåg det också motiverat att man vid bedömningen av förutsättningarna för förlängning av lagens giltighetstid omprövar de rättskyddsförfaranden som anges i lagen samt huruvida de i den föreskrivna formen tryggar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i konkreta situationer.

Enbart en förlängning av lagens giltighetstid utgör ett betydande undantag från grundlagen. Justitiekanslern förenade sig därmed med propositionens bedömning rörande behandlingsordningen samt med bedömningen av att det var nödvändigt att inhämta grundlagsutskottets utlåtande om saken. Justitiekanslern betonade att de rättsliga ställningstaganden som presenterats i samband med behandlingen av denna regeringsproposition och lag inte kan generaliseras att gälla förfarandet för stiftande av undantagslagar över lag, och att man inte med hjälp av dem på något sätt kan motivera den inbördes avvägningen mellan olika grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter. Detta gäller bland annat grundlagsutskottets ställningstaganden, som inte ska lösöras från sin ursprungliga kontext eller ges en vid tolkning (OKV/346/21/2025; ärendet avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Minna Ruuskanen).

Justitiekanslerns roll vid statsrådssammanträden och presidentföredragningar

- Enligt grundlagen ska justitiekanslern vara närvarande och svara för laglighetskontrollen vid statsrådets sammanträden och vid föredragningen av ärenden för republikens president.
- Justitiekanslern ska på begäran ge presidenten, statsrådet och ministerierna upplysningar och utlåtanden i juridiska frågor.
- Den skyldighet som justitiekanslern har ålagts i grundlagen gäller också vid statsrådets sammanträden och föredragningarna för republikens president.
- Statsministern och republikens president har då och då i samband med ett sammanträde begärt ett utlåtande om en laglighetsfråga av justitiekanslern.
- Den skyldighet som har föreskrivits för justitiekanslern i grundlagen att ge upplysningar och utlåtanden i juridiska frågor innebär inte tillhandahållande av rådgivning för regeringen, utan det är fråga om ställningstaganden som hör till den föregripande laglighetskontrollen.

- Om justitiekanslern i samband med granskningen av föredragningslistorna för statsrådets allmänna sammanträde eller föredragningen för republikens president upptäcker något som kräver en rättslig anmärkning, ber justitiekanslern att bristerna och felen ska åtgärdas.
 - Om de rättelser som ministeriet gör inte är tillfredsställande eller om det krävs så omfattande rättelser att de inte hinner göras före sammanträdet, ber justitiekanslern att ärendet ska strykas från föredragningslistan och att det ska föredras vid ett senare sammanträde då det har blivit korrekt rättat.
 - Justitiekanslern har emellertid inte befogenheter att förhindra statsrådets eller republikens presidents beslutsfattande.
- Om justitiekanslern noterar att lagligheten av statsrådets eller en ministers eller republikens presidents beslut eller åtgärd ger anledning till en anmärkning, ska justitiekanslern enligt grundlagen framställa en motiverad anmärkning om saken.
- Om anmärkningen lämnas obeaktad, ska justitiekanslern låta anteckna sin ståndpunkt i statsrådets protokoll och vid behov också vidta andra åtgärder.
 - Tröskeln för detta förfarande är hög, och förfarandet ska iakttas närmast om ett beslutsförslag är förknippat med ett sådant juridiskt problem som innebär att det inte finns rättsliga förutsättningar för godtagbart beslutsfattande.

- I lagen om justitiekanslern i statsrådet föreskrivs det också att justitiekanslern kan låta anteckna sin uppfattning om saken i statsrådets protokoll ifall justitiekanslern anser att en rättslig omständighet i ett ärende som behandlas i statsrådet ger anledning till det.
 - Om justitiekanslern till följd av det svar som ges bedömer att det inte finns något rättsligt hinder för beslutsfattandet, men att det förekommer betydande rättslig oklarhet i ärendet eller någon annan rättslig omständighet som bör uppmärksammas, kan justitiekanslern begära ordet vid statsrådets sammanträde och låta anteckna sin ståndpunkt i protokollet. Då framgår justitiekanslerns ståndpunkt och anförandets innehåll också av statsrådets protokoll.
 - Justitiekanslerns anförande vid sammanträdet sparas dessutom i justitiekanslersämbetets ärendehanteringsprogram och offentliggörs i allmänhet också på justitiekanslersämbetets webbplats.
- Justitiekanslerns begäranden om rättelse och justitiekanslerns ställningstaganden i ärenden som behandlas vid sammanträdena, vilka är av samhällelig och rättslig betydelse, sparas i justitiekanslersämbetets ärendehanteringsprogram.

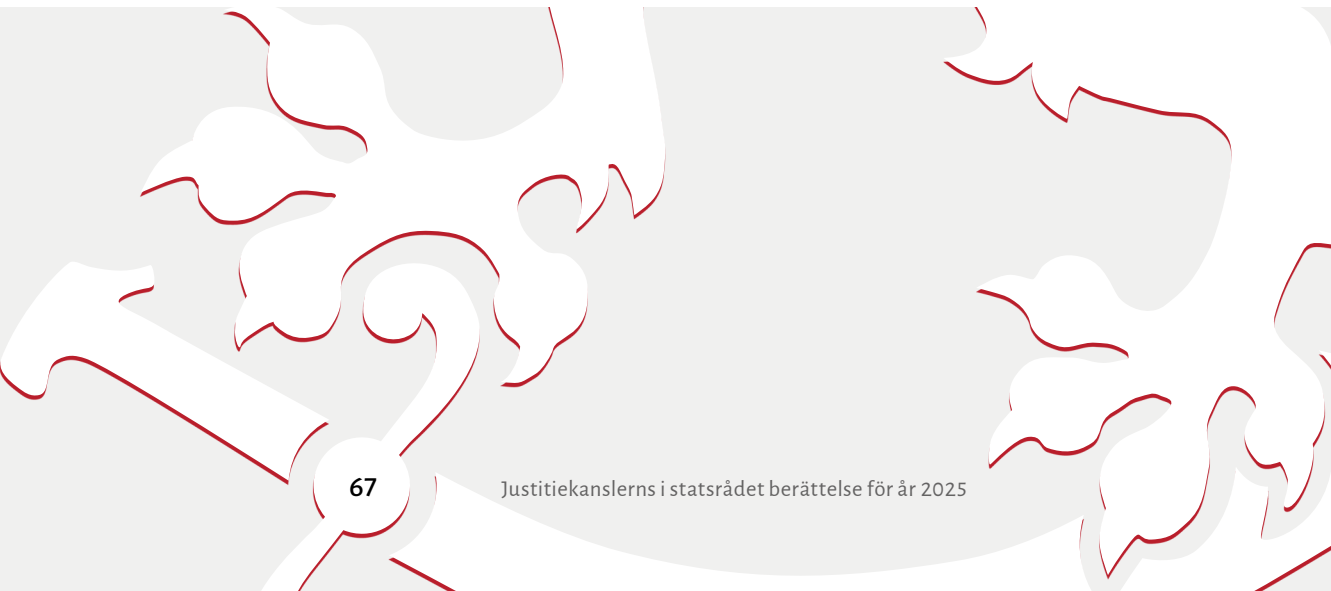

Var och en har rätt att på ett behörigt
sätt och utan ogrundat dröjsmål
få sin sak behandlad av en domstol
som är behörig enligt lag.

4 Övervakning av rättsskipningen

Övervakning av domstolarna och åklagarna

Allmänt

- Justitiekanslerns övervakning tryggar för sin del tillgodoseendet av en rättvis rättegång och förstärker förtroendet för rättsskipningens korrekthet.
- Vid övervakningen befattar man sig inte med den rättsskipning som de oberoende domstolarna utövar inom ramen för sin prövningsrätt.
- Justitiekanslerns övervakningsbehörighet, som omfattar domstolarna, åklagarna och övriga myndigheter samt parternas biträden, möjliggör en vidsträckt bedömning av hur väl rättsskipningen fungerar.
- Domarnas och åklagarnas oberoende tryggas i och med att de högsta laglighetsövervakarna har anförtrots prövningsrätten när det gäller att väcka åtal för tjänstebrott som en domare eller åklagare misstänks för.

Metoderna för övervakning av domstolarna omfattar

- behandling av klagomål,
- behandling av underrättelser från hovrätterna,
 - Hovrätterna har i lag ålagts en skyldighet att underrätta justitiekanslern om saken då de får kännedom om omständigheter som kan leda till att åtal för tjänstefel väcks i hovrätten.
- behandling av underrättelser från polisen,
 - Polisen har uppmanats underrätta om ärenden som anmälts för polisen där det är fråga om domares misstänkta lagstridiga förfarande vid tjänsteutövningen.
- granskning av straffdomar,
 - Det utförs stickprovsgranskning av tingsrätternas brottmålsdomar genom vilka fängelsestraff har utdömts.
- laglighetskontrollbesök, samt
- behandling av ärenden på eget initiativ.

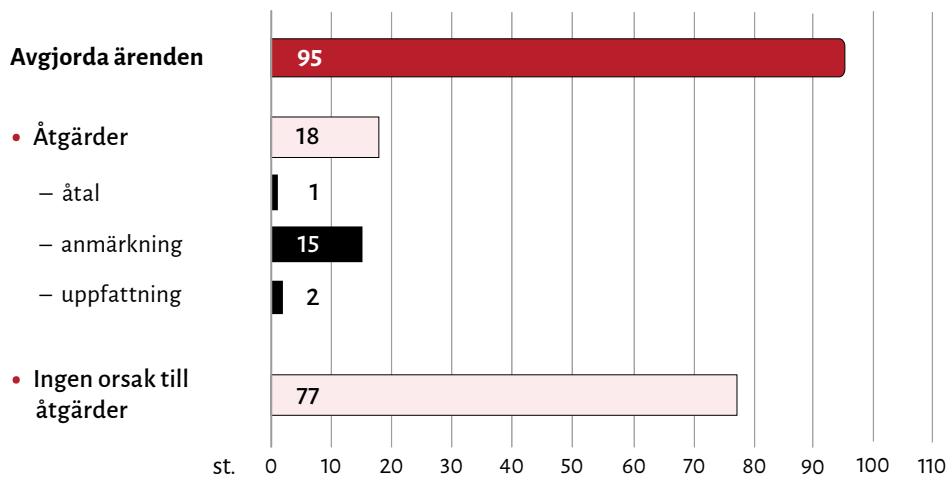
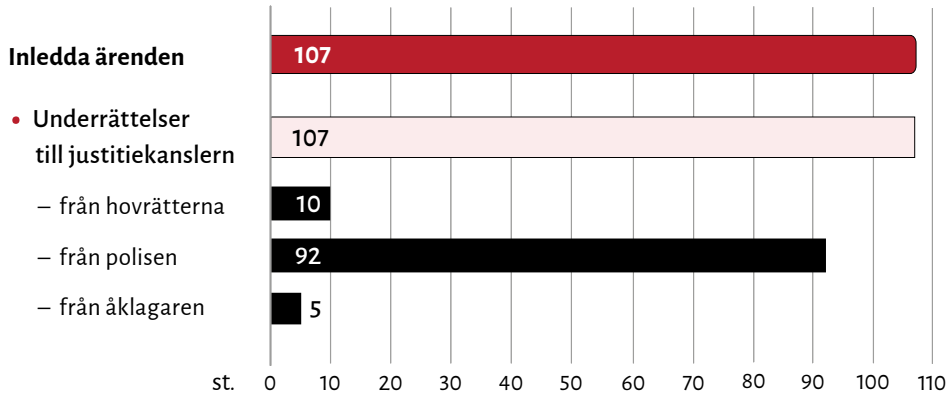
Metoderna för övervakning av åklagarna omfattar

- behandling av klagomål,
- behandling av underrättelser från polisen,
 - Polisen har uppmanats underrätta om ärenden som anmälts för polisen där det är fråga om åklagares misstänkta tjänstebrott.
- laglighetskontrollbesök, samt
- behandling av ärenden på eget initiativ.

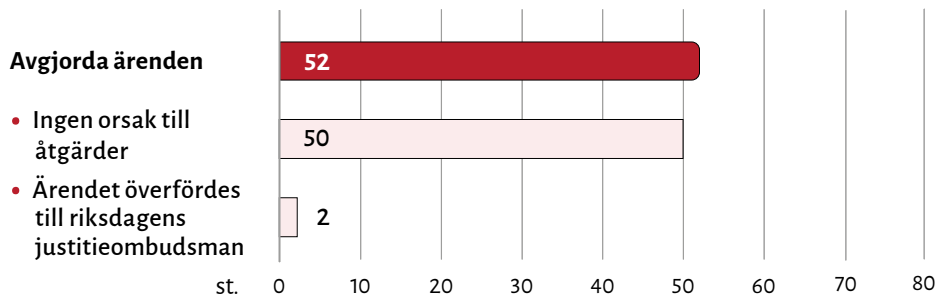
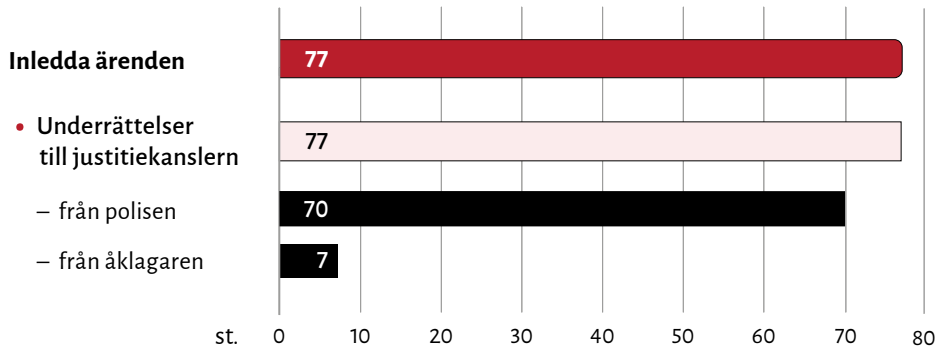

Ärenden som berörde domares tjänstebrott

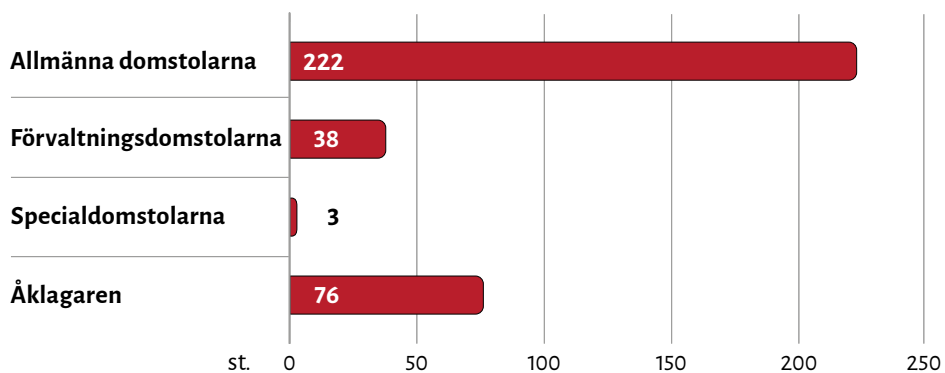

Ärenden som berörde åklagares tjänstebrott

Klagomål rörande domstolar och åklagare som togs till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen

Avgöranden

Åtal mot en tingsdomare för två fall av brott mot tjänsteplikt

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare fattade beslut om att väcka åtal mot en tingsdomare vid Österbottens tingsrätt för två fall av brott mot tjänsteplikt. Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare bedömde att tingsdomaren hade gett väsentligen bristfälliga motiveringar till sina domar i två brottmål där svarandena hade dömts till förhållandevis långa ovillkorliga fängelsestraff. Tingsdomaren hade i samband med förundersökningen bestridit försummelsen av motive-ringsskyldigheten. Tingsdomarens förfarande blev föremål för justitiekanslerns bedömning med anledning av en underrättelse från hovrätten (OKV/221/31/2023; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Markus Löfman).

Anmärkningar för tillräknande av preskriberade brott

Biträdande justitiekanslern gav en tingsdomare och biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav fyra tingsdomare en anmärkning på grund av tillräknande av brott för vars del åtalsrätten hade preskriberats. Dessa fall kom till justitiekanslerns kännedom genom underrättelser från hovrätten.

I de aktuella fallen hade svarandena inte orsakats några menliga verkställighets-påföljder, eftersom hovrätten i samtliga fall senare hade förkastat de åtalspunkter för vars del brotten hade preskriberats. Biträdande justitiekanslern och biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade att utdömandet av straff för brott för vilka straff inte längre kan följa enligt lag är ägnat att försvaga förtroendet för rättsskipningens korrekthet och allvarligt äventyra svarandens rättsskydd. Det är i princip fråga om ett allvarligt fel som berör domaruppgifternas kärnområde, det vill säga rättsskipningsavgörandet.

Underskridning av minimistraffet

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav en tingsdomare vid Östra Nylands tingsrätt en anmärkning. Tingsdomaren hade dömt svaranden till ett fängelsestraff som var kortare än den minimitid som föreskrivs för ett tidsbestämt fängelsestraff i strafflagen. Justitiekanslern fick kännedom om saken genom en underrättelse från hovrätten (OKV/1012/31/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Liisamari Herala).

Avgörande av ett brottmål utan beslutanderätt

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav i två fall en tingsdomare en anmärkning för att tingsdomaren hade behandlat och avgjort ett brottmål i egenskap av ordförande i en endomarsammansättning som inte var beslutför. Båda fallen kom till justitiekanslerns kännedom genom underrättelser från hovrätten (OKV/1748/31/2023 och OKV/2903/31/2024; båda ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Markus Löfman).

I det första fallet hade en åtalspunkt gällt misstänkt grovt betalningsmedelsbedrägeri, som med beaktande av det föreskrivna maximistraffet inte kunde behandlas i en endomarsammansättning. I det andra fallet hade en åtalspunkt gällt misstänkt rån, som enligt lagen inte heller kunde behandlas i en endomarsammansättning.

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade i båda fallen att kravet på att domstolssammansättningen ska vara beslutför är en ovillkorlig processförutsättning. Att behandla och avgöra ett brottmål utan behörighet är ett processuellt fel som berör den dömande maktens kärnområde. Ett sådant fel är ägnat att försvaga förtroendet för rättsskipningens korrekthet och äventyra parternas rättsskydd.

Tillräknande av en gärning utförd i nödvärn och åklagarens skyldighet att söka ändring

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav två tingsdomare och en före detta tingsnotarie vid Södra Savolax tingsrätt en anmärkning på grund av deras felaktiga förfarande i ett brottmål. Tingsrätten hade tillräknat svaranden ett fall av misshandel som hade begåtts i nödvärn. Eftersom tingsrätten hade ansett att svaranden hade handlat i nödvärn, borde tingsrätten ha förkastat åtalet och de ersättningsyrkanden som hänförde sig till det. Saken kom till justitiekanslerns kännedom genom en underrättelse från hovrätten.

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade att det fel som inträffat inom domaruppgifternas kärnområde i princip var allvarligt. Felet hade äventyrat svarandens rättsskydd och var ägnat att försvaga förtroendet för rättsskipningens korrekthet. Felet hade emellertid inte medfört några menliga påföljder för svaranden. Tingsrätten meddelade att det hade lämnats in en ansökan om återbrytande av domen till högsta domstolen.

Dessutom uppmärksammade biträdande justitiekanslerns ställföreträdare distriktsåklagaren på åklagarnas ansvar för att övervaka att det allmänna intresset tillgodoses i samband med straffprocessen. Åklagaren borde ha upptäckt felet i tingsrättens dom och därefter ha uppmärksammat biträdet på felet eller själv ha sökt ändring i domen till svarandens fördel.

Agerandet hos den advokat som fungerat som svarandens biträde togs till behandling för sig, i samband med den tillsyn som justitiekanslern utövar över advokater (OKV/2904/31/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

En myndig svarande dömdes för brott begångna av en ung person

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav en tingsdomare en anmärkning för att domaren i egenskap av ordförande vid Östra Nylands tingsrätt felaktigt hade dömt en svarande som vid gärningstidpunkten var myndig till ett lindrigare

straff som dömdes ut enligt straffskalan för brott som begåtts av en ung person. Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare uppmärksammade dessutom den riksåklagare som varit åklagare i målet på åklagarens skyldighet att se till att det straffrättsliga ansvaret realiseras på det sätt som det allmänna intresset kräver.

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade att riksåklagaren hade handlat felaktigt då åklagaren av misstag hade åtalat svaranden, som var myndig vid den tidpunkt då brotten hade begåtts, för brott begångna av en ung person och därför hade tillämpat en lindrigare straffskala i sitt påföljdsställningstagande. Åklagarens förfarande var ägnat att bidra till ett felaktigt avgörande från tingsrättens sida.

Den tingsdomare som var ordförande i det aktuella målet hade handlat oaktsamt då svaranden hade dömts för brott begångna av en ung person och en lindrigare straffskala hade tillämpats. Åklagarens förfarande framtog inte ordföranden ansvaret för att säkerställa att domen var lagenlig. Tingsdomarens felaktiga förfarande var ägnat att minska förtroendet för rättsskipningens korrekthet, och felet berörde domaruppgifternas kärnområde, det vill säga rättsskipningsavgörandet (OKV/1741/30/2023 och OKV/99/31/2025; ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Markus Löfman).

Dröjsmål vid förundersökningen, protokollsanteckningar och avslutande utsaga

Biträdande justitiekanslern gav i ett ärende som han undersökte på eget initiativ en specialåklagare som agerat som undersökningsledare en anmärkning. Det var fråga om ett fall där förundersökningen inte hade genomförts utan ogrundat dröjsmål, där det inte hade utförts någon bedömning av målsägandens behov av särskilt skydd och där målsäganden inte hade underrättats om till buds stående stödtjänster. Dessutom hade målsäganden inte på begäran getts möjlighet att lämna en avslutande utsaga i ärendet.

Specialåklagaren hade varit undersökningsledare i mål som berörde misstänkta tjänstefel från polisens sida i ett fall där en kvinna hade blivit mördad av sin före detta manliga vän efter förföljelse som hade pågått i ett års tid. Kravet på att

förundersökningen ska utföras utan dröjsmål är accentuerad i dylika fall. Inhämtandet av de uppgifter som behövdes för förutredningen inleddes emellertid först tio månader efter att undersökningsbegäran hade registrerats.

Under den tid förundersökningen pågick hade målsäganden framställt en begäran om att få kommentera förundersökningsmaterialet, och undersökningsledaren hade meddelat att detta var möjligt. Senare hade undersökningsledaren dock inte gett målsäganden någon möjlighet att ge en avslutande utsaga. Biträdande justitiekanslern konstaterade att man med beaktande av målets art och målsägandens begäran borde ha gett målsäganden möjlighet att ge en avslutande utsaga. Ifall det enligt undersökningsledarens åsikt var uppenbart onödigt med en avslutande utsaga borde det ha fattats ett förundersökningsbeslut om saken, försett med en tillbörlig motivering.

I samband med förundersökningen hördes en person i egenskap av målsägande. I det protokoll som upprättades över förhöret fanns inga anteckningar om att det skulle ha utförts en bedömning av behovet av skyddsåtgärder eller underrättats om brottsoffrets rättigheter eller om hjälpinstanser. Vid den förundersökning som leddes av specialåklagaren var det fråga om att såsom tjänstebrott undersöka försummelse av de nämnda lagstadgade skyldigheterna samt av bristfälliga anteckningar i ett annat mål (OKV/490/70/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

Dröjsmål vid behandlingen av tviste- och brottmål vid tingsrätten

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav i två fall en tingsdomare vid Västra Nylands tingsrätt en anmärkning. Det första fallet kom till justitiekanslerns kännedom genom en underrättelse från hovrätten och det andra fallet genom ett klagomål (OKV/1079/31/2025 och OKV/175/10/2025; båda ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

I det första fallet hade tingsdomaren försummat att behandla och avgöra ett tvistemål utan ogrundat dröjsmål. Målet hade varit under behandling hos tingsdomaren i sju år och åtta månader, innan det överfördes till en annan tingsdomare för behandling. Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade att målets behandlingstid, med beaktande av dess art och omfattning, var synnerligen lång. Parternas rätt att utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad vid en domstol hade därmed inte tillgodosetts i detta fall. Förfarandet var också ägnat att försvaga förtroendet för rättsskipningens korrekthet.

I det andra fallet hade tingsdomaren försummat att avgöra ett brottmål utan dröjsmål och meddela domen så snabbt som möjligt efter att hindret för meddelandet av domen hade undanröjts. Det var inte möjligt att meddela domen innan parterna hade gett sina utsagor om de påföljdsutredningar som inhämtats efter huvudförhandlingen och om rättegångskostnaderna. Tingsrätten hade emellertid meddelat sin dom först närmare ett år efter att utsagorna inkommit.

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade att meddelandet av domen i ett annat fall hade fördröjts avsevärt. Till följd av detta hade parterna inte fått sitt mål behandlat utan ogrundat dröjsmål vid domstolen. Uppkomsten av ett dröjsmål vid avgörandet av målet efter huvudförhandlingen är problematiskt också med tanke på att detta är ägnat att äventyra bevisprövningens tillförlitlighet. Det är därmed i princip fråga om en allvarlig försummelse.

Dröjsmål vid behandlingen av tjänstemannarättsliga mål vid en förvaltningsdomstol

Justitiekanslern uppmärksammade Helsingfors förvaltningsdomstol på dess skyldighet att iaktta kravet på skyndsamhet vid behandlingen av mål som enligt lagen ska behandlas skyndsamt. Behandlingen av klagandens anhängiga ärenden hade som längst pågått i över tre år.

Förvaltningsdomstolen hade från första början strävat efter att behandla ärendena tillsammans, eftersom de hörde till samma ärendehelhet. Också klagandens eget förfarande hade delvis bidragit till att fördröja ärendenas behandling.

Klaganden hade tillställt förvaltningsdomstolen ett stort antal kompletteringar och tilläggsutredningar, och därför hade förvaltningsdomstolen varit tvungen att utföra ytterligare höranden. Ärendehelheten var dessutom krävande och förutsatte längre förberedelsetid än normalt.

De orsaker som förvaltningsdomstolen lagt fram var dock inte tillräckliga för att helt och hållet förklara den långa behandlingstiden. Enligt justitiekanslerns bedömning hade det uppkommit ett delvis ogrundat dröjsmål vid ärendets behandling i förvaltningsdomstolen, med beaktande av att tjänstemannarättsliga mål som berör varning, uppsägning och avhållande från tjänsteutövning enligt lagen ska behandlas skyndsamt (OKV/2588/10/2024 m.fl.; ärendena avgjordes av justitiekansler Janne Salminen och föredrogs av Elina Nyholm).

Utvecklande av domstolarnas informationssystem

Biträdande justitiekanslern hade på eget initiativ följt utvecklandet av de informationssystem som används vid de allmänna domstolarna samt strävat efter att utreda bland annat möjligheterna att ta in automation som stöder rättsskipningsverksamheten i systemen. Granskningen riktade sig mot AIPA-systemet, som i maj 2024 togs i bruk i hela landet för brottmålsdelen.

Biträdande justitiekanslern uppmärksammade i sitt avgörande domarnas och Domstolsverkets uppfattningar om AIPA-systemet, som visade bland annat att erfarenheterna efter att systemet tagits i bruk var positivare än väntat. Domarna var emellertid missnöjda i synnerhet med att AIPA-systemet inte innefattar funktioner som skulle varna den domare som behandlar målet exempelvis för att döma svaranden för brott för vars del åtalsrätten har preskriberats eller för andra liknande uppenbara fel i domen.

Domstolsverket hade betonat att det tekniskt sett är fullt möjligt att införa automatiska kontroller exempelvis när det gäller åtalsrättens preskription, men att det krävs en stor arbetsmängd för att utveckla och upprätthålla systemet. Även kostnaderna påverkar möjligheterna att utveckla systemet, och upprätthållandet av tillräcklig funktionssäkerhet förutsätter kontinuerlig omfattande testning.

Biträdande justitiekanslern betonade att utvecklandet av sådan automation som stöder rättsskipningen i sig inte eliminerar domarens ansvar för rättsskipningens lagenlighet, och att avsaknaden av datasystemfunktioner som stöder rättsskipningsverksamheten inte utgör en rättsligt godtagbar förklaring till de fel som sker i samband med rättsskipningen. Inom laglighetskontrollen har man emellertid, på det sätt som angetts i biträdande justitiekanslerns beslut, betraktat det som viktigt att automation som stöder rättsskipningen utvecklas.

Domstolarna hade även i övrigt lagt fram beaktansvärda förslag till vidareutvecklande av AIPA-systemet, så att systemet så väl som möjligt skulle betjäna enskilda domare i deras rättsskipning och så att det även i övrigt främjar en smidig behandling av brottmålen. I idealfallet skulle informationssystemet vara uppbyggt så att domaren exempelvis skulle undgå att göra sådana fel av teknisk karaktär som äventyrar rättsskyddet och göra det möjligt för domaren att fästa större uppmärksamhet vid andra faktorer som är viktiga med tanke på rättsskipningen.

I ärendet framgick emellertid inte något som skulle ha gett biträdande justitiekanslern anledning att befatta sig med förfarandet vid Domstolsverket, som svarar för domstolarnas informationssystem, eller med förfarandet vid någon av de domstolar som använder informationssystemet.

Domstolsverket uppgav att man efter att AIPA-projektet hade slutförts har övergått till att utveckla systemet kontinuerligt. Biträdande justitiekanslern sände sitt beslut, som innefattade de uppfattningar han presenterat, till Domstolsverket för kännedom och för att iakttas vid vidareutvecklandet av AIPA-systemet. Han bad Domstolsverket senast 31.10.2025 underrätta om vilka åtgärder som vidtagits för utvecklande av systemet (OKV/2521/70/2022; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Markus Löfman).

Vid den fortsatta uppföljningen av ärendet tog biträdande justitiekanslerns ställföreträdare ställning till de åtgärder som enligt Domstolsverkets meddelande hade vidtagits för att utveckla AIPA-systemet. Han betraktade det som positivt att man enligt Domstolsverkets meddelande i utvecklingsplanen för AIPA för åren 2026–2029 hade inkluderat utökad automatisering i syfte att varna för och förhindra fel. Han ansåg att det likaså var positivt att man enligt Domstolsverkets

meddelande bland annat ska underlätta uppföljningen av åtalsrättens preskription. Till följd av detta kommer de funktioner i informationssystemen som stöder rättsskipningen att kunna förebygga fel redan i samband med utfärdandet av stämningar och vid fastställandet av den sista dagen för delgivning av stämningen.

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade dessutom att flera andra åtgärder för förbättrande av AIPA-systemets användarvänlighet som refererats i Domstolsverkets svar kan förväntas vara ägnade att väsentligen främja domarnas ork och arbetets effektivitet, och därmed indirekt trygga en snabb och ändamålsenlig behandling av målen.

Domstolsverkets meddelande om åtgärderna för utvecklande av AIPA-systemet gav enligt biträdande justitiekanslerns ställföreträdare inte anledning till ytterligare åtgärder. Han sände emellertid sitt beslut till justitieministeriet och Domstolsverket för kännedom (OKV/3016/70/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Markus Löfman).

Fel som konstaterats vid granskningen av tingsrätternas straffdomar

Åtal mot en tingsdomare för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet

Biträdande justitiekanslern fattade beslut om att väcka åtal mot en tingsdomare för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Tingsdomaren misstänktes ha dömt en svarande förutom för andra brott även för ett brott för vars del åtalsrätten hade preskriberats. På grund av tingsdomarens förfarande hade det ovillkorliga fängelsestraff som svaranden avtjänat varit ogrundat för fyra dagars del (OKV/687/30/2023; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

Östra Finlands hovrätt dömde tingsdomaren till en varning för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Hovrätten konstaterade bland annat att tingsdomarens fel att döma svaranden för ett brott för vars del åtalsrätten hade preskriberats hade lett till ett ogrundat frihetsberövande och att vid tjänsteåtgärder som anknyter till frihetsberövande ska särskild noggrannhet iakttas. Enligt hovrätten var tingsdomarens gärning med hänsyn till sin menlighet och skadlighet samt andra omständigheter som hade samband med den, inte ringa bedömd som helhet. Hovrättens dom har inte vunnit laga kraft.

Anmärkningar för tillräknande av preskriberade brott

Biträdande justitiekanslern gav i två fall och biträdande justitiekanslerns ställföreträdare i fem fall en tingsdomare en anmärkning på grund av tillräknande av brott för vars del åtalsrätten hade preskriberats. I ett av dessa fall hade tingsdomaren dessutom försummat sin skyldighet att utfärda en stämning i målet utan dröjsmål, på det sätt som föreskrivs i lagen.

I dessa fall hade svarandena inte orsakats några menliga verkställighetspåföljder, eftersom högsta domstolen hade återbrutit tingsrätternas domar till den del de var felaktiga, på ansökan av biträdande justitiekanslern och biträdande justitiekanslerns ställföreträdare. I ett fall rättades felet när hovrätten, som behandlade ärendet i besvärsinstans, förkastade åtalet för ett brott vars åtalsrätt hade preskriberats.

Biträdande justitiekanslern uppmärksammade i ett av de nämnda fallen dessutom tingsrätten på vikten av att iaktta noggrannhet när det gäller att tillställa den högsta laglighetsövervakarens uppgifter och utredningar inom utsatt tid. Tingsrätten hade inte inom utsatt tid lämnat in den utredning som laglighetsövervakaren hade begärt. Enligt tingsrättens lagman berodde detta på ett mänskligt misstag, och verksamhetsmetoderna hade sedermera setts över.

I ett av de nämnda fallen delgav biträdande justitiekanslerns ställföreträdare dessutom den distriktsåklagare som väckt åtal i målet sin uppfattning om att det i samband med väckandet av åtal skulle ha funnits skäl att uppmärksamma tingsrätten på att åtalsrätten snart skulle preskriberas.

Övriga fel uppdagade i samband med granskningen av straffdomar

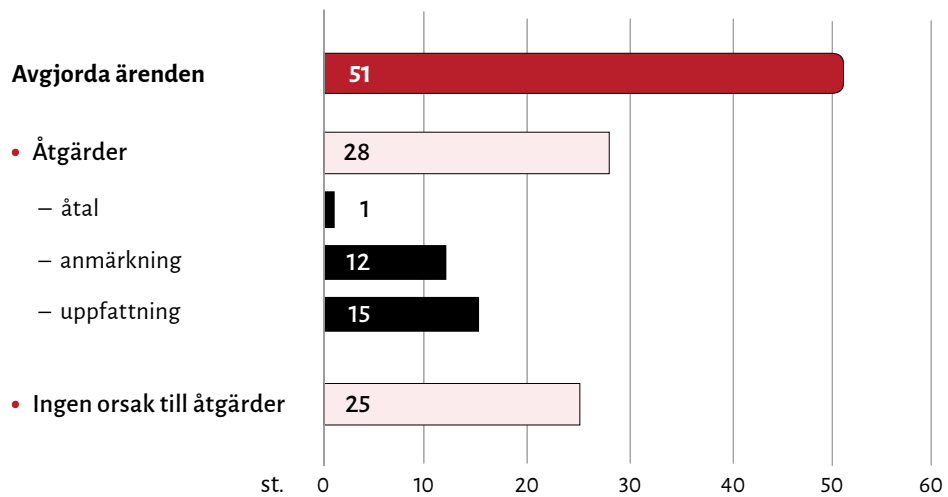
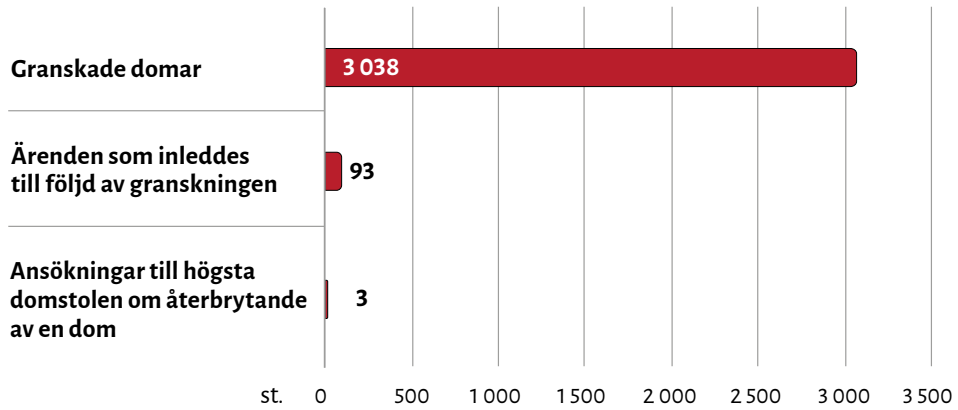
Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav i två olika fall anmärkningar till tingsdomare som hade avgjort mål som gällde åtal för våldsamt motstånd mot tjänsteman i skriftligt förfarande. Enligt lagen kan ett mål avgöras i skriftligt förfarande om det inte för något enskilt brott som avses i åtalet har föreskrivits strängare straff än böter eller fängelse i högst två år. Det maximistraff som kan dömas ut för våldsamt motstånd mot tjänsteman är emellertid strängare än vad som anges i den nämnda bestämmelsen.

Vidare gav biträdande justitiekanslerns ställföreträdare en tingsdomare en anmärkning på grund av att tingsdomaren i egenskap av ordförande ensam hade avgjort ett brottmål som tingsrätten inte var behörig att avgöra i en sådan sammansättning.

I flera fall uppmärksammades tingsdomare vidare på vikten av att iaktta noggrannhet vid utarbetandet av domen. Oftast var det fråga om att domen och domslutet konstaterats stå i strid med varandra eller om att domslutet innehöll felaktiga uppgifter. Dessutom konstaterades fel bland annat vid påförandet av brottsofferavgift, vid antecknandet av uppgifter om rättelse av domen och vid antecknandet av uppgifter om beslutssammansättningen i domen och i protokollet.

Granskning av straffdomar

Laglighetskontrollen av domstolarna

Domstolarnas oberoende utgör en av de ovillkorliga strukturella förutsättningarna för rättsskyddet och en av de bärande principerna för statsordningen i en demokratisk rättsstat. Den laglighetskontroll som justitiekanslern riktar mot domstolarna utövas med respekt för domstolarnas oberoende och skyddar samtidigt deras oberoende ställning.

Domstolarnas oberoende

Enligt grundlagen ska justitiekanslern övervaka att domstolarna och andra myndigheter samt tjänstemän, offentligt anställda arbetstagare och även andra som sköter offentliga uppdrag följer lag och fullgör sina skyldigheter. Trots att domstolarna således med avseende på övervakningen har jämställts med övriga myndigheter och andra som sköter offentliga uppdrag, står de i en särställning inom justitiekanslerns laglighetskontroll, på det sätt som framgår av övriga grundlagsbestämmelser. Den viktigaste av dessa bestämmelser är 3 § i grundlagen, som berör fördelningen av statliga uppgifter. I paragrafens 3 mom. anges det att den dömande makten utövas av oberoende domstolar.

Principen om den dömande maktens oberoende innebär att justitiekanslern inte befattar sig med sådan lagtolkning som en domstol utfört inom ramen för sin prövningsrätt, och inte heller med innehållet i den motivering som domstolen har lagt fram som stöd för tolkningen, inte ens i det fall att en annorlunda tolkning eventuellt kunde vara mer välunderbyggd i rättsligt avseende. Den övervakning som riktas mot domstolarnas avgöranden kan endast beröra uppenbart bristfälliga motiveringar, uppenbar överskridning av prövningsrätten eller någon annan uppenbar lagstridighet i samband med avgörandet.

Rättsskipningens oberoende tryggas också av att man inom ramen för laglighetskontrollen i regel inte börjar undersöka ett ärende som ännu är under behandling ▶

vid en domstol eller där parterna ännu har möjlighet att söka ändring i domstolens avgörande genom att anföra besvär hos en fullföljdsdomstol.

Ärenden rörande domares tjänstebrott

Vid sidan av den dömande maktens oberoende medför grundlagens bestämmelse om de högsta laglighetsövervakarnas åtalsrätt ett särdrag som berör den laglighetskontroll som justitiekanslern riktar mot domstolarna. Enligt denna bestämmelse har beslutanderätten om att väcka åtal mot en domare för lagstridigt förfarande i en ämbetsåtgärd förbehållits endast de högsta laglighetsövervakarna.

I domstolslagen föreskrivs det att hovrätten ska underrätta justitiekanslern om omständigheter som hovrätten har fått kännedom om och som kan leda till att åtal för tjänstefel väcks i hovrätten. Hovrätternas underrättelser har i regel lett antingen till att det har väckts åtal för tjänstebrott eller, i de flesta fallen, till att en underrättsdomare har tilldelats en anmärkning inom ramen för laglighetskontrollen.

Trots att behörigheten att väcka åtal mot en domare på grund av misstankar om lagstridigt förfarande i en ämbetsåtgärd tillkommer de högsta laglighetsövervakarna, hör dock förundersökningen och bedömningen av förutsättningarna för förrättande av förundersökning i denna typ av ärenden i normal ordning till polisens uppgifter och behörighet. Justitiekanslern har i egenskap av specialåklagare i ärenden som berör domares tjänstebrott bett polisen underrätta justitiekanslersämbetet om alla ärenden som berör misstankar om att en domare gjort sig skyldig till lagstridigt förfarande i en ämbetsåtgärd och som blir föremål för undersökning hos polisen. Detta arrangemang bidrar till att bedömningen av tröskeln för att förundersökning ska inledas i ärenden som berör domares tjänstebrott blir så enhetlig som möjligt i hela landet.

I praktiken förordnar justitiekanslern ytterst sällan att åtal ska väckas mot en domare på grund av misstankar om lagstridigt förfarande i en ämbetsåtgärd. Under de senaste tio åren har det förekommit 13 sådana fall där åtal har väckts, vilket innebär att det har förekommit i genomsnitt något mer än ett sådant fall per år. År 2025 förordnades det att åtal skulle väckas i två fall (OKV/687/30/2023), se s. 80 och (OKV/221/31/2023), se s. 72.

Granskning av straffdomar

Granskningen av straffdomar hör till de uppgifter som har föreskrivits för justitiekanslern i lag. Straffdomarna granskas genom att biträdande justitiekanslern utför en på förhand definierad stickprovsgranskning av dem. För straffdomarnas del granskas det att vissa i lag angivna ovillkorliga krav uppfylls.

I och med att granskningen är baserad på stickprov är det inte möjligt att upptäcka alla fel som sker vid domstolarna, och det är inte heller meningen. Däremot sållas återkommande och allmänt förekommande fel effektivt fram, och målsättningen med granskningen av straffdomar är i första hand att dessa typer av fel ska kunna åtgärdas.

I praktiken är den vanligaste påföljden för ett fel att den berörda domaren delges en uppfattning om saken. Dessutom kan felet leda till att det görs en framställning om återbrytande av domen till högsta domstolen. En framställning om återbrytande av domen görs i allmänhet då felet anses ha orsakat svaranden olägenhet eller skada. Genom en framställning om återbrytande är det exempelvis möjligt att förhindra att ett fel i domen medför ett obefogat frihetsberövande.

Man har beslutat att granskningen av straffdomar ska utvecklas så att fokus vid inhämtandet av utredningar ska ligga vid ärenden som är av betydelse med tanke på rättsskyddet. I fråga om de övriga iakttagelser som görs vid granskningen insamlas information som förmedlas till domstolsväsendet för kännedom.

Laglighetskontrollen som helhet och dess effektivitet

De åtal som har väckts av justitiekanslern förs i vanlig ordning till de oberoende domstolarna för avgörande. Laglighetskontrollen utgör inte något disciplinärt förfarande, och justitiekanslern kan inte påföra domare några disciplinära åtgärder.

Den laglighetskontroll som riktar sig mot domstolarna omfattar framför allt övervakning av att de processuella rättsskyddsgarantierna tillgodoses.

Den laglighetskontroll som riktar sig mot domstolarna omfattar framför allt övervakning av att de processuella rättsskyddsgarantierna tillgodoses.

Den uppgift att utöva laglighetskontroll som har föreskrivits för justitiekanslern i grundlagen tryggar domstolarnas och de övriga rättsskyddsorganens oberoende och störningsfria verksamhet samt bidrar till att stärka förtroendet för rättssystemets funktion.

Den övervakning som justitiekanslern riktar mot parternas biträden, åklagarna och domstolarna, samt för straffprocessens del också mot förundersökningsmyndigheterna, bildar en välfungerande helhet där man samtidigt kan bedöma agerandet också hos de övriga aktörerna i ärendet. Detta är fallet exempelvis då det är fråga om ärenden som undersöks till följd av underrättelser om att en domare misstänks för tjänstebrott eller som man beslutat undersöka i samband med granskningen av straffdomar.

I de utredningar som har begärts av tingsrätterna har tingsrätterna ofta uppmärksammat att sådana fel som sker under stor arbetsbelastning skulle kunna förhindras ifall tingsrätternas ärendehanteringssystem skulle varna domaren för lagstridiga avgöranden. I justitiekanslerns laglighetskontrollpraxis har man redan länge förordat utvecklandet av automation som stöder rättsskipningen. Utvecklandet av datasystemen har behandlats i samband med laglighetskontrollbesöken hos Domstolsverket. Dessutom har iakttagelser som gjorts inom ramen för laglighetskontrollen delgetts Domstolsverket.

Uppföljningen av hur datasystemen utvecklas fortgick även under verksamhetsåret. Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare konstaterade att han betraktade de utvecklingsåtgärder som Domstolsverket underrättat om som positiva. Till följd av dessa åtgärder är det möjligt att de funktioner i datasystemen som stöder rättsskipningsverksamheten i framtiden kan förhindra exempelvis sådana fel som sker i samband med delgivning av stämningar och vid fastställandet av den sista delgivningsdagen (OKV/2521/70/2022) och (OKV/3016/70/2025) se s. 78–80.

Övervakning av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd

- Övervakningen av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd ankommer i första hand på den tillsynsnämnden och på rättegångsbiträdesnämnden.
- Justitiekanslern kan inte påföra en enskild advokat eller ett enskilt offentligt rättsbiträde eller rättegångsbiträde med tillstånd disciplinära påföljder.
- Justitiekanslern övervakar att tillsynsnämnden och rättegångsbiträdesnämnden agerar i enlighet med kraven på god förvaltning och att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses i deras verksamhet.
- Hos tillsynsnämnden kan man anföra klagomål över hur en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett rättegångsbiträde med tillstånd har agerat.
- Om det hos justitiekanslern anförs klagomål över arbete som har utförts av en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett rättegångsbiträde med tillstånd, kan justitiekanslern överföra klagomålet till tillsynsnämnden.

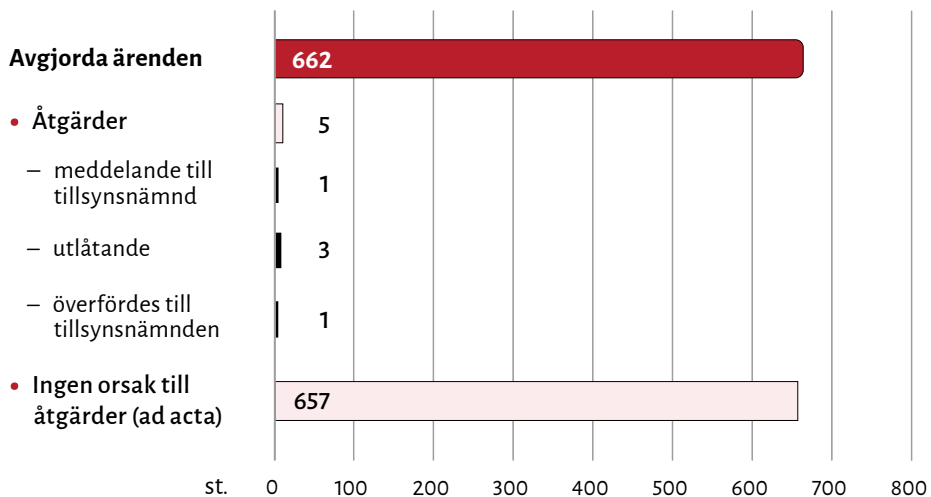
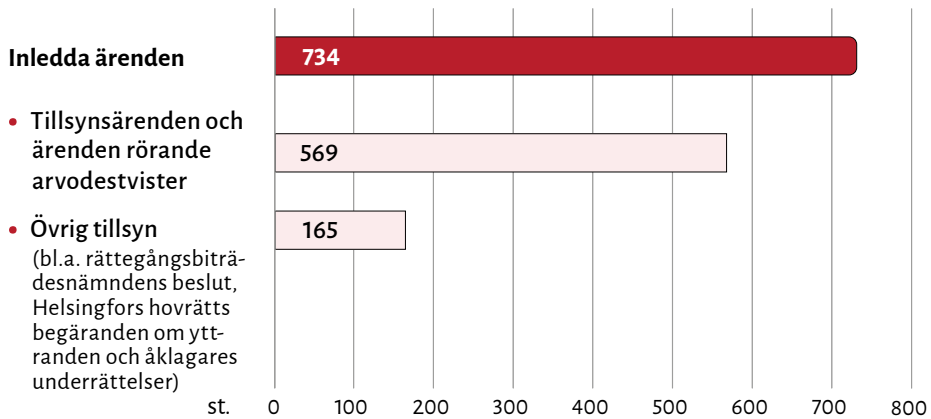

- Justitiekanslern överför inte ospecificerade eller uppenbart grundade klagomål till tillsynsmyndigheten.
- Justitiekanslern kan inleda ett tillsynsärende vid tillsynsmyndigheten om justitiekanslern anser att en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett rättegångsbiträde med tillstånd har försummat sina skyldigheter.
- Tillsynsmyndigheten och rättegångsbiträdesmyndigheten sänder sina avgöranden till justitiekanslern.
- Justitiekanslern granskar avgörandena och kan anföra besvär över dem hos Helsingfors tingsrätt. Besvärstiden är 30 dagar från den dag då avgörandet inkom till justitiekanslersämbetet.
- Helsingfors hovrätt ger justitiekanslern tillfälle att avge yttranden i besvärssärenden i sådana fall där ärendet har inletts på något annat sätt än genom att besvär har anförts av justitiekanslern.
- Justitiekanslern säkerställer både med tanke på de klienter som anlitar rättsliga tjänster och med tanke på det allmänna intresset att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, rättsskyddet, god förvaltning och rättssäkerheten tillgodoses.
- Justitiekanslern undersöker också klagomål som berör tillsynsmyndighetens eller rättegångsbiträdesmyndighetens förfarande.

Övervakning av den verksamhet som bedrivs av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd, samt av tillsynsnämnden och rättegångsbiträdesnämnden

Alla tillsynsnämndens och rättegångsbiträdesnämndens beslut granskas vid justitiekanslersämbetet.

Klagomål

Klagomål som togs till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen

- Advokater, offentliga rättsbiträden, tillsynsnämnden
- Rättegångsbiträden med tillstånd, tillsynsnämnden, rättegångsbiträdesnämnden

68

59

9

Avgjorda klagomål

67

Klagomål som föranledde utredningsåtgärder

- Åtgärder
– uppfattning
- Klagomål som inte föranledde åtgärder
– Inget felaktigt förfarande konstaterades

35

1

34

Klagomål som inte föranledde utredningsåtgärder

32

st. 0 10 20 30 40 50 60 70

Justitiekanslern skall övervaka att myndigheter, tjänstemän, offentligt anställda arbetstagare och även andra vid skötseln av offentliga uppdrag iakttar lag och fullgör sina skyldigheter.

5 Laglighetskontrollen av myndigheter och andra som sköter offentliga uppgifter

Övervakningen av myndigheternas verksamhet

Allmänt

- Den laglighetskontroll som justitiekanslern riktar mot domstolarna, myndigheterna och statsrådet bildar en helhet och utförs i interaktion mellan de olika sektorerna.
- Genom att använda sig av och kombinera de olika övervakningsmetoderna med varandra granskar justitiekanslern myndighetsverksamhetens lagenlighet och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.
- Den högsta laglighetskontrollen utgörs av tillsyn över tillsynen och innebär att särskild uppmärksamhet fästs vid att myndigheternas egen laglighetskontroll är effektiv och ändamålsenlig.

Övervakningsmetoderna omfattar

- behandling av klagomål,
- laglighetskontrollbesök, och
- behandling av ärenden på eget initiativ.

Övervakningens mål

- Målet med övervakningen är bl.a. att främja myndighetsverksamhetens kvalitet och snabbhet.

Behandling av klagomål

- Justitiekanslern undersöker ett inkommet klagomål då det finns anledning att misstänka att en person eller en myndighet eller sammanslutning som omfattas av justitiekanslerns övervakningsbehörighet har handlat lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sina skyldigheter, eller då justitiekanslern annars anser att det finns orsak till det.
- Med anledning av klagomålet vidtar justitiekanslern de åtgärder som anses vara befogade med tanke på efterlevnaden av lagen, rättsskyddet och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.
- I ärendet inhämtas sådan utredning som justitiekanslern anser behövlig.

Laglighetskontrollbesök

- gör det möjligt att granska bl.a. myndighetsverksamhetens enhetlighet och allmänna fel som förekommer i samband med myndigheternas tillämpningspraxis,
- har en förebyggande verkan och kan leda till att nya tillsynsfrågor uppdragas,
- främjar växelverkan och utbytet av information med de aktörer som omfattas av övervakningen, och
- kan ge information om brister och problem i lagstiftningen.

Behandling av ärenden på eget initiativ

- riktar sig särskilt mot strukturella problem, exempelvis omfattande laglighetsproblem som är mer vittgående än vad som aktualiseras i enskilda klagomål, samt mot brister i bestämmelser eller anvisningar eller i tjänstemännens utbildning,
- erbjuder en metod att fästa uppmärksamhet vid dolda problem och vid utsatta människogrupperns ställning, samt
- kan initieras bl.a. av iakttagelser som har gjorts inom ramen för den övriga laglighetskontrollen och inom mediebevakningen.

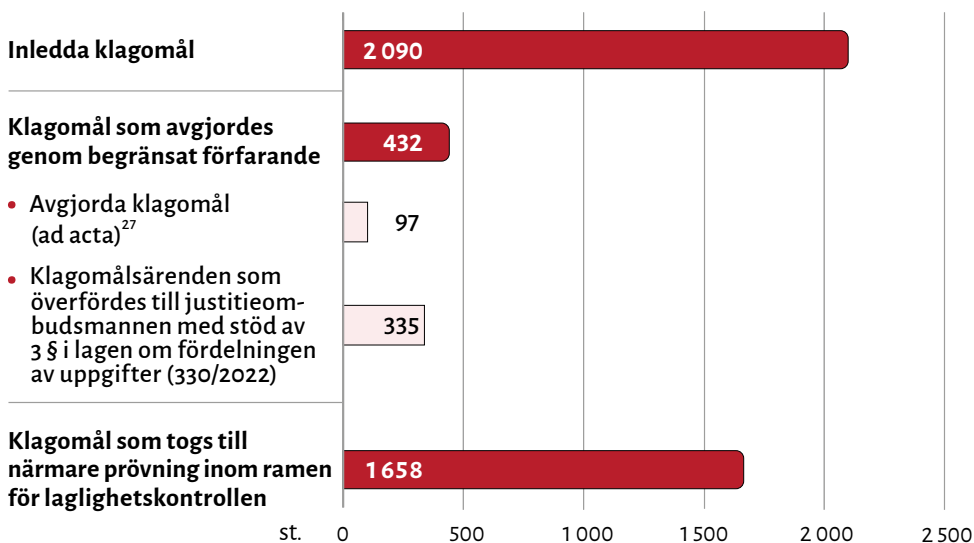
Påföljderna omfattar

- tilldelande av en anmärkning,
- att uppmärksamhet fästs vid det förfarande som är förenligt med lag och god förvaltningssed,
- att åtgärder vidtas för att få till stånd rättelse i ett ärende (framför allt genom extraordinärt ändringssökande i rättskipningsärenden),
- att de högsta laglighetsövervakarna kan förordna att åtal ska väckas och driva åtalet i ärenden som hör till laglighetskontrollen, och därutöver
- att justitiekanslern har rätt att lägga fram förslag till översyn eller ändring av bestämmelser och föreskrifter, om det vid övervakningen har uppdagats brister eller motstridigheter i dem eller de har föranlett ovisshet eller skiljaktiga tolkningar inom rättsskipningen eller förvaltningen.

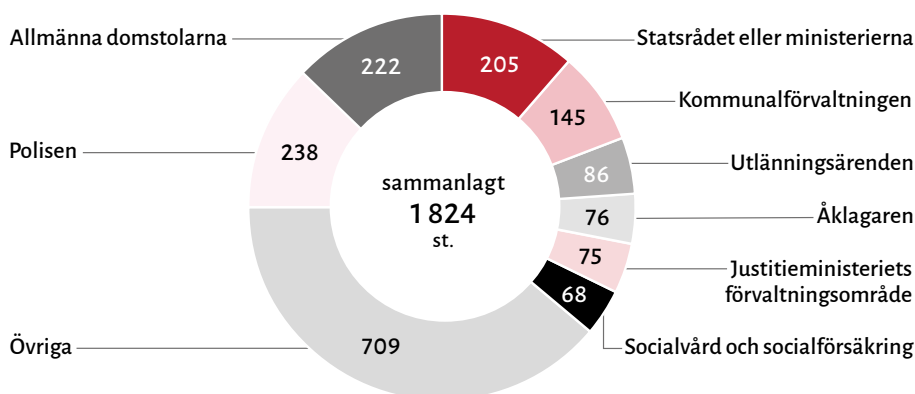

Övervakning av myndigheter och andra som handhar offentliga uppgifter

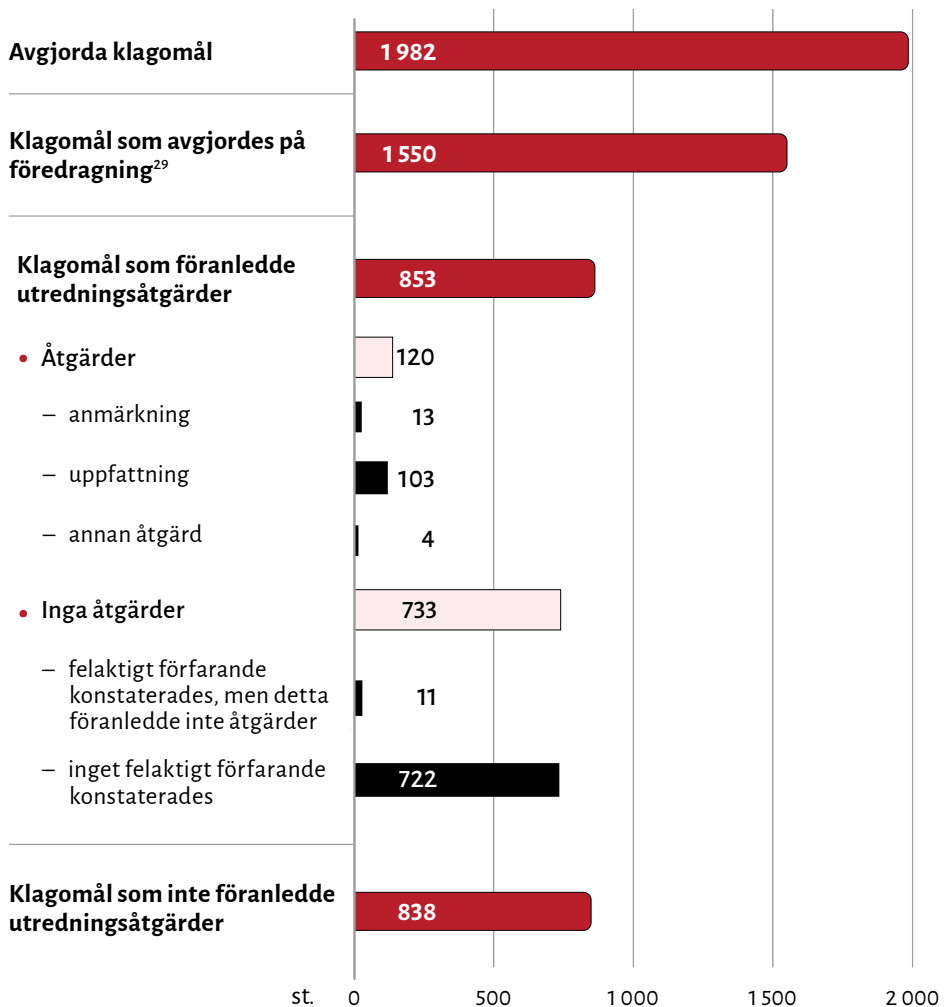

- Klagomålen som tagits för närmare bedömning vid laglighetsövervakningen²⁸, st. Klagomålen riktade sig mot följande myndigheter eller ärendegrupper (ett klagomål kan gälla flera ärendegrupper)

²⁷ Dessa utgörs av skrivelser som uttrycker åsikter, skrivelser som delges för kännedom samt av upprepade fortsatta skrivelser rörande ärenden som redan har blivit avgjorda. I fråga om dessa ärenden utförs en bedömning av behandlingsbehovet genast efter att de registrerats, varefter de avgörs utan fortsatta åtgärder.

²⁸ Ärendet tilldelas en föredragande som får till uppgift att bereda det och föredra det för den som ska avgöra det (justitiekanslern, biträdande justitiekanslern eller biträdande justitiekanslerns ställföreträdare).

Flera åtgärder eller grunder för avslutande av behandlingen kan bli statistikförda i fråga om ett och samma klagomålsavgörande. Å andra sidan kan flera statistikförda åtgärder eller grunder för avslutande av behandlingen hänföra sig till ett avgörande genom vilket flera klagomål har avgjorts samtidigt.

²⁹ Dessa utgörs av klagomålsärenden som tas till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen, föredras av en föredragande och avgörs av justitiekanslern, biträdande justitiekanslern eller biträdande justitiekanslerns ställföreträdare.

Avgöranden

Avgifter för behandling av begäranden om omprövning vid olika myndigheter

Biträdande justitiekanslern delgav justitieministeriet och finansministeriet sina iakttagelser av att det förekommer oenhetlig reglering och praxis beträffande uttag av avgifter eller avgiftsfrihet för behandlingen av begäranden om omprövning hos statliga myndigheter. Iakttagelserna gällde bland annat huruvida huvudprincipen är att det tas ut en avgift eller inte för behandlingen av begäranden om omprövning hos statliga myndigheter. Iakttagelserna berörde även avvikelser från principen, samt huruvida utgångspunkten är att det tas ut en avgift för behandlingen i sådana fall där beslutet ändras till fördel för den som begärt omprövning.

Biträdande justitiekanslern undersökte på eget initiativ regleringen och praxisen i fråga om begäranden om omprövning. Han undersökte även vilka konsekvenser saken har för tillgodoseendet av rättsskyddet. Han ville ur detta perspektiv utreda om det eventuellt förekom sådana brister, motstridigheter, oklarheter eller skiljaktiga tolkningar i regleringen eller praxisen rörande avgiftsbeläggning av begäranden om omprövning som är av betydelse i sammanhanget.

Största delen av de beslut som statliga myndigheter meddelar med anledning av begäranden om omprövning är emellertid avgiftsfria. Det finns ett antal bestämmelser om avgiftsbeläggning av begäranden om omprövning inom olika förvaltningsområden. Praxisen rörande uttag av avgifter varierar avsevärt. Lagen om grunderna för avgifter till staten har därmed inte tolkats på ett enhetligt sätt vid regleringen av avgiftsbeläggningen av olika myndigheters prestationer.

I EU-domstolens rättspraxis har det ansetts att medlemsstaterna i princip får ta ut en skäligen avgift för bruket av rättsmedel hos förvaltningsmyndigheter. Vid bedömningen av avgiftens skälighet ska också kostnaderna för eventuella förvaltningsbesvär beaktas. Även om avgiften för behandling av en begäran om omprövning inte är en domstolsavgift, är den till sin karaktär en avgift som hör samman med ändringssökandet. Framställandet av en begäran om omprövning är en förutsättning

för att ärendet ska kunna föras till domstolen för avgörande. I största delen av de fall där det föreskrivs att förfarandet för begäran om omprövning är avgiftsbelagt hos statliga myndigheter är avgiften dock mycket rimlig, exempelvis i jämförelse med de rättegångsavgifter som domstolarna tar ut.

I alla de fall där det föreskrivs om avgiftsbeläggning av behandlingen av begäranden om omprövning har det emellertid inte föreskrivits om återbetalning av avgiften i sådana fall där begäran om omprövning leder till ett positivt slutresultat för den som framställt begäran. Praxisen gällande avgiftsbeläggning av förfarandet för begäran om omprövning var därmed inte heller till denna del helt enhetlig hos de statliga myndigheterna (OKV/430/70/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Elina Nyholm).

Dröjsmål vid behandlingen av ärenden vid dataombudsmannens byrå

Till justitiekanslersämbetet inkom flera klagomål där det riktades kritik mot de långa behandlingstiderna vid dataombudsmannens byrå samt mot byråns förfarande vid behandlingen av ärenden.

I tre avgöranden tilldelades dataombudsmannens byrå en anmärkning på grund av ogrundade dröjsmål vid ärendenas behandling. I två av fallen hade ärendena varit under behandling vid byrån i över tre års tid, och i ett fall hade behandlingen av ett ärende som berörde den registrerades rätt till insyn räckt nästan fem år.

I ett avgörande uppmärksammades dataombudsmannens byrå på skyldigheten att behandla ärendena utan ogrundat dröjsmål, då behandlingen av klagandens ärende hade räckt mer än ett år och tio månader. Utredningen visade att ärendet inte var förknippat med några särskilda omständigheter som skulle ha förklarat den långa behandlingstiden.

I avgörandena påminde man om det som allmänt konstaterats inom laglighetskontrollpraxisen, nämligen att myndigheterna ska se till att deras uppgifter blir korrekt skötta också i sådana situationer där ärendena har hopat sig.

Åberopandet av orsaker som allmänt hör samman med knappa resurser berättigar inte till avsteg från det lagstadgade kravet på att ärendena ska behandlas utan dröjsmål (OKV/747/10/2024 och OKV/2488/10/2024; ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Outi Kostama, OKV/2990/10/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Maija-Liisa Goebel, OKV/2302/10/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Kostama).

Dröjsmål vid behandlingen av ansökningar om uppehållstillstånd och medborgarskap

Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare gav Migrationsverket en anmärkning på grund av dess försummelse att behandla ansökningar om uppehållstillstånd inom den maximitid som föreskrivs i lagen. Av ett klagomål framgick det att behandlingen av klagandens familjemedlemmars ansökningar om uppehållstillstånd hade räckt närapå 23 månader, trots att det i lagen har föreskrivits en maximitid på nio månader för behandlingen av ansökningar om uppehållstillstånd på grund av familjeband (OKV/2003/10/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Elina Nyholm). Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare uppmärksammade Migrationsverket på vikten av att ansökningar om uppehållstillstånd behandlas utan dröjsmål också i tre andra fall, där ansökningarnas behandlingstid varierade mellan 16 och 18 månader (OKV/555/10/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Maija-Liisa Goebel, OKV/131/10/2025 och OKV/2611/10/2024; ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Elina Nyholm).

Det hade förekommit oskäligt långa behandlingstider också för ansökningar om medborgarskap. Behandlingstiderna varierade från något under två år till närapå tre år. Biträdande justitiekanslerns ställföreträdare delgav i sex avgrändan Migrationsverket sin uppfattning om de ogrundade dröjsmålen vid

behandlingen av ansökningar om medborgarskap (OKV/2211/10/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Maija-Liisa Goebel, OKV/927/10/2024 och OKV/596/10/2024; ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Minna Pulkkinen, OKV/38/10/2025, OKV/1030/10/2025 och OKV/1204/10/2025; ärendena avgjordes av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Petri Martikainen och föredrogs av Elina Nyholm).

Biträdande justitiekanslern hade i sitt beslut 14.11.2024 (OKV/1941/80/2024) redan uppmärksammat Migrationsverket på vikten av att ansökningar om medborgarskap behandlas utan dröjsmål, och bitt Migrationsverket senast 30.6.2025 meddela hur behandlingstiderna för ansökningar om medborgarskap hade utvecklats samt vilka eventuella tilläggsåtgärder som hade vidtagits för att förkorta behandlingstiderna. Han konstaterade på grundval av Migrationsverkets meddelande att situationen vid behandlingen av ansökningar om medborgarskap hade förbättrats. Det förekom dock fortfarande betydande dröjsmål i samband med ansökningarnas behandling, samt mer omfattande behov av att utveckla myndighetsverksamheten. I syfte att följa upp saken inom ramen för laglighetskontrollen bad biträdande justitiekanslern Migrationsverket senast 30.6.2026 meddela hur behandlingstiderna för ansökningar om medborgarskap har utvecklats samt vilka eventuella nya tilläggsåtgärder som har vidtagits för att förkorta behandlingstiderna (OKV/1500/80/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Elina Nyholm).

Biträdande justitiekanslern uppmärksammade dessutom Migrationsverket, Skyddspolisen och Centralkriminalpolisen på vikten av att iaktta den skyldighet att främja samarbetet myndigheterna emellan som hör till god förvaltning. Migrationsverket skulle inte ha kunnat avgöra klagandens ansökan om medborgarskap utan att begära utlåtanden av Skyddspolisen och Centralkriminalpolisen, vilket innebar att samarbetet myndigheterna emellan hade haft en avgörande inverkan på behandlingen av klagandens ansökan om medborgarskap. Biträdande justitiekanslern bad de nämnda myndigheterna senast 30.6.2026 meddela vilka åtgärder de vidtagit med anledning av avgörandet (OKV/3121/10/2024; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Anna-Maarit Pimiä).

Bedömning av risken för våld och skydd av offret

Biträdande justitiekanslern riktade kritik mot polisen för okunskap och vårdslöshet vid bedömningen av risken för våld i nära relationer. Enligt honom finns det även skäl att snabbt börja bereda lagändringar gällande riskbedömningen och riskhanteringen, så att offren kan ges bättre skydd mot våld.

Biträdande justitiekanslern undersökte myndigheternas förfarande i ett fall där en kvinna blev mördad av sin före detta manliga vän. Under det år som föregick mordet hade mannen utsatt kvinnan för hot och förföljelse, och upprepade gånger överträtt det besöksförbud som domstolen fastställt. Kvinnan hade lämnat in flera brottsanmälningar till polisen.

Biträdande justitiekanslern konstaterade att polisen hade kännedom om ett stort antal bakgrundsfaktorer som enligt forskningen kan förebåda våld. Polisen hade inte gjort någon helhetsbedömning av den till buds stående informationen och riskfaktorerna. Risken för våld hade inte bedömts systematiskt. Det hade inte heller utarbetats någon plan för hantering av riskerna för offrets säkerhet.

Expertgruppen GREVIO, som övervakar genomförandet av Istanbulkonventionen (Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet), har redan tidigare uppmanat Finland att vidta lagstiftningsändringar för att utveckla riskbedömningsförfarandet. Också biträdande justitiekanslern har redan tidigare uppmärksammat iakttagandet av Istanbulkonventionens krav.

Biträdande justitiekanslern bad justitieministeriet, inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet senast 31.12.2025 meddela vilka åtgärder de vidtagit.

Biträdande justitiekanslern gav dessutom anmärkningar till fem poliser vid polis-inrättningen i Helsingfors. Under det år som föregick mordet hade kvinnan blivit hörd i egenskap av målsägande i samband med förundersökningarna. Bedömningen av målsägandens behov av särskilt skydd hade inte utförts korrekt, och anteckningarna om målsägandens rättigheter var bristfälliga (OKV/1905/10/2022; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

Polisens förfarande vid förundersökning av misshandel i nära relationer

Biträdande justitiekanslern gav två undersökningsledare en anmärkning och uppmärksammade 29 undersökningsledare på regleringen av åtalsrätten för lindrig misshandel och på vikten av att iaktta noggrannhet vid avslutandet av förundersökningen.

Biträdande justitiekanslern undersökte på eget initiativ förundersökningar som i informationssystemet för polisärenden hade klassificerats gälla våld i nära relationer och som utifrån informationssystemets registreringar hade avslutats på grund av att målsäganden inte hade yrkat på straff. Även lindrig misshandel i en nära relation omfattas enligt lagen av allmänt åtal. Förundersökningen kan inte utelämnas på grund av att offret inte yrkar på straff för gärningsmannen eller på grund av att målsäganden återkallar sitt yrkande.

Undersökningen omfattade 65 förundersökningar. I sammanlagt 43 fall hade undersökningsledaren avslutat förundersökningen av ärenden som gällde våld i nära relationer i strid med lagen. I två fall hade relationen mellan parterna inte utretts tillräckligt väl, så att åtalsrätten skulle ha kunnat bedömas på ett giltigt sätt. I åtta fall hade brottsanmälningarna felaktigt klassificerats som ärenden rörande våld i nära relationer. De övriga fallen förklarades av registreringstekniska omständigheter som berörde informationssystemet.

Biträdande justitiekanslern betraktade antalet fel och upprepningen av dem som oroväckande. Lagstiftaren har fastställt att misshandel i en nära relation inte är ett målsägandebrott ens då det är fråga om en lindrig gärningsform. De fall där undersökningsledaren hade fattat flera lagstridiga beslut var särskilt allvarliga.

Det kan på goda grunder antas vara fråga om ett omfattande och långvarigt problem. Statistiken visade att polisen också efter den lagändring som trädde i kraft år 2011 hade avslutat förundersökningar rörande våld i nära relationer och familjevåld på grund av att målsägandens straffyrkande saknats eller återkallats. Biträdande justitiekanslern undersökte dessa fall under ett halvt års tid. Största delen av besluten var lagstridiga. Förmodligen har det fattats ett stort antal liknande beslut också under andra tidsperioder.

Efter biträdande justitiekanslerns utredningsbegäran återupptog polisinrättningarna 40 förundersökningar (OKV/934/70/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

Dröjsmål i samband med förundersökningar och förslag till gottgörelse

Biträdande justitiekanslern gav en kriminalkommissarie vid polisinrättningen i Östra Nyland en anmärkning. Kriminalkommissarien hade i fem fall försummat att genomföra förundersökningar utan ogrundat dröjsmål. Dessutom hade kriminalkommissarien i ett fall inte ansökt om en ställföreträdare för intressebevakaren för det barn som var målsägande i samband med förundersökningen, trots att vårdnadshavarna inte kunde bevaka barnets intressen på ett opartiskt sätt.

Bakgrunden till detta avgörande utgjordes av det beslut som biträdande justitiekanslern meddelat i november 2022 angående dröjsmål vid förundersökningar gällande sexualbrott och våld i nära relationer (OKV/325/70/2022). Den kriminalkommissarie som agerat som undersökningsledare hördes till följd av biträdande justitiekanslerns undersökningsbegäran som misstänkt för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Förundersökningen blev klar sommaren 2025.

Det hade uppkommit avsevärda dröjsmål i samband med de förundersökningar som undersökningsledaren ansvarade för. Bland annat hade våldtäkter varit föremål för undersökning hos polisen i tre års tid utan att några åtgärder vidtagits. Dröjsmålen i samband med förundersökningarna missgynnar avsevärt bevisningen och bevisprövningen i dessa ärenden.

Biträdande justitiekanslern konstaterade att undersökningsledaren borde ha organiserat uppföljningen och övervakningen av förundersökningarna noggrannare än vad som var fallet. Att leda förundersökningar och övervaka att de genomförs snabbt hör till kärnområdet för undersökningsledarens uppgifter. En anhopning av arbetet samt personliga omständigheter hade bidragit till undersökningsledarens oaktsamhet.

Vid avvägningen av huruvida gärningen kunde betraktas som ringa och de omständigheter som talade för och mot detta konstaterade biträdande justitiekanslern att förfarandet kunde betraktas som ringa med avseende på rekvisitet för tjänstebrott. Han väckte därmed inte åtal utan gav undersökningsledaren en anmärkning inom ramen för laglighetskontrollen. Dessutom gjorde biträdande justitiekanslern en framställning om att staten skulle gottgöra den skada målsäganden orsakats i ett fall där åtalsrätten för misshandel som riktats mot ett barn hade preskriberats efter att ärendet varit anhängigt hos polisen i mer än fyra år (OKV/2770/70/2022; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Juho Lehtimäki).

Verksamheten vid det positiva kreditupplysningsregistret

Justitiekanslern avgjorde ett klagomål där det riktades kritik mot verksamheten vid det positiva kreditupplysningsregistret, som upprätthålls av Skatteförvaltningen. Justitiekanslern bedömde att registrets praxis inte helt och hållet uppfyllde de krav som kan härledas från rätten till rättsskydd, principerna för god förvaltning och dataskyddsregleringen.

Justitiekanslern betonade att kreditupplysningar och bedömningen av kreditvärdigheten de facto har betydande konsekvenser för individers samt företags och andra sammanslutningars ställning och möjligheter att utöva sina rättigheter och agera i samhället. Inte heller i samband med hantering av massärenden får kraven på god förvaltning eller parternas rättsskydd äventyras.

Justitiekanslern ansåg att den utredning som gavs av den personuppgiftsansvarige, det vill säga inkomstregisterenheten, visar att den inte har faktisk bestämmanderätt när det gäller de uppgifter som behandlas i registret. Den personuppgiftsansvarige klarar inte av att säkerställa att de uppgifter i registret som kan betraktas som känsliga med säkerhet är korrekta. Därmed uppfyller systemet och dess administration inte helt och hållet de skyldigheter som föreskrivs i dataskyddsförordningen. Med tanke på dataskyddsregleringen och den registrerades rättigheter är det inte rimligt att gäldenären eventuellt tvingas vända sig till flera olika företag för att få klarhet i de uppgifter som berör hans eller hennes skulder

och för att få felaktiga uppgifter rättade. Särskilt besvärlig blir gäldenärens ställning i de situationer där kreditgivaren eller indrivningsbyrån inte längre finns kvar, eller där det av någon anledning är svårt att få kontakt med dem. I synnerhet i dessa situationer är det ifrågasatt om det positiva kreditupplysningsregistret uppfyller de krav som principerna för god förvaltning och dataskyddsregleringen ställer (OKV/1913/10/2024; ärendet avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Biträdande justitiekanslerns iakttagelser rörande tillsynen över välfärdsområdena och deras egenkontroll

Biträdande justitiekanslern utförde laglighetskontrollbesök hos välfärdsområdena, regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira samt social- och hälsovårdsministeriet. Syftet med besöken var att utreda hur välfärdsområdenas verksamhet har inletts och hur de klarar av att trygga tillgången till social- och hälsovårdstjänster samt räddningstjänster. På grundval av besöken beslutade biträdande justitiekanslern på eget initiativ undersöka hur väl tillsynen och särskilt egenkontrollen fungerar för välfärdsområdenas del. Han delgav ministerierna, tillsynsmyndigheterna och välfärdsområdena sina iakttagelser och sin uppfattning.

Under laglighetskontrollbesöken framgick det att ministeriernas (SHM, FM och IM) styrning och tillsynsmyndigheternas tillsyn har riktat sig särskilt mot organiseringsuppdraget och mot främjandet av välfärdsområdenas egenkontroll. Det är fråga om strategisk styrning och den har bedrivits framför allt genom normer som styr verksamheten och genom styrning av ekonomin.

Ministerierna styr också tillsynsmyndigheterna, och den resultatstyrning som de riktar mot dem påverkar hur de utför sitt tillsynsarbete. Under laglighetskontrollbesöken framgick det att regionförvaltningsverken upplevde särskilt den skrivning i resultatavtalet enligt vilken regionförvaltningsverken ska bedöma tillsynsobservationernas betydelse med avseende på välfärdsområdenas ekonomiska hållbarhet som problematisk med tanke på tillsynens oberoende. Om det är dyrt att åtgärda missförhållanden kan det finnas en risk för att man inte nödvändigtvis befattar sig med dem tillräckligt väl i samband med tillsynen. Resultatstyrningen

påverkar också huruvida klagomål behandlas hos myndigheterna eller överförs till välfärdsområdena för att behandlas som anmärkningar.

Enligt lagen om välfärdsområdena kan regionförvaltningsverket med anledning av ett klagomål undersöka om välfärdsområdet har iakttagit gällande lag. Enligt biträdande justitiekanslern är syftet med denna bestämmelse oklart, och dess motivering står i strid med lagen om tillsynen över social- och hälsovården, enligt vilken regionförvaltningsverket har mer omfattande behörighet och kan ta tillsynsärenden till prövning också på eget initiativ. Bestämmelsen verkar också stå i strid med det strategiska målet för tillsynsmyndigheternas tillsyn och med tillsynens inriktning.

En ytterligare utmaning i samband med inledandet av välfärdsområdenas egenkontroll har utgjorts av utarbetandet av program och planer för egenkontrollen samt av deras genomförande i praktiken. Enligt biträdande justitiekanslerns iakttagelser fungerar egenkontrollen bäst i samband med tillsynen över tjänsteproduktionen, som utförs av särskilda tillsynsenheter. För att tillsynen ska kunna genomföras på ett objektiva och opartiska sätt förutsätts det enligt biträdande justitiekanslern att enheterna och de personer som utövar tillsynen har en oberoende ställning, och det finns fortfarande skäl att fästa uppmärksamhet vid utvecklandet av tillsynens objektivitet.

Ur välfärdsområdenas perspektiv handlar egenkontrollen av organiseringsuppdraget om tillsyn över genomförandet av programmet för egenkontroll. Inom välfärdsområdena har man även konstaterat att tillsyn som riktar sig mot den egna organisationen kan vara förknippad med intressekonflikter. Enligt biträdande justitiekanslern har den första versionen av programmen för egenkontroll inte ännu kunnat infria de förväntningar som riktats mot dem. För att fungera behöver de kompletteras med konkreta planer för egenkontroll. Biträdande justitiekanslern betraktade det som viktigt att programmen för egenkontroll också uppdateras i en allt mer konkret riktning när det gäller styrningen av planerna för egenkontroll.

Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård är det möjligt att genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärda närmare föreskrifter bland annat om innehållet i programmen för egenkontroll. Social- och hälsovårdsministeriet har inte ännu utfärdat någon sådan förordning. Enligt biträdande

justitiekanslern kunde en förordning styra och förtydliga framför allt egenkontrollen av organiseringsansvaret. Genom en förordning kunde det också föreskrivas närmare om de gemensamma institutionella garantierna för anordnande av egenkontroll, såsom självständighet, oberoende och rapportering samt om relationerna till förtroendeorganen.

Enligt biträdande justitiekanslern styr lagstiftningen aktörerna att i stor utsträckning offentliggöra uppgifter om de iakttagelser som görs inom egenkontrollen och om de korrigerande åtgärder som vidtas. Vårdsområdena ska i fortsättningen fästa vikt vid att praxisen vid offentliggörandet av uppgifter inte blir snävare än vad som anges i lagen (OKV/97/70/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Maija-Liisa Goebel).

Vårdsområdenas skyldighet att täcka underskott

Södra Karelens vårdsområde och Satakunta vårdsområde anförde klagomål hos justitiekanslern angående den tidsfrist som lagen om vårdsområden föreskriver för täckande av underskott. Enligt klagomålet står förpliktelsen i strid med vårdsområdenas lagstadgade skyldighet att ordna social- och hälsovårdstjänster som är tillräckliga med avseende på behoven hos områdets invånare.

Justitiekanslern förenade sig i princip med social- och hälsovårdsministeriets och finansministeriets uppfattning om att vårdsområdena ska vidta anpassningsåtgärder för balansering av ekonomin, i den utsträckning det är möjligt utan att den rätt till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster som garanteras envar i grundlagen eller räddningsväsendets tjänster äventyras på ett lagstridigt sätt.

Enligt justitiekanslern har vårdsområdena enligt lagen om vårdsområdenas finansiering i första hand möjlighet att anhålla om tilläggsfinansiering, om finansieringen inte räcker till för att producera de tjänster som lagen förutsätter.

Justitiekanslern delgav ministerierna sin uppfattning om finansieringsprincipen och om att det kunde finnas skäl att överväga att inleda utvärderingsförfaranden i vårdsområdena. Justitiekanslern ansåg att statsrådet omedelbart bör vidta behövliga lagstiftningsåtgärder ifall finansieringsprincipen generellt äventyras.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis kan tillgången till lagstadgade tjänster inte begränsas genom en begränsad budget.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets utredning planerar ungefär hälften av välfärdsområdena inte att täcka sina underskott på det sätt som lagen förutsätter, vilket är oroväckande. Justitiekanslern ansåg att man som en del av prövningen rörande iakttagandet av finansieringsprincipen även kan överväga att se över innehållet och tidsfristerna i den bestämmelse i lagen om välfärdsområden som gäller täckande av underskott – i synnerhet om det finns systemproblem som är förknippade med finansieringens tillräcklighet. Vid denna prövning ska tryggheten av att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses beaktas som en väsentlig aspekt (OKV/3069/10/2024; ärendet avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Irma Tolmunen).

Automatiserat beslutsfattande och användning av artificiell intelligens vid Folkpensionsanstalten

Justitiekanslern beslutade på eget initiativ undersöka användningen av automatiserat beslutsfattande och artificiell intelligens vid Folkpensionsanstalten. Justitiekanslern bedömde på grundval av den utredning som Folkpensionsanstalten lämnat in att alla förfaranden i anslutning till det automatiserade beslutsfattandet inte var entydiga i rättsligt avseende. Justitiekanslern uppmanade Folkpensionsanstalten att noggrant bedöma sina processer och deras förenlighet med både Finlands lagstiftning och EU-lagstiftningen.

Justitiekanslern uppmärksammade bland annat att det självrättelseförfarande som används hos Folkpensionsanstalten inte helt och hållet motsvarar de krav som förvaltningslagen ställer på automatiserat beslutsfattande. Justitiekanslern konstaterade också att Folkpensionsanstalten noggrant ska utvärdera de förfaranden som hör till det automatiserade beslutsfattandet, med beaktande av både barns grundlagsenliga rätt till medinflytande i frågor som gäller dem själva och förvaltningslagens föreskrifter om barns och vårdnadshavares rätt att föra talan (OKV/2213/70/2024; ärendet avgjordes av justitiekansler Tuomas Pöysti och föredrogs av Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Behandlingstiderna för socialvårdsklagomål vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Biträdande justitiekanslern avgjorde ett ärende rörande behandlingstiderna för socialvårdsklagomål vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, som han undersökt på eget initiativ.

Klagomålen gällande socialvården hade hopat sig vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, och deras behandlingstider hade förlängts från och med år 2019. Verksamheten vid regionförvaltningsverket hade påverkats av uppgifter i anslutning till coronapandemin, av att mängden ärenden hade ökat redan innan pandemin, av att välfärdsområdenas verksamhet inleddes och av att den nya lagen om tillsynen över social- och hälsovården trädde i kraft. Regionförvaltningsverket hade fått tilläggsresurser, men det hade uppkommit problem av att resurserna var tidsbegränsade.

Enligt biträdande justitiekanslern borde man ha vidtagit åtgärder för att utveckla verksamhetsmetoderna och arbetsförloppet för behandlingen av klagomål omedelbart då klagomålen började hopa sig, redan före coronapandemin. Mer betydande utvecklingsåtgärder hade vidtagits först under år 2023. Regionförvaltningsverket kunde ha vidtagit egna åtgärder för att utveckla verksamhetsmetoderna för behandlingen av klagomål och göra dem smidigare, men också de styrande ministerierna borde ha uppmärksammat saken tidigare.

Syftet med bestämmelserna om klagomål och anmärkningar i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården är att framhålla att anmärkningar är primära i förhållande till klagomål. Utredningarna visade att överföringarna av anmärkningar ökade vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland först i slutet av år 2022. Enligt avgörandet skulle det ha varit önskvärt att överföringen av anmärkningar skulle ha utökats och att gemensamma inledande bedömningskriterier skulle ha utarbetats och tagits i bruk redan tidigare. Dessutom skulle det vara motiverat att vidta åtgärder för effektivisering av verksamheten också när det gäller sådana klagomål som varit under behandling länge.

För att läget ska förbättras och en god situation ska etableras på lång sikt förutsätts det enligt biträdande justitiekanslerns uppfattning en sådan mer varaktig

resurstilldelning som uppgifterna kräver, eller att förändringarna i resurstilldelningen åtminstone är förutsebara och kontrollerade. Anhopningen av klagomålsärenden borde bli avvecklad innan organisationsreformen genomförs och övergångsperioden inför övergången till det nya Tillstånds- och tillsynsverket inleds. Förenhetligandet av regionförvaltningsverkens klagomålsprocesser och av förfaranden för behandling av klagomål borde likaså fortgå därförinnan.

Biträdande justitiekanslern delgav Regionförvaltningsverket i Södra Finland, social- och hälsovårdsministeriet samt finansministeriet sina uppfattningar om saken för att beaktas i regionförvaltningsverkets verksamhet samt vid styrningen och utvecklandet av verksamheten (OKV/2342/70/2021; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Irma Tolmunen).

HUS-sammanslutningens klient- och patientdatasystems aktualitet gällande hur uppgifter om minderåriga visas för vårdnadshavare

Biträdande justitiekanslern delgav HUS-sammanslutningen sin uppfattning om att 34 § 2 mom. i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården är en förpliktande bestämmelse.

Inställningarna rörande åldersgränsen i klient- och patientdatasystemet Apotti stod fortfarande till vissa delar i strid med den nämnda bestämmelsen. Enligt den utredning som gavs av HUS-sammanslutningen finns det med avseende på resursanvändningen inget tekniskt hållbart sätt att genomföra en korrigerande för de så kallade gamla uppgifternas del.

Biträdande justitiekanslern konstaterade att det faktum att det inte finns någon enkel och förmånlig teknisk lösning för åtgärdande av situationen så att den blir lagenlig inte utgör en giltig grund för att HUS-sammanslutningens datasystem innefattar en åldersgräns på 10 år när det gäller vårdnadshavarnas tillgång till så kallade gamla uppgifter, eftersom denna åldersgräns inte grundar sig på lag. Biträdande justitiekanslern har redan i sina tidigare avgöranden förutsatt att datasystemets inställningar ska definieras så att den åldersgräns på 12 år som

anges i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården iakttas vid uppgifternas standardmässiga visning för vårdnadshavarna.

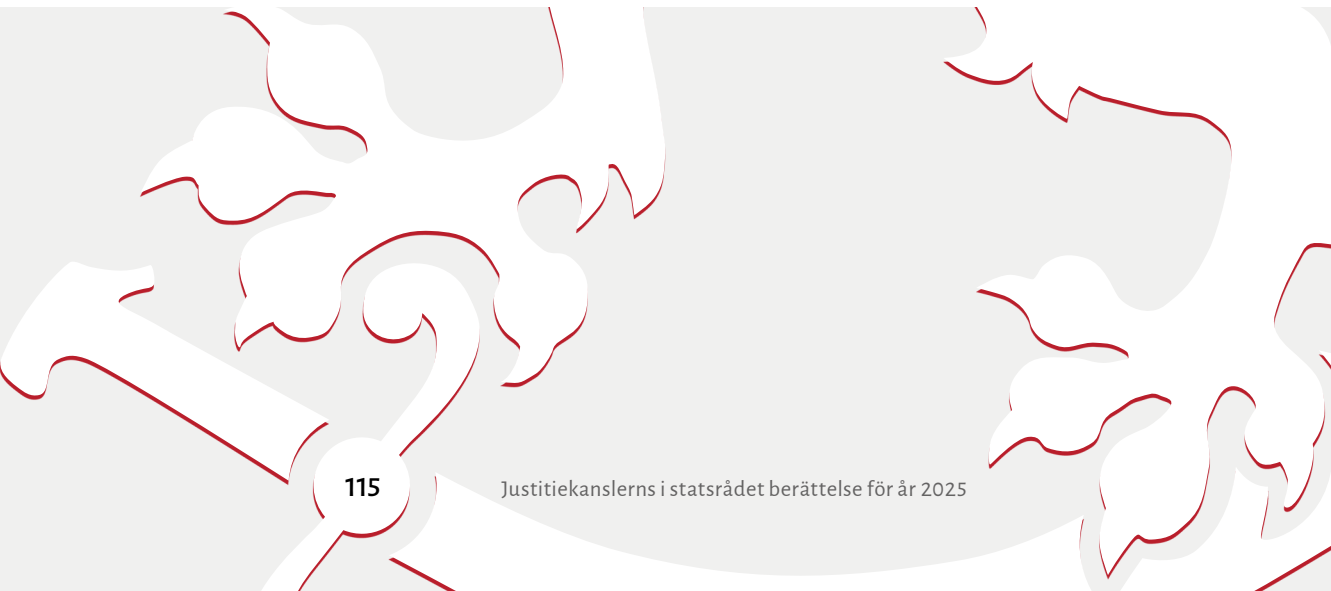
Det problem som biträdande justitiekanslern uppmärksammat inom ramen för laglighetskontrollen har sedermera åtgärdats i fråga om de nya uppgifter som införts i HUS-sammanslutningens klient- och patientdatasystem Apotti efter 21.5.2022. Biträdande justitiekanslern konstaterade att det vid bedömningen av saken inom ramen för laglighetskontrollen även var möjligt att ta hänsyn till att det var fråga om att vårdnadshavarna inte för vissa åldersgruppers del fick tillgång till klient- och patientjournalanteckningar som gjorts före 21.5.2022, och att det därmed var fråga om mer än tre år gamla anteckningar som inte längre var särskilt aktuella (OKV/1685/70/2025; ärendet avgjordes av biträdande justitiekansler Mikko Puumalainen och föredrogs av Elina Nyholm).

Det är viktigt att rapportera
oegentligheter i syfte att förebygga
hot mot allmänintresset och
allvarliga skadeverkningar.

6 Visselblåsarskyddet

Visselblåsarskyddet

Allmänt

- Det visselblåsarskydd som grundar sig på visselblåsarlagen erbjuder skydd för personer som rapporterar vissa typer av oegentligheter och missförhållanden, samt förbjuder repressalier mot dessa personer.
- Det är möjligt att rapportera om missförhållanden som har upptäckts i anslutning till det egna arbetet, t.ex. inom offentlig upphandling, finansiella tjänster, livsmedelssäkerhet, miljöskydd eller konsumentskydd, eller i fråga om nätverks- och informationssystems säkerhet.
- Missförhållanden som har upptäckts inom en organisation rapporteras i första hand via organisationens interna rapporteringskanal.
- Det är i vissa fall möjligt att lämna in en rapport också direkt via justitiekanslersämbetets centraliserade externa rapporteringskanal.

Justitiekanslersämbetets centraliserade rapporteringskanal

- Enligt visselblåsarlagen har justitiekanslersämbetet till uppgift att tillhandahålla en centraliserad rapporteringskanal för skriftlig och muntlig rapportering. Den rapporterade personens identitet är skyddad.
- Vid justitiekanslersämbetet undersöker man inte själv rapporterna och granskar inte heller huruvida alla kriterier som gäller rapporten eller skyddet för rapporterade personer är uppfyllda. ▶

- Justitiekanslersämbetet vidarebefordrar de rapporter som lämnas in via rapporteringskanalen till den behöriga myndigheten. Skrivelser som tydligt faller utanför visselblåsarskyddets tillämpningsområde vidarebefordras dock inte till den behöriga myndigheten.
- Den behöriga myndigheten granskar rapportens riktighet och bedömer om visselblåsarlagen ska tillämpas på rapporten och på den rapporterade personen, samt vidtar behövliga åtgärder och informerar den rapporterade personen om vilka åtgärder som har vidtagits.
- Behörig myndighet är den myndighet som i lag har getts till uppgift att utöva tillsyn över missförhållanden och behandla rapporter om missförhållanden.

Rapportering

- De behöriga myndigheterna ska årligen rapportera till justitiekanslersämbetet om de rapporter som avses i visselblåsarlagen samt om granskningen av rapporterna och om vad granskningen resulterat i.
- Justitiekanslersämbetet avger å sin sida årligen en rapport till Europeiska kommissionen som innefattar uppgifter om antalet rapporter samt de övriga uppgifter som myndigheterna gett, i enlighet med de anvisningar som kommissionen utfärdar.

Justitiekanslerns laglighetskontroll

- De rapporter som lämnas in via justitiekanslersämbetets rapporteringskanal behandlas inte såsom klagomål vid justitiekanslersämbetet.
- Justitiekanslern övervakar i anslutning till den allmänna laglighetskontrollen att de behöriga myndigheterna uppfyller de förpliktelser som de har ålagts i visselblåsarlagen. ■

Justitiekanslersämbetets centraliserade rapporteringskanal och dess funktion

Lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022), den så kallade visselblåsarlagen, trädde i kraft 1.1.2023. Vid den nämnda tidpunkten lanserades justitiekanslersämbetets centraliserade rapporteringskanal för rapporter om missförhållanden. Den centraliserade rapporteringskanalen har nu varit verksam i tre års tid. Justitiekanslersämbetet har för avsikt att under år 2026 göra en bedömning av rapporteringskanalens verksamhet, i enlighet med den förpliktelse som föreskrivs i 39 § 1 mom. i visselblåsarlagen och artikel 14 i visselblåsardirektivet.

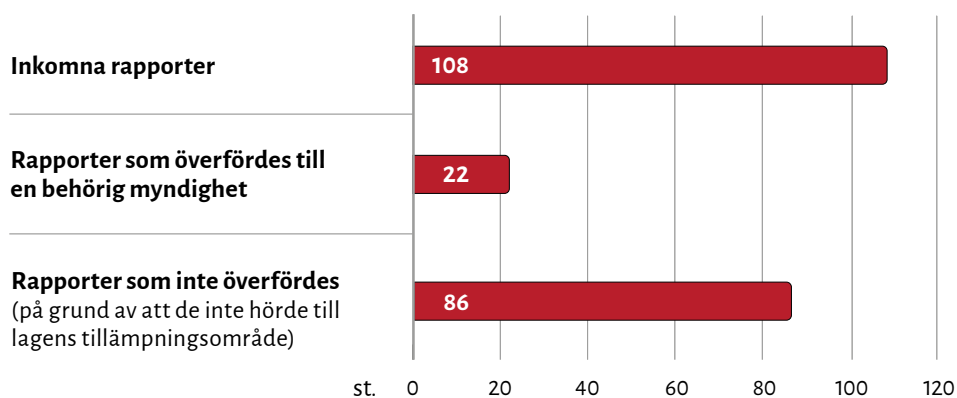
Antalet rapporter som lämnades in via rapporteringskanalen höll sig år 2025 fortsatt på en tämligen låg nivå. Största delen av rapporterna föll utanför visselblåsarlagens tillämpningsområde och de överfördes därför inte vidare till någon behörig myndighet för granskning. Rapporterna kan inte heller behandlas som klagomål riktade till justitiekanslern, eftersom visselblåsarlagen innehåller bestämmelser om särskilda förfaranden för behandling av rapporterna. De rapporter som har överförts till behöriga myndigheter utgör till antalet en så liten ärendekategori att det inte ännu är möjligt att dra några slutsatser av dem exempelvis om särskilda problempunkter i de kategorier av ärenden som omfattas av lagens tillämpningsområde.

Justitiekanslersämbetet har etablerat ett myndighetsnätverk till stöd för systemet samt skapat behövliga förfaranden för genomförande av rapporteringen. Justitiekanslersämbetet bad de behöriga myndigheterna senast 1.3.2026 underätta om antalet rapporter som de behandlat och om sina utredningsåtgärder under rapporteringsåret. Justitiekanslersämbetet fick uppgifter från 97 myndigheter. På grundval av dessa rapporter sammanställdes en rapport för år 2025 till Europeiska kommissionen. Rapporten visade att de behöriga myndigheterna hade tagit emot 82 rapporter under året och att utredningar hade utförts med anledning av 63 rapporter. Polisundersökning inleddes till följd av 2 rapporter. Inga rättsprocesser inleddes.

Inom ramen för justitiekanslerns laglighetskontroll är det nuförtiden vedertagen praxis att bland annat i samband med laglighetskontrollbesök övervaka myndigheternas verksamhet i anslutning till verkställigheten av visselblåsarlagens förpliktelser.

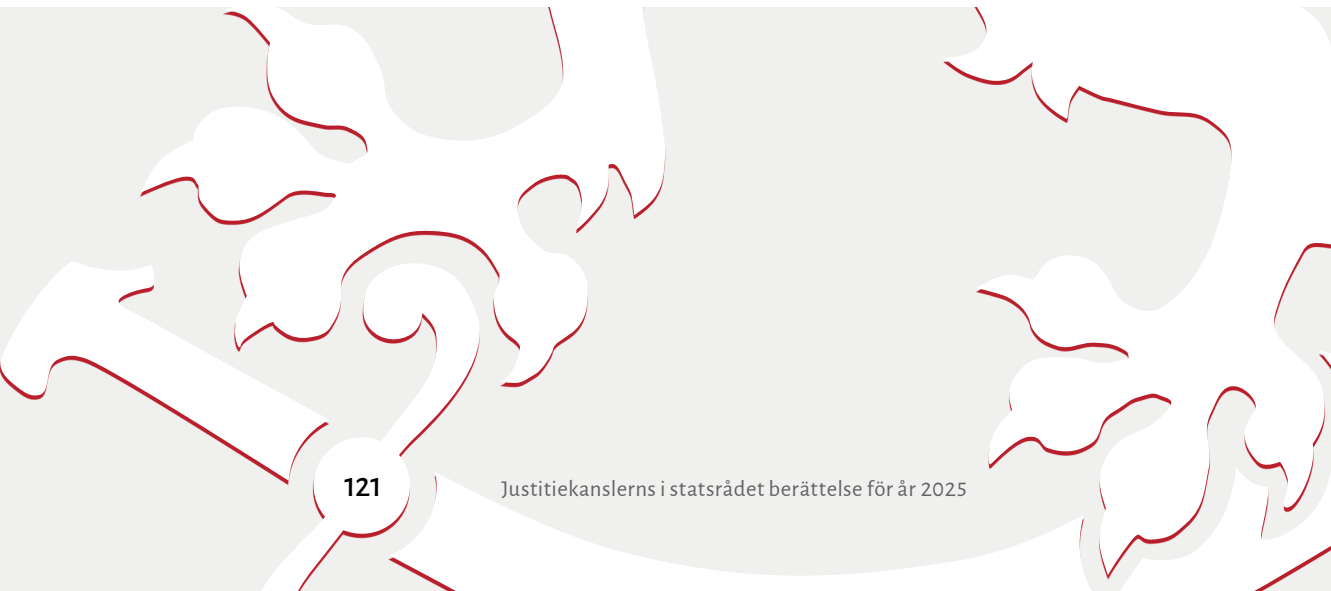
Den centraliserade externa rapporteringskanalen för visselblåsare

7 Bilagor

Bilaga 1. Publicerade laglighetskontrollavgöranden rörande olika förvaltningsområden

Övervakning av republikens presidents och statsrådets ämbetsåtgärder

- Avgiftsbeläggning av behandlingen av begäranden om omprövning hos olika myndigheter (OKV/430/70/2024, 23.10.2025)
- Bedömning av giltighetstiden för statsrådets gällande gränsbeslut (OKV/3100/10/2024, OKV/60/10/2025, OKV/543/10/2025 och OKV/566/10/2025, 31.3.2025)
- Dröjsmål vid föredragningen av riksdagsskrivelser (OKV/2173/70/2024, 19.2.2025) och (OKV/1181/70/2025, 6.11.2025)
- En minister äventyrade korrektheten vid beredningen av tobakslagen (OKV/2525/10/2024, OKV/2533/10/2024, OKV/2534/10/2024, OKV/2553/10/2024, OKV/2589/10/2024 och OKV/21/70/2024, 30.4.2025)
- Ett ministeriums förfarande vid utnämningen av medlemmar i besvärnämnderna (OKV/2739/70/2024, 30.5.2025)
- Export av vapen och produkter med dubbla användningsområden till Israel (OKV/1198/10/2025, OKV/1351/10/2025, OKV/1772/10/2025, OKV/2409/10/2025, OKV/2411/10/2025 och OKV/2666/10/2025, 10.11.2025)
- Finansministeriets förfarande vid bedömningen av beskattningskalkylers konsekvenser (OKV/1089/10/2025 och OKV/1123/10/2025, 11.9.2025)
- I förordningar föreslogs långa övergångstider (OKV/444/10/2025, 16.4.2025)
- Informationsförvaltningen vid registret över tryckbara anordningar (OKV/2918/80/2024, 18.7.2025)
- Inrikesministeriets och dess politiska lednings förfarande vid beredningen av 2025 års flyktingkvot (OKV/549/70/2025 och OKV/2706/10/2024, 30.4.2025)
- Jord- och skogsbruksministeriets förfarande vid behandlingen av ansökningar om statsunderstöd (OKV/484/10/2024, 24.1.2025)
- Jord- och skogsbruksministeriets förfarande vid beredningen av en förordning om pälsdjur (OKV/1327/10/2025 och OKV/1329/10/2025, 23.10.2025)
- Justitiekanslern granskade utrikesministeriets personalförvaltning (OKV/704/71/2024 och OKV/2967/71/2024, 14.4.2025)

- Justitieministeriets förfarande vid användning av utlåandetjänsten (OKV/1864/10/2025, 2.10.2025)
- Justitieministern handlade inte lagstridigt (OKV/723/10/2025, OKV/2343/10/2025, OKV/2045/10/2025, OKV/1061/10/2025, OKV/892/10/2025, OKV/821/10/2025, OKV/771/10/2025, OKV/751/10/2025, OKV/750/10/2025, OKV/747/10/2025, OKV/726/10/2025, OKV/724/10/2025 och OKV/720/10/2025, 28.10.2025)
- Kanslichefens utevaro från en föredragning för republikens president (OKV/837/70/2025, 7.11.2025)
- Miljöministeriets förfarande vid användning av tjänsten utlåtande.fi (OKV/2973/10/2024, 20.2.2025)
- Miljöministeriets förfarande vid användning av utlåandetjänsten (OKV/1001/10/2025, 20.8.2025)
- Miljöministeriets specialsakkunniges förfarande i egenskap av föredragande vid stadfästandet av en lag (OKV/1212/70/2025, 6.11.2025)
- Oklara delgivningsbestämmelser i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (OKV/1115/70/2024, 25.7.2025)
- Reglering av perioden för bedömning av servicebehovet i lag (OKV/1683/70/2025, 29.7.2025)
- Reglering av verkställbarheten av miljötillståndsbeslut i besvärstillståndsfasen (OKV/1143/70/2024, 21.10.2025)
- Social- och hälsovårdsministeriets förfarande vid besvarandet av en förfrågning (OKV/1148/10/2025, 23.10.2025)
- Utrikesministeriet tilldelades en anmärkning för försummelse vid användning av utlåandetjänsten och vid besvarandet av förfrågningar (OKV/2250/70/2024, OKV/2489/10/2024 och OKV/2617/10/2024, 28.1.2025)
- Välfärdsområdenas förpliktelse att täcka underskott (OKV/3069/10/2024, 23.4.2025)

Utrikesministeriets förvaltningsområde

- Dröjsmål vid meddelandet av ett överklagbart beslut i ett ärende rörande en informationsbegäran (OKV/2231/10/2024, 22.4.2025)

Justitieministeriets förvaltningsområde

- Anhopning av ärenden vid behandlingen av dokumentbegäranden vid en tingsrätt (OKV/2215/70/2024, 30.1.2025)
- Avgörande av ett brottmål utan beslutanderätt (OKV/1748/31/2023, 12.8.2025) och (OKV/2903/31/2024, 16.9.2025)
- Behandlingstiderna för dokumentbegäranden vid en tingsrätt (OKV/1514/70/2025, 1.7.2025)
- Behandlingstiden för ett tvistemål vid en tingsrätt (OKV/1079/31/2025, 25.11.2025)
- Behandlingstiderna för klagomål vid riksfogdens kansli (OKV/2765/70/2024, 10.4.2025)
- Dröjsmål i samband med en tingsrätts avgörande (OKV/175/10/2025, 25.6.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ett ärende vid dataombudsmannens byrå (OKV/747/10/2024, 11.3.2025), (OKV/2302/10/2024, 10.9.2025) och (OKV/2488/10/2024, 17.9.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av tjänstemannarättsliga ärenden vid en förvaltningsdomstol (OKV/2588/10/2024, OKV/3050/10/2024 och OKV/1797/10/2025, 10.11.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ärenden vid diskriminerings- och jämställdhetsnämnden (OKV/2926/10/2024, 2.12.2025)
- En förvaltningsdomstols förfarande vid överföring av besvär (OKV/2749/70/2024, 30.9.2025)
- En myndig svarande dömdes för brott begångna av en ung person (OKV/99/31/2025, 18.9.2025)
- En rättshjälpsbyrås förfarande vid besvarandet av en förfrågning (OKV/614/10/2024, 21.1.2025)
- En tingsrätts förfarande i tvåågsmedelsärenden (OKV/480/31/2025, 3.12.2025)
- En tingsrätts förfarande i ärenden rörande förvandlingsstraff för böter (OKV/2272/70/2022, 22.1.2025)
- En tingsrätts förfarande vid behandlingen av en informationsbegäran (OKV/2836/10/2024, 20.3.2025)
- En tingsrätts förfarande vid registreringen av uppgifter om parterna (OKV/1129/70/2024, 8.4.2025)
- En tingsrätts försummelse att yttra sig om en häktning (OKV/2027/31/2023, 26.11.2025)

- Fortsatt uppföljning av utvecklandet av domstolarnas informationssystem (OKV/3016/70/2025, 12.12.2025)
- Förfarandet i ett skuldsaneringsärende vid en tingsrätt och vid en rättshjälpsbyrås ekonomi- och skuldrådgivning (OKV/5/10/2025, 27.10.2025)
- Förfarandet vid behandlingen av en informationsbegäran vid konkursombudsmannens byrå (OKV/2449/10/2024, 10.6.2025)
- Förundersökningens längd, protokollsanteckningar och avslutande utsaga (OKV/490/70/2025, 26.9.2025)
- Genomförande av domstolspraktik (OKV/1290/70/2023, 6.2.2025)
- Konsumenttvistnämndens förmedling av information (OKV/348/10/2024, 1.12.2025)
- Längden av prövotiden för ett villkorligt fängelsestraff (OKV/641/31/2025, 11.6.2025)
- Motiverandet av en dom mm. (OKV/1369/31/2024, 14.3.2025)
- Motiverandet av ett beslut om tillsättandet av en tjänst (OKV/354/10/2024, 1.4.2025)
- Noggrannhet vid utökningsförfarandet (OKV/1744/10/2024, 5.5.2025)
- Noggrannhet vid åtalsprövningen (OKV/2235/10/2024, 15.4.2025)
- Tillgodoseende av principen om hörande (OKV/94/31/2024, 20.2.2025)
- Tillräknande av en gärning utförd i nödvärn och åklagarens skyldighet att söka ändring (OKV/2904/31/2024, 5.6.2025)
- Underskridning av minimistraffet (OKV/1012/31/2024, 24.1.2025)
- Uppkomsten av ett dröjsmål vid behandlingen av ett ärende vid dataombudsmannens byrå och förfarandet vid behandlingen (OKV/2990/10/2024, 11.8.2025)
- Utdömande av straff för ett brott för vars del åtalsrätten preskriberats (OKV/854/31/2024, 15.9.2025), (OKV/118/31/2025, 17.9.2025) och (OKV/95/31/2024, 23.9.2025)
- Utdömande av straff för ett preskriberat brott (OKV/560/31/2024, 7.2.2025) och (OKV/561/31/2024, 11.2.2025)
- Utvecklandet av domstolarnas informationssystem (OKV/2521/70/2022, 3.4.2025)
- Åklagarens och polisens förfarande (OKV/1246/10/2022, 11.12.2025)
- Åtal mot en tingsdomare för två fall av brott mot tjänsteplikt (OKV/221/31/2023, 24.9.2025)
- Åtalsprövningens snabbhet (OKV/1625/10/2024, OKV/1662/10/2024, OKV/1663/10/2024 och OKV/1665/10/2024, 22.5.2025)

Granskningen av straffdomar

● Avgörande av ett brottmål i skriftligt förfarande	(OKV/1858/30/2024, 15.5.2025) (OKV/1986/30/2024, 19.5.2025)
● Avgörande av ett brottmål utan beslutanderätt	(OKV/2008/30/2024, 27.3.2025)
● Bristfälliga anteckningar om rättelse av en dom	(OKV/1712/30/2024, 10.4.2025)
● Brottsofferavgiftens belopp	(OKV/1868/30/2024, 24.6.2025)
● En myndig svarande dömdes för brott begångna av en ung person	(OKV/1741/30/2023, 18.9.2025)
● En tingsdomares och en åklagares förfarande i ett brottmål som omfattade en åtalspunkt för vars del åtalsrätten preskriberats	(OKV/1730/30/2024, 29.8.2025)
● Ett slarvfel i en tingsrätts dom	(OKV/519/30/2024, 28.1.2025)
● Felaktigt totalbelopp för ett bötesstraff	(OKV/1111/30/2023, 19.12.2025)
● Konflikt mellan domslutet och domskälen	(OKV/1652/30/2024, 25.3.2025) (OKV/1589/30/2024, 25.3.2025)
● Konflikt mellan domskälen och domslutet	(OKV/1874/30/2024, 21.5.2025) (OKV/1950/30/2024, 21.5.2025) (OKV/2069/30/2024, 22.5.2025) (OKV/1866/30/2024, 17.6.2025)
● Påförande av brottsofferavgift utan grund	(OKV/1857/30/2024, 25.6.2025) (OKV/1707/30/2024, 25.6.2025)
● Uppgifter om sammansättningen saknades ur domen och ur protokollet över behandlingen av målet	(OKV/2056/30/2024, 15.1.2025)
● Utdömmande av straff för ett brott för vars del åtalsrätten preskriberats	(OKV/920/30/2023, 27.3.2025) (OKV/1887/30/2023, 8.8.2025)
● Utdömmande av straff för ett preskriberat brott	(OKV/647/30/2023, 17.12.2025) (OKV/867/30/2023, 18.12.2025) (OKV/2046/30/2024, 23.12.2025)
● Utdömmande av straff för preskriberade brott	(OKV/403/30/2023, 25.3.2025) (OKV/645/30/2023, 25.3.2025)
● Åtal mot en tingsdomare för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet	(OKV/687/30/2023, 29.4.2025)

Inrikesministeriets förvaltningsområde

- Bedömning av risken för våld och skyddande av offret (OKV/1905/10/2022, 6.3.2025)
- Behandling av personuppgifter vid förundersökningen (OKV/243/10/2025, 29.10.2025)
- Bemötandet av en dokumentbegäran och besvarandet av förfrågningar (OKV/238/10/2024, 11.2.2025)
- Den rättsliga motiveringen till ett förundersökningsbeslut (OKV/479/10/2024, 6.3.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ansökningar om medborgarskap (OKV/2211/10/2024, 8.8.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ansökningar om medborgarskap vid Migrationsverket (OKV/1204/10/2025, OKV/1030/10/2025 och OKV/38/10/2025, 28.8.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av en ansökan om medborgarskap (OKV/596/10/2024, 19.9.2025) och (OKV/927/10/2024, 24.9.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av en ansökan om uppehållstillstånd (OKV/555/10/2025, 3.11.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ansökningar om uppehållstillstånd (OKV/2003/10/2024, 2.5.2025), (OKV/2611/10/2024, 6.5.2025) och (OKV/131/10/2025, 25.8.2025)
- Dröjsmål vid förundersökningar (OKV/2773/70/2022, 29.9.2025)
- Dröjsmål vid förundersökningar och förslag till gottgörelse (OKV/2770/70/2022, 29.9.2025)
- Dröjsmål vid förundersökningen och förundersökningsåtgärder som parterna begärt (OKV/3055/10/2024, 1.7.2025)
- Dröjsmål vid förundersökningen och motiverande av förundersökningsbeslutet (OKV/23/70/2024, 25.3.2025)
- En polisinrättnings förfarande vid bedömningen av risken för våld i nära relationer (OKV/488/70/2025, 2.10.2025)
- Förundersökningsbesluten ska innefatta anvisningar till parterna (OKV/3137/70/2024, 8.10.2025)
- Migrationsverkets bemyndigande rörande betalkort (OKV/725/70/2022, 28.3.2025)
- Migrationsverkets förfarande vid bemötandet av en informationsbegäran och en kontaktbegäran (OKV/160/10/2025, 15.9.2025)
- Motiverande av ett förundersökningsbeslut (OKV/151/10/2024, 9.4.2025)

- Myndigheternas förfarande vid hanteringen av ett dokument (OKV/893/70/2023, 14.4.2025)
- Olika myndigheters förfarande vid behandlingen av en medborgarskapsansökan (OKV/3121/10/2024, 30.9.2025)
- Polisens förfarande vid en förundersökning (OKV/888/10/2025, 10.11.2025)
- Polisens förfarande vid förundersökningar som gällde flera fall av misshandel i en nära relation (OKV/934/70/2025, 13.10.2025)
- Polisens förfarande vid iakttagandet av de handlednings- och anmälnings-skyldigheter som föreskrivs i socialvårdslagen och i lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (OKV/2237/70/2024, 2.7.2025)
- Polisens laglighetskontroll rörande våld i nära relationer och sexualbrott (OKV/965/70/2023, 16.10.2025)
- Polisens skyldighet att underrätta justitiekanslern om ett ärende rörande en domares förfarande (OKV/673/10/2024, 31.10.2025)
- Polisen överförde två gånger ett brottmål till åklagaren för avgörande (OKV/1136/31/2024, 20.5.2025)
- Prövning av huruvida förundersökning ska förrättas (OKV/1028/10/2024, 13.8.2025)
- Prövning av huruvida förundersökning ska inledas och dess motivering (OKV/443/10/2025, 11.8.2025)
- Prövning av huruvida förundersökning ska inledas och motiverande av förundersökningsbeslutet (OKV/2289/10/2024, 25.3.2025)
- Registrering av en brottsanmälan om misshandel i en nära relation (OKV/2205/10/2024, 6.3.2025)
- Uppföljning av behandlingstiderna för ansökningar om medborgarskap (OKV/1500/80/2025, 23.7.2025)

Finansministeriets förvaltningsområde

- Behandlingen av en informationsbegäran (OKV/2084/10/2024, 20.8.2025)
- Behandlingen av en kommuns privaträttsliga rättshandling och en informationsbegäran enligt offentlighetslagen (OKV/2412/10/2024, 25.2.2025)
- Behandlingstiderna för socialvårdsklagomål vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland (OKV/2342/70/2021, 28.3.2025)

- Bemötandet av en informationsbegäran och besvarandet av förfrågningar (OKV/1792/10/2024, 27.8.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av en informationsbegäran och vid besvarandet av förfrågningar om ärendets behandling (OKV/2334/10/2024, 18.12.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ett ärende (OKV/2689/10/2024, 3.11.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av informationsbegäranden (OKV/2168/10/2024, 7.11.2025)
- Dröjsmål vid besvarandet av en förfrågning (OKV/1628/10/2025, 11.11.2025)
- Dröjsmål vid registreringen av en förvaltningsklagan (OKV/2089/10/2024, 17.6.2025)
- En informationssäkerhetsplan saknades i ett välfärdsområde (OKV/601/70/2024, 13.2.2025)
- En stads förfarande vid behandlingen av en informationsbegäran (OKV/2515/10/2024, 30.9.2025)
- En stads förfarande vid tillsättandet av en tjänst, förmedlingen av information om saken och behandlingen av en informationsbegäran (OKV/306/10/2024, 18.6.2025)
- En stad tilldelades en anmärkning för dröjsmål vid lämnandet av en utredning (OKV/278/10/2024, 28.5.2025)
- Finlands Banks förfarande vid vägran av tillträdesrätt (OKV/2016/10/2024, 9.4.2025)
- Förhållandet mellan förfarandet för rättelse av fel och ändringssökande (OKV/3117/10/2024, 13.5.2025)
- Iakttagandet av god förvaltning vid anställning i ett arbetsavtalsförhållande hos en statlig myndighet (OKV/240/10/2024, 24.2.2025)
- Jäv för en tjänsteinnehavare att delta i behandlingen av ett klagomålsärende som berör tjänsteinnehavaren själv mm. (OKV/2595/10/2024, 25.11.2025)
- Lång behandlingstid för ett hälsovårdsklagomål (OKV/48/10/2024, 10.1.2025)
- Lång behandlingstid för hälsovårdsklagomål (OKV/2432/10/2024, 25.9.2025)
- Säkerhetsklassificering av dokument vid Finlands Bank (OKV/1634/70/2025, 30.7.2025)
- Utarbetandet av en kommuns bokslut inom utsatt tid (OKV/1094/10/2024, 4.4.2025)
- Verksamheten vid det positiva kreditupplysningsregistret (OKV/1913/10/2024, 14.4.2025)

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

- Agerandet hos en församlingsfullmäktigeordförande (OKV/1484/10/2024, 71.2025)
- Enhetligheten i fråga om praxisen för beviljandet av extra lov inom den grundläggande utbildningen (OKV/313/70/2024, 22.7.2025)
- Tillsynen över användningen av hjälpmedel vid en yrkeshögskolas urvalsprov (OKV/2753/70/2024, 30.9.2025)

Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde

- Noggrannhet vid översändandet av dokument (OKV/2621/10/2024, 1.12.2025)

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde

- Användningen av trafikordningar och deras placering (OKV/1041/10/2024, 28.8.2025)
- Bemötandet av en kontaktbegäran (OKV/381/10/2025, 16.6.2025)
- En närings-, trafik- och miljöcentrals förfarande vid behandlingen av en informationsbegäran och bemötandet av respons (OKV/2175/10/2024, 26.5.2025)
- Möjligheten att använda e-tjänster vid beställning av en tilläggsskylt för ett fordon (OKV/1284/10/2023, 23.1.2025)
- Passagerarnas rättsskydd vid påförandet av kontroll- och tillsynsavgifter inom kollektivtrafiken (OKV/312/70/2024, 21.10.2025)

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

- lakttagandet av tidsfristerna i lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (OKV/1774/10/2024, 30.4.2025)

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

- Automatiserat beslutsfattande och användning av artificiell intelligens hos Folkpensionsanstalten (OKV/2213/70/2024, 2.4.2025)
- Behandlingen av informationsbegäranden (OKV/368/10/2025, 22.8.2025)
- Biträdande justitiekanslerns iakttagelser rörande tillsynen över välfärdsområdena och deras egenkontroll (OKV/97/70/2025, 22.10.2025)
- Donation av överflödiga embryon i samband med fertilitetsvård (OKV/2760/10/2024, 29.9.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av ett ansökningsärende vid ett regionförvaltningsverk (OKV/1653/10/2025, 17.12.2025)
- Dröjsmål vid bemötandet av en informationsbegäran (OKV/382/10/2025, 4.6.2025)
- Folkpensionsanstaltens beredskap för coronapandemins konsekvenser (OKV/568/70/2020, 15.10.2025)
- Försummelse av behandlingen av en informationsbegäran (OKV/1028/10/2025, 25.11.2025)
- HUS-sammanslutningens klient- och patientdatasystems aktualitet gällande hur uppgifter om minderåriga visas för vårdnadshavare (OKV/1685/70/2025, 29.7.2025)
- Iakttagande av dataskyddsförordningen i ett avtal om upphandling av postningstjänster (OKV/1587/70/2024, 9.5.2025)
- Långa behandlingstider för social- och hälsovårdsklagomål (OKV/2532/10/2025, 19.12.2025)
- Noggrannhet vid behandlingen och besvarandet av brev (OKV/2614/10/2024, 4.11.2025)
- Oaktsamhet vid behandlingen av ett klagomål vid ett regionförvaltningsverk (OKV/526/10/2025, 31.10.2025)
- Uppföljning av behandlingstiderna för anmärkningar inom ett välfärdsområde (OKV/1631/70/2024, 16.4.2025)
- Vägran att behandla informationsbegäranden (OKV/2608/10/2024, 26.8.2025)
- Åtgärder för främjande av jämlikheten vidtagna av besvärnsnämnden för social trygghet (OKV/1588/70/2024, 6.3.2025)

Miljöministeriets förvaltningsområde

- Behandlingen av ett tillsynsärende enligt vattenlagen vid en närings-, trafik- och miljöcentral (OKV/103/10/2025, 7.3.2025)
- Behandlingen av tillsynsärenden inom byggnads- och miljötillsynen i en kommun (OKV/541/10/2024, 26.3.2025)
- Behandlingen av åtgärdskrav inom byggnadstillsynen (OKV/1202/10/2024, 15.5.2025)
- Byggnadstillsynens ansvar för tillräckligheten av en fullmakt som fogats till en tillståndsansökan (OKV/2330/10/2024, 17.4.2025)
- Dröjsmål vid behandlingen av en informationsbegäran och felaktig rådgivning (OKV/571/10/2025, 30.5.2025)
- En kommuns byggnadstillsyns förfarande vid tillsynen över en bastubyggnad som saknade lov (OKV/1439/10/2024, 8.10.2025)
- Rättslig entydighet vid beslutsfattandet i en stadsmiljönämnd (OKV/717/10/2025, 30.9.2025)

Bilaga 2. Utlåtanden

Statsrådets kanslis förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsrådet (OKV/1496/21/2025)
- Slutrapporten för projektet för utveckling av verksamhetsmodellen för statsrådets säkerhetsledning (OKV/1554/21/2025)

Utrikesministeriets förvaltningsområde

- Bedömningspromemorian om behovet av lagstiftning om ordnande av utvecklingssamarbete (OKV/288/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till uppsägning av konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av infanteriminor samt om deras förstöring (Ottawakonventionen) samt med förslag till lagar som har samband med den (OKV/894/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ett aktiebolag med namnet Finnfund Ab och till vissa lagar som har samband med den (OKV/1171/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till godkännande och ikraftsättande av överenskommelserna med USA om förvärsarbete för familjemedlemmar till anställda vid diplomatiska och konsulära beskickningar eller representationer vid internationella organisationer (OKV/1807/21/2025)

Justitieministeriets förvaltningsområde

- Anvisningen för hörande vid författningsberedning (OKV/2853/21/2024)
- Arbetsgruppsbetänkandet om utredning av vissa frågeställningar i anslutning till Ålands självstyrelse i utveckling (OKV/3009/21/2024)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 16 kap. i strafflagen (blåljussabotage) (OKV/287/21/2025)
- Arbetsgruppsbetänkandet om ändring av lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna (OKV/380/21/2025)

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 17 och 20 kap. i strafflagen (kriminalisering av innehav av våldsskildring och av bild som på ett sexuellt sätt visar barn) (OKV/398/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (OKV/399/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 8 kap. 29 § i tvångsmedelslagen (OKV/502/21/2025)
- Arbetsgruppsbetänkandet om gränsöverskridande åtkomst till elektroniska bevis (förordningen och direktivet om e-evidence) (OKV/739/21/2025)
- Arbetsgruppsbetänkandet om kartläggning av behoven att revidera sekretessgrunderna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (OKV/802/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om genomförande av sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga (OKV/1130/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 b § i rättegångsbalken (OKV/1213/21/2025)
- Utkastet till statsrådsförordning om ändring av förordningen om verkställighet av böter (OKV/1335/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser och 17 § i cybersäkerhetslagen (OKV/1745/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid Brottsförklaringsmyndigheten, utsökningsbalken och vissa andra lagar (OKV/2027/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av dataskyddslagen och lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (OKV/2321/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot och till vissa lagar som har samband med den (OKV/2373/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till införande av förvaringsstraff och utveckling av förfarandet för frigivning av livstidsfångar (OKV/2557/21/2025)

Inrikesministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (permanent uppehållstillstånd) (OKV/205/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till ändring av regleringen om användning av biometriska uppgifter i polisens och Migrationsverkets register (OKV/271/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 7 § i lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa (OKV/346/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagstiftningen om polisens informationsutbyte (OKV/1553/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 5 kap. 34 § i polislagen och 10 kap. 33 § i tvåångsmedelslagen (OKV/2078/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skjutbanor och miljöskyddslagen samt till statsrådsförordning om ändring av 15 och 24 § i reglementet för statsrådet (OKV/2756/21/2025)

Finansministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av 3 § i lagen om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och 5 och 25 § i lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (OKV/304/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet (OKV/499/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi och till vissa lagar som har samband med den (OKV/551/21/2025)
- Arbetsgruppsbetänkandet och utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om genomförande av kreditinstitutsdirektivet och direktiven om ändring av EMIR-direktivet (OKV/1285/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av punktskattelagen (OKV/1338/21/2025)
- Utkastet till statsrådsförordning om ändring av statsrådets förordning om välfärdsområdenas finansiering (OKV/1462/21/2025)

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om elektronisk delgivning inom Skatteförvaltningen (OKV/1494/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om Tullens organisation (OKV/1603/21/2025)

Försvarsministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av värnpliktslagen, lagen om frivilligt försvar och civiltjänstlagen (övre åldersgräns för reserven) (OKV/1109/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om militär underrättelseverksamhet och till lagar som har samband med den (OKV/2923/21/2025)

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till arkiveringslag och lag om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (OKV/226/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till ändring av lagstiftningen om språkexamina (OKV/1306/21/2025)

Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 41 § i jaktlagen (OKV/386/21/2025)
- Utkastet till statsrådsförordning om välbefinnande av pälsdjur (OKV/1220/21/2025)

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om genomförande av EU:s dataförordning (OKV/3082/21/2024)

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice (OKV/303/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens (OKV/943/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av 2 a kap. 9 och 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (OKV/1073/21/2025)
- Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av arbetsavtalslagen och till vissa lagar som har samband med den (OKV/1301/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om tryggnad av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen samt till lag om ändring av lagen om skyddsupplag (OKV/1460/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och bygglagen (OKV/2945/21/2025)

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård och 20 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (OKV/3030/21/2024)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård och vissa andra lagar (OKV/415/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården och vissa andra lagar (OKV/469/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till bestämmelser som kompletterar förordningen om EHDS i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och i vissa lagar som har samband med den (OKV/764/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och vissa andra lagar (OKV/820/21/2025)

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av socialvårdslagen, äldreomsorgslagen och klientavgiftslagen (OKV/957/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om allmänt stöd (OKV/1071/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen och lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (OKV/1096/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen och till lagar som har samband med den (OKV/1102/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen och vissa lagar som har samband med den (OKV/1127/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till en totalreform av utkomststödet (OKV/1129/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om underhållsstöd, lagen om underhåll för barn och lagen om inkomstdatasystemet (OKV/1268/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lagstiftning om reform av ansvaret för ordnande och finansiering av ambulanstransporter och transporter som ingår i prehospital akutsjukvård och om ändring av klientavgifter inom social- och hälsovården: separat del om Åland (OKV/1325/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård (OKV/1381/21/2025)
- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av alkohollagen (leverans, distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker) (OKV/1441/21/2025)

Miljöministeriets förvaltningsområde

- Utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om ändring av bygglagen (OKV/455/21/2025).

Bilaga 3. Laglighetskontrollbesök

29.1.2025	Uleåborgs tingsrätt (OKV/3063/71/2024)
29.1.2025	Norra Finlands åklagardistrikt (OKV/3078/71/2024)
4.2.2025	Utrikesministeriet (personaladministration och personalledning) (OKV/704/71/2024)
4.2.2025	Folkpensionsanstalten (OKV/41/71/2025)
10.2.2025	Utrikesministeriet (informationsförvaltning i personalärenden) (OKV/2967/71/2024)
19.3.2025	Institutet för hälsa och välfärd (OKV/162/71/2025)
23.4.2025	Kymmenedalens räddningsverk (OKV/676/71/2025)
24.4.2025	Kotka stad (OKV/329/71/2025)
24.4.2025	Kymmenedalens välfärdsområde (OKV/328/71/2025)

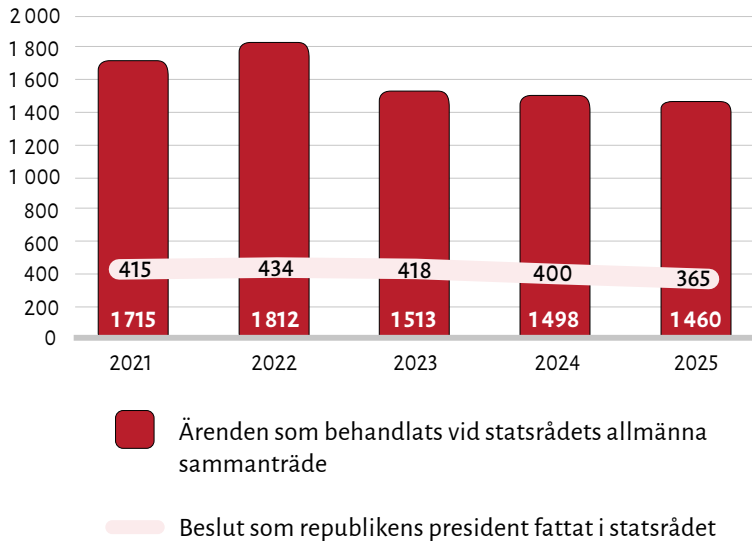
Bilaga 4. Statistik

Övervakning av lagenligheten av republikens presidents och statsrådets ämbetsåtgärder

Statsrådets allmänna sammanträden och föredragningar för republikens president

Sammanträden	83
Statsrådets allmänna sammanträde	56
Föredragning för republikens president	27
Behandlade ärenden	1 825
Statsrådets allmänna sammanträde	1 460
Föredragning för republikens president	365
Åtgärder	459
Justitiekanslerns ställningstaganden ³⁰	62
Begäranden om rättelse av föredragningshandlingar	397
• andelen rättelsebegäranden i förhållande till antalet ärenden som behandlades vid sammanträdena	22 %
• andelen juridiska rättelser i förhållande till antalet rättelsebegäranden	80 %

³⁰ Justitiekanslern ger i enlighet med 108 § i grundlagen under beredningsfasen på begäran av ministerierna ställningstaganden i fråga om ärenden som ska behandlas vid sammanträdena, samt ger på eget initiativ ställningstaganden i samband med granskningen av föredragningshandlingar. Ställningstaganden som är av betydelse med avseende på utövningen av offentlig makt diarieförs.

Laglighetskontroll av författningsförslag

Ministeriernas begäranden om utlåtanden	161
• givna utlåtanden	68
Förhandsgranskning av författningsförslag	52
Granskade regeringspropositioner	206
Granskade statsrådsförordningar	223
Riksdagsutskottens begäranden om hörande	16

Klagomål

Avgöranden rörande statsrådet och ministerierna	213
---	-----

Ärenden som berörde domares tjänstebrott

Inledda ärenden 107

Underrättelser till justitiekanslern

- från hovrätterna 10
- från polisen 92
- från åklagaren 5

Avgjorda ärenden 95

Åtgärder 18

- åtal 1
- anmärkning 15
- uppfattning 2

Ingen orsak till åtgärder 77

Ärenden som berörde åklagares tjänstebrott

Inledda ärenden 77

Underrättelser till justitiekanslern

- från polisen 70
- från åklagaren 7

Avgjorda ärenden 52

Ingen orsak till åtgärder 50

Ärendet överfördes till riksdagens justitieombudsman 2

Granskning av straffdomar

Granskade domar	3 038
Ärenden som inleddes till följd av granskningen	93
Ansökningar till högsta domstolen om återbrytande av en dom	3
Avgjorda ärenden	51
Åtgärder	28
• åtal	1
• anmärkning	12
• uppfattning	15
Ingen orsak till åtgärder	25

Övervakning av den verksamhet som bedrivs av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd, samt av tillsynsnämnden och rättegångsbiträdesnämnden

Inledda ärenden 734

Tillsynsärenden och ärenden rörande arvodestvister	569
Övrig tillsyn (bl.a. rättegångsbiträdesnämndens beslut, Helsingfors hovrätts begäranden om yttranden och åklagares underrättelser)	165

Avgjorda ärenden 662

Åtgärder	5
• meddelande till tillsynsnämnden	1
• utlåtande	3
• överfördes till tillsynsnämnden	1
Ingen orsak till åtgärder (ad acta)	657

Alla tillsynsnämndens och rättegångsbiträdesnämndens beslut granskas vid justitiekanslersämbetet.

Klagomål 68

Klagomål som togs till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen	
• advokater, offentliga rättsbiträden, tillsynsnämnden	59
• rättegångsbiträden med tillstånd, tillsynsnämnden, rättegångsbiträdesnämnden	9

Avgjorda klagomål 67

Klagomål som föranledde utredningsåtgärder 35

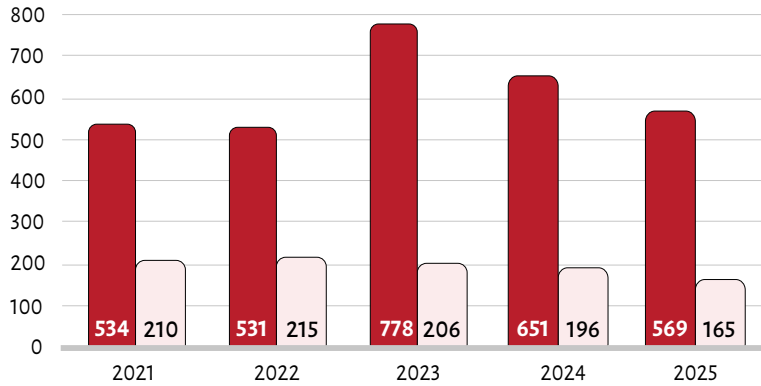
Åtgärder	1
• uppfattning	1

Klagomål som inte föranledde åtgärder 34

Inget felaktigt förfarande konstaterades	34
--	----

Klagomål som inte föranledde utredningsåtgärder 32

Var under behandling hos tillsynsämnden eller en behörig myndighet, eller möjligheter till ändringssökande förelåg	7
Överfördes till tillsynsämnden eller till rättegångsbiträdesämnden	8
Hörde inte till justitiekanslerns behörighet	2
Kunde inte undersökas på grund av att det var alltför ospecificerat	7
Förföll på andra grunder	6
Behandlingen avslutades (ad acta)	2

Beslut som tillsynsnämnden fattat i tillsyns-
ärenden och arvodestvister och som inkommit
till justitiekanslern för granskning

Annan övervakning av advokater
(bl.a. rättegångsbiträdesnämndens beslut,
Helsingfors hovrätts begäranden om yttranden och
åklagarnas underrättelser)

Övervakning av myndigheter och andra som handhar offentliga uppgifter

Klagomål³¹

Inledda klagomål 2 090

Klagomål som avgjordes genom begränsat förfarande 432

avgjorda klagomål (ad acta)³² 97

klagomålsärenden som överfördes till justitieombudsmannen med stöd av 3 § i lagen om fördelningen av uppgifter (330/2022) 335

Klagomål som togs till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen³³ 1 658

Klagomålen berörde följande myndigheter eller kategorier av ärenden (ett och samma klagomål kan beröra flera olika kategorier av ärenden)

statsrådet eller ministerierna 205

utrikesministeriets förvaltningsområde 7

justitieministeriets förvaltningsområde 75

allmänna domstolarna 222

förvaltningsdomstolarna 38

specialdomstolarna 3

åklagaren 76

utsökningen 61

advokater, offentliga rättsbiträden, tillsynsämnden 59

³¹ Allmän statistik över klagomålen, som innefattar uppgifter om alla klagomål som inletts vid justitiekanslersämbetet och om deras behandling.

³² Dessa utgörs av skrivelser som uttrycker åsikter, skrivelser som delges för kännedom samt av upprepade fortsatta skrivelser rörande ärenden som redan har blivit avgjorda. I fråga om dessa ärenden utförs en bedömning av behandlingsbehovet genast efter att de registrerats, varefter de avgörs utan fortsatta åtgärder.

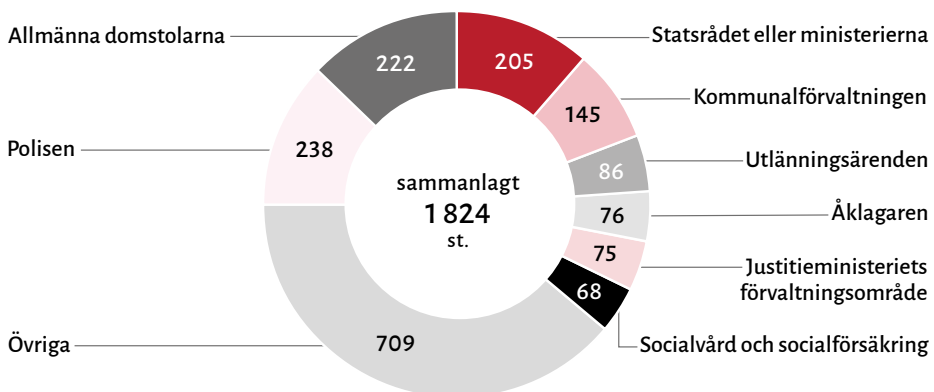
³³ Ärendet tilldelas en föredragande som får till uppgift att bereda det och föredra det för den som ska avgöra det (justitiekanslern, biträdande justitiekanslern eller biträdande justitiekanslerns ställföreträdare).

rättegångsbiträden med tillstånd, rättegångsbiträdesnämnden	9
inrikesministeriets förvaltningsområde	13
polisen	238
utlänningsärenden	86
finansministeriets förvaltningsområde	48
kommunalförvaltning	145
beskattning	44
undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde	57
jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde	37
kommunikationsministeriets förvaltningsområde	44
arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde	22
arbetsmyndigheterna	12
social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde	16
socialvård och socialförsäkring	68
hälso- och sjukvård	58
miljöministeriets förvaltningsområde	6
miljömyndigheterna	35
övriga myndigheter eller aktörer som handhar offentliga uppgifter	80
övriga ärenden	60

Klagomålen som tagits för närmare bedömning vid laglighetsövervakningen, st.

Klagomålen riktade sig mot följande myndigheter eller ärendegrupper (ett klagomål kan gälla flera ärendegrupper)

Avgjorda klagomål 1 982

Klagomål som avgjordes på föredragning³⁴ 1 550

Klagomål som föranledde utredningsåtgärder 853

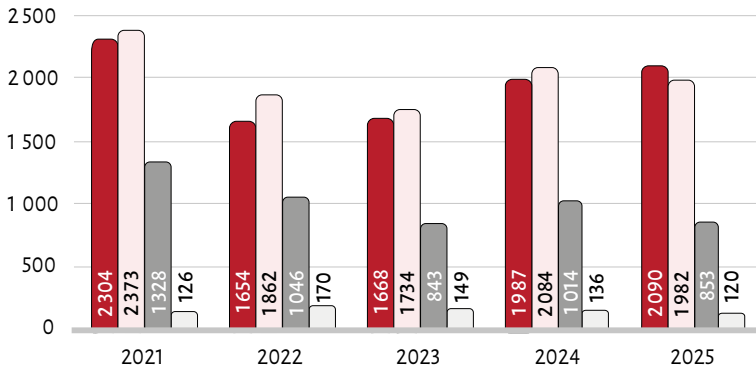
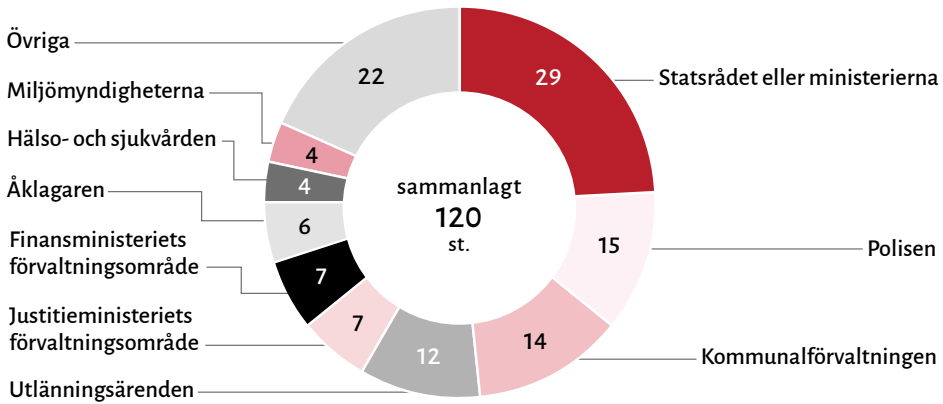
Åtgärder	120
• anmärkning	13
• uppfattning	103
• annan åtgärd	4
Klagomål som orsakade inga åtgärder	733
• felaktigt förfarande konstaterades, men detta föranledde inte åtgärder	11
• inget felaktigt förfarande konstaterades	722

Klagomål som inte föranledde utredningsåtgärder 838

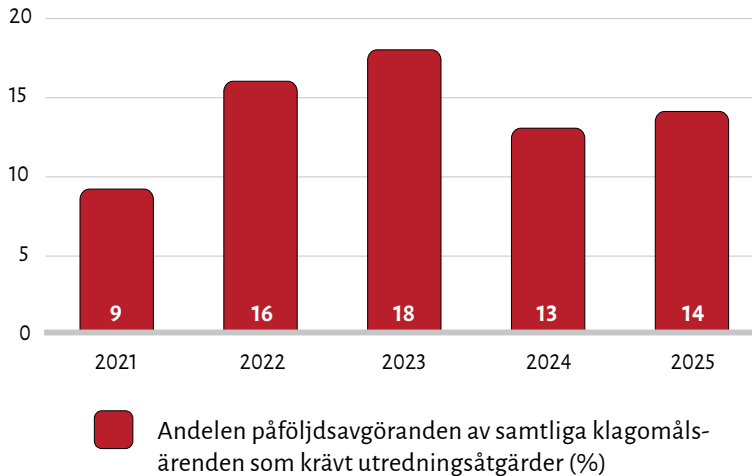
Överfördes till riksdagens justitieombudsman	43
Överfördes till tillsynsnämnden	8
Överfördes till en behörig myndighet	51
Var under behandling hos en behörig myndighet eller kunde överklagas	209
Hörde inte till justitiekanslerns behörighet	130
Berörde ett mer än två år gammalt ärende	57
Kunde inte undersökas på grund av att det var alltför ospecificerat	128
Förföll på andra grunder	145
Behandlingen avslutades (ad acta)	67

Flera åtgärder eller grunder för avslutande av behandlingen kan bli statistikförda i fråga om ett och samma klagomålsavgörande. Å andra sidan kan flera statistikförda åtgärder eller grunder för avslutande av behandlingen hänföra sig till ett avgörande genom vilket flera klagomål har avgjorts samtidigt.

³⁴ Dessa utgörs av klagomålsärenden som tas till närmare prövning inom ramen för laglighetskontrollen, föredras av en föredragande och avgörs av justitiekanslern, biträdande justitiekanslern eller biträdande justitiekanslerns ställföreträdare.

Klagomålen som föranledde påföljder riktade sig i huvudsak mot följande sektorer, st.

- Inkomna klagomål
- Avgjorda klagomålsärenden
- Klagomålsärenden som krävt utredningsåtgärder
- Påföljdsavgöranden i klagomålsärenden
(siffrorna gällande klagomålsärenden innefattar även klagomål mot republikens president och statsrådet samt advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd)

Den centraliserade externa rapporteringskanalen för visseblåsare

Inkomna rapporter	108
Rapporter som överfördes till en behörig myndighet	22
Rapporter som inte överfördes (på grund av att de inte hörde till lagens tillämpningsområde)	86

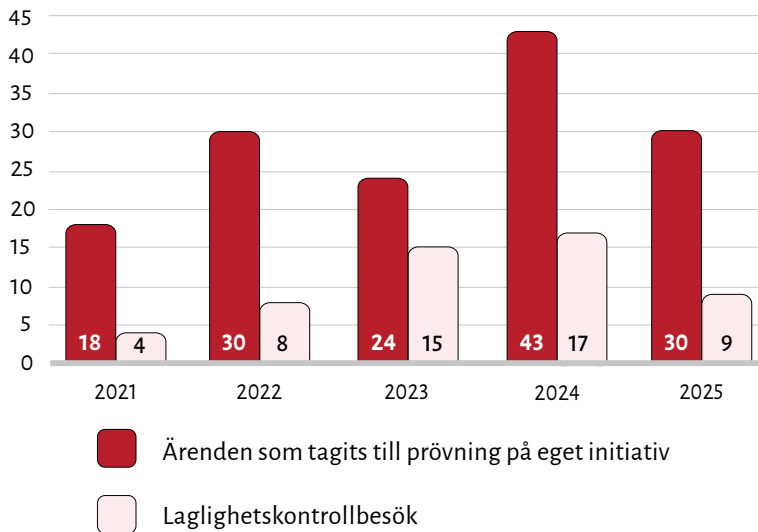
Ärenden som inleddes på eget initiativ och laglighetskontrollbesök

Ärenden som inleddes på eget initiativ 30

Avgjorda ärenden som inleddes på eget initiativ 55

Åtgärder	50
• anmärkning	7
• uppfattning	33
• förslag till utvecklande av rättsregler	2
• förslag till gottgörelse	1
• annan åtgärd	7
Ingen orsak till åtgärder	7

Laglighetskontrollbesök 9

Arbetssituationen

Ärenden som inleddes år 2025 3 359

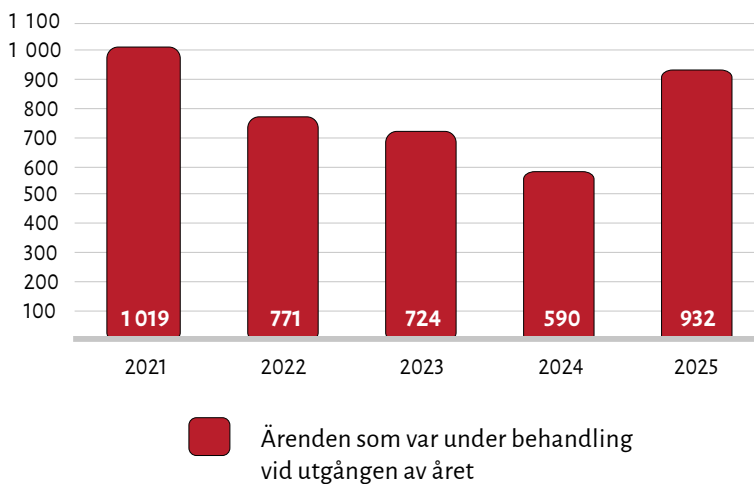
Klagomålsärenden	2 090
Övriga laglighetskontrollärenden	1 269

Ärenden som avgjordes år 2025 3 116

Ärenden som var under behandling vid utgången av år 2025 932

Övriga laglighetskontrollärenden som inleddes år 2022	2
Övriga laglighetskontrollärenden som inleddes år 2023	5
Klagomålsärenden och övriga laglighetskontrollärenden som inleddes år 2024	70

Vid utgången av år 2025 var 932 ärenden under behandling vid justitiekanslersämbetet, varav 31 klagomålsärenden hade varit under behandling i mer än ett år.

Bilaga 5. Justitiekanslersämbetets organisation

Justitiekanslersämbetet leds av justitiekanslern. Kanslichefen leder den interna verksamheten vid justitiekanslersämbetet, ser till att verksamheten är resultatrik och svarar för utvecklandet av den.

Vid justitiekanslersämbetet finns en avdelning för statsrådsärenden, en avdelning för rättsövervakning och en administrativ enhet.

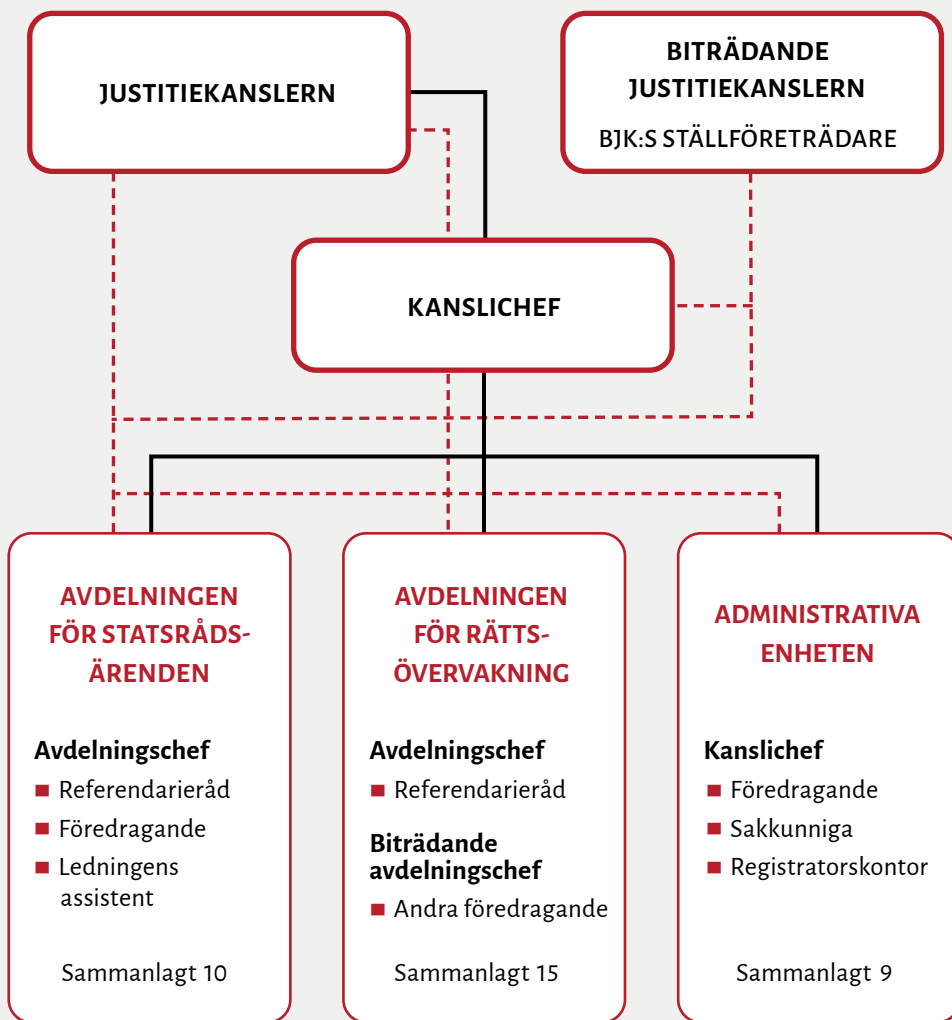
Vid avdelningen för statsrådsärenden behandlas ärenden som gäller övervakningen av statsrådet, klagomål som hänför sig till övervakningen av statsrådet samt ärenden som gäller övervakningen av advokater, offentliga rättsbiträden och rättegångsbiträden med tillstånd.

Vid avdelningen för rättsövervakning behandlas de klagomål som riktats till justitiekanslern, ärenden som gäller övervakningen av domstolar, samt övriga laglighetskontrollärenden som inte ankommer på avdelningen för statsrådsärenden. Vid avdelningen för rättsövervakning behandlas dessutom ärenden som berör tjänstebrott som domare eller åklagare misstänks för, samt ärenden som berör granskning av straffdomar och extraordinärt ändringssökande.

Vid den administrativa enheten behandlas ärenden som berör justitiekanslersämbetets interna förvaltning, ekonomi och personal samt kommunikation. Där sammanställs också justitiekanslerns berättelse samt sköts uppgifter med anknytning till den centraliserade rapporteringskanal som hänför sig till visselblåsarskyddet.

Justitiekanslersämbetets organisation

— Lednings- och organisationsförhållande

- - - Laglighetskontrollens föredragningsförhållande

Justitiekanslersämbetets ekonomi

I 2025 års budget anvisades ett anslag på 4 428 000 euro för justitiekanslersämbetets verksamhetsutgifter. Från år 2024 överfördes 2 055 945 euro. I enlighet med statsförvaltningens produktivetsprogram och andra sparbeslut (inkl. lönejusteringar) kommer ämbetsverkets anslag för verksamhetsutgifter att minska enligt följande: 4 336 000 euro år 2026, 4 279 000 euro år 2027, och 4 335 000 åren 2028-2030.

Under år 2025 användes 4 275 826 euro vid justitiekanslersämbetet. Löneutgifterna utgjorde 86 procent och de övriga omkostnaderna 14 procent av ämbetsverkets totala utgifter.

Anslag

- Anslag som beviljats justitiekanslersämbetet, €
- Anslag som använts av justitiekanslersämbetet, €

Personalen vid justitiekanslersämbetet 2025

Kanslichef	Majuri Tuula, vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 1.11.2019)
	Hakonen Kimmo, juris kandidat (tjänstledig fr.o.m. 1.5.2019)
Avdelningen för statsrådsärenden	
Referendarieråd, avdelningschef	Koivisto Johanna, vicehäradshövding
Referendarieråd	Kuosmanen Taru, vicehäradshövding (tf. 1.1.-28.2.2025)
	Lindroos-Hovinheimo Susanna, juris doktor, docent i allmän rättslära, vicehäradshövding, politices magister (tf. fr.o.m. 1.1.2024)
	Ruuskanen Minna, juris doktor, vicehäradshövding
Äldre justitiekanslerssekreterare	Honkapää Heli, J.D. (USA), juris magister, ekonomie magister
	Kuosmanen Taru, vicehäradshövding (tjänstledig 1.1.-28.2.2025)
	Lahti Johanna, LL.M., juris magister (tf. t.o.m. 25.5.2025)
	Laine-Nordström Paula, juris kandidat (tf. fr.o.m. 25.4.2024)
	Luikku Laura, juris kandidat
Föredragande	Huhtamäki Susanna, vicehäradshövding, magister i samhällsvetenskaper
Notarie	Rouhiainen Minna, vicehäradshövding
Ledningens assistent	Tolvanen Heidi, tradenom

Avdelningen för rättsövervakning

Referendarieråd, avdelningschef	Martikainen Petri, juris licentiat, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 29.10.2025)
	Löfman Markus, juris licentiat, vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 29.10.2025)
Referendarieråd som biträdande avdelningschef	Löfman Markus, juris licentiat, vicehäradshövding vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 29.10.2025)
Referendarieråd	Kostama Outi, vicehäradshövding
	Lehtimäki Juho, LL.M. vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 1.4.2022)
	Mustonen Marjo, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 16.1.2023, sade upp sig fr.o.m. 1.8.2025)
	Nyholm Elina, juris doktor, vicehäradshövding
	Tolmunen Irma, vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 2.2.2023)
Äldre justitiekanslerssekreterare	Goebel Maija-Liisa, vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 1.5.2023)
	Herala Liisamari, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 1.5.2025)
	Lehtimäki Juho, LL.M. vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 1.4.2022)
	Lehvä Outi, vicehäradshövding
	Pulkkinen Minna, vicehäradshövding
	Rouhiainen Petri, vicehäradshövding
	Tolmunen Irma, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 2.2.2023)

Justitiekanslerssekreterare	Mettovaara Marianne, juris magister (tf. 1.5.-17.8.2025)
	Pimiä Anna-Maarit, vicehäradshövding (tf. 1.5.-31.12.2025, tjänstledig fr.o.m. 24.11.2025)
	Sihto Juha, juris licentiat, vicehäradshövding
	Välinen Henna-Riikka, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 1.9.2022)
Föredragande	Mettovaara Marianne, juris magister (tf. t.o.m. 30.4.2025)
	Niemi Rasmus, vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 1.6.2025)
	Pimiä Anna-Maarit, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 1.5.2025)
	Tulkki-Ansinn Pia, vicehäradshövding (tjänstledig fr.o.m. 1.1.2024)
Högskolepraktikanter	Salo Annsofi, rättsnotarie (tf. 1.6.-31.8.2025)
	Ylämäki Hannele, rättsnotarie (tf. 1.6.-31.8.2025)
Administrativa enheten	
Kanslichef	Majuri Tuula, vicehäradshövding (tf. fr.o.m. 1.11.2019)
	Hakonen Kimmo, juris kandidat (tjänstledig fr.o.m. 1.5.2019)
Äldre justitiekanslerssekreterare	Liesivuori Pekka, vicehäradshövding
Rådgivningsjurister	Immonen Anna, juris magister (tjänstledig fr.o.m. 1.6.2025)
	Koivulehto Matias, juris magister, politices magister (tf. fr.o.m. 16.9.2025)
	Lehikoinen Sanna, juris magister (tf. 1.5.-7.9.2025)

Resurshanteringsexperter	Laaninen Maria, tradenom (högre YH) (tf. fr.o.m. 5.5.2025)
	Näveri Anu, tradenom (högre YH) (tjänstledig fr.o.m. 24.3.2025)
	Rauha Virpi, tradenom (högre YH) (tf. fr.o.m. 1.9.2022)
Informatör	Kukkanen Krista, filosofie magister
Kommunikationsplanerare	Runolinna Erica, filosofie magister (tjänstledig 1.1.-30.6.2025)
Registrator	Snabb Tuula
Byråsekreterare	Aaltonen Sari
	Savela Sari

JUSTITIEKANSLERN I STATSRÅDET

Justitiekanslersämbetet

PB 20, 00023 STATSRÅDET

justitiekanslern.fi

ISSN 0356-3219